וקראת לשבת עונג

בעזהשי"ת

גליונות

לכבוד שבת קודש

דברי תורה ~ סיפורי צדיקים

וענינים שונים

פרשת אח"ק תשע"ח

גליון מס' 26 | פרשת אחרי - קדושים | אייר תשע"ח

גליון שלהבת

שלהבת
SHALHEVES

מיסודם של הרה"ג ר' **שמשון פינקוס** זצ"ל
ויבדלחט"א הרה"ג ר' **עזריאל טויבער** שליט"א

ווארט פונעם רעדאקציע

צוויי באקאנטע בערג טרעפן מיר אינעם אידיש'ן היסטאריע. צוויי בערג וואס אויף זיי האט פאסירט גאר טיפע איבערלעבענישן און מאורעות אין די לעבן פונעם אידישן פאלק.

הר המוריה און הר סיני.

הר סיני- אויף איר האט מען געגעבן די תורה, און איז נתקדש געווען באותה שעה בקדושה נוראה, משה רבינו האט געווארנט עם ישראל אז מען זאל נישט ארויפגיין אויף די בארג, און ווער עס גייט ארויף דערויף וועט פארשטיינערט ווערן, אבער, גלייך נאך מתן תורה 'הצאן והבקר ירעו אל מול ההר', עס איז ערלויבט געווארן ארויפצוגיין דערויף, און עס בלייבט נישט איבער קיין שום היסטארישע געדענקענישן איבער דעם געהויבענעם און הייליגן מעמד וואס איז פארגעקומען, די קדושה ווערט נסתלק, און ביז היינט צוטאג'ס איז דער פלאץ גענצליך 'חולין'.

דאגעגן, הר המוריה, די בארג אויף וואס אברהם אבינו איז ארויפגעקראכן זאגענדיג "הנני", צו טוהן דעם אויבערשטנ'ס רצון און שחט'ן זיין זון יצחק, דאס איז נתקדש געווארן בקדושה עולמית! ביז היינט איז דער הר המוריה א פלאץ ווי עס איז פארבאטן ארויפצוגיין, און אלע ווארטן און האפן אד דער אויבערשטער זאל זיך שוין אינגיכן צוריקקערן, ווייל אויף די פלאץ, פה אשב כי איויתיה. עס איז א קדושת עולמים.

וואס איז די חילוק צווישן די צוויי בערג? אויףביידע האט פאסירט גאר געהויבענע און היסטארישע פאסירונגען, טיפע איבעלעבענישן פאר כלל ישראל לדורי דורות, אויב אזוי וואס איז דער חילוק?

הר המוריה איז נישט סתם נתקדש געווארן אויף אייביג. אברהם אבינו אליין איז אנגעקומען צום הר המוריה, ער האט מיט זיינע אייגענע כוחות ארויפגעקראכן און איז געגאנגען טריט נאך טריט מיט די ניין נסיונות ביז ער האט דערגרייכט, ער איז אנגעקומען צום הר המוריה, צו די צענטע און לעצטע נסיון. דאס איז געווען א מעשה וואס אברהם אבינו האט געטוהן פון זיין אייגענע ווילן און געדאנק.

דאגעגן, הר סיני, דער אויבערשטער איז געקומען און ער האט געגעבן די תורה, פון זיין רצון און געדאנק, דער אויבערשטער איז אויפגעקומען דערמיט און ער האט דאס געוואלט, כלל ישראל האט נאר געדארפט מסכים זיין, און נישט מער. דער אויבערשטער האט -כביכול- אראפגענידערט צו זיי, ער האט אראפגעברענגט שמים וארץ און ער איז געקומען געבן די תורה פאר די אידן. אלעס וואס האט פאסירט ביי מתן תורה, איז געטוהן געווארן דורך דעם אויבערשטן אליין, אויב אזוי, איז דא נישט פארהאן קיין שום אנשטרעגונג און עבודה מצד עם ישראל, נאר עס איז געווען א אתערותא דלעילא.

דער הר המוריה האט אברהם קונה געווען טריט נאך טריט, ניין נסיונות איז אברהם אריבער, נסיון אחר נסיון, ער איז געגאנגען פאראויס טריט נאך טריט, און ער איז אנגעקומען צום הר המוריה, און עס האט געטריפט פון אים טראפענ'ס בלוט מקיים צו זיין דעם ציווי פונעם אויבערשטן בכל נפשו ולבבו: קח נא את בנך, יחידך, אשר אהבת- את יצחק. אברהם אבינו מיט זיינע מעשים האט קונה געווען די נצחיות'דיגע זכות פונעם הר המוריה לדורות, און דערפאר איז דאס א קדושה לעולמים.

מיר טרעטן פאראויס צו קבלת התורה, צום יו"ט שבועות, מיר וועלן נאכמאל מקבל זיין די תורה אויפן בארג סיני, און דער בארג וועט נאכאמאל נתקדש ווערן בקדושה נוראה, קולות וברקים, און צומארגנ'ס וועט נאכאמאל אלעס פארשווינדן ווערן?!? צו וועלן מיר נאך דעם איין טאג זיך צוריקקערן צום טאג טעגליכן גאלאפ?

עס ליגט אויף אונז צו פרעגן פון אברהם אבינו, ווי אזוי קענען מיר נעמען דעם הר סיני און דאס פאראייביגן פאר א קנין נצחי אזוי ווי הר המוריה? ווי אזוי קענען מיר אפהיטן די קדושה עס זאל איבערבלייבן אין אונז און זאל פאראייביגט ווערן און עס זאל נישט אוועקגיין פון אונז נאך מתן תורה?

דערפאר האבן מיר די ימי הכנה, ספירת העומר, א טריט נאך א טריט. אין די טעג קריכן מיר און מיר גייען ארויף א מדריגה נאך א מדריגה, א טריט נאך א טריט אוידף די טרעפ פון בארג סיני. די ימי הדין, אין זיי דארפן מיר פאדערן פון אונז אליין ארויסצוגיין פון די מ"ט שערי טומאה, זיך אפצורייסן פון אלע פארשידענע געוואוינהייטן, אפילו עס איז איז אונז שווער זיך אפצורייסן דערפון, און פון די אנדערע זייט זיך מחזק זיין מיט די מ"ח קנינים שהתורה נקנית בהם, און זיך לערנען פון די וועגן פון רבי עקיבא וואס האט זיך ממית געווען באהלה של תורה, און מקבל זיין אויף אונז עול התורה, אויך אויף יעדע שווערע פרייז. אזוי ווי אברהם אבינו בשעתו וואס איז געגאנגען און געקראכן מיט מיה און פלאג, פון איין מדריגה צו די אנדערע, העכער און העכער, צום הר המוריה, און האט זוכה געווען אז די בארג זאל נתקדש ווערן בקדושת עולמים, אזוי אויך אונז, לאמיר קריכן צום בארג סיני, ביז מיר וועלן דערגרייכן צום שפיץ בארג ביי מתן תורה און מיר וועלן אויסדריקן צום אויבערשטן אונזער ליבשאפט צו אים, און אויך מיר וועלן זוכה זיין קונה צו זיין די תורה בתוכינו, אין אלע אונזערע גלידער אויף אייביג.

מיר אלע, אזוי ווי אברהם אבינו, דארפן ארויפקריכן דעם הר סיני, טריט נאך טריט, בהדרגה. אזוי וועלן מיר קונה זיין בקנין גמור דעם הר המוריה, אז אין מוצאי חג השבועות, ווען דער הייליגער טאג וועט אונז פארלאזן, זאל די תורה און קדושה איבערבלייבן אין אונזערע הענט, אמן.

[זעה הרחבת הענין אין ספר "פרקי מחשבה- אתה בחרתנו", שבועות, פרק ד']

קול שלהבת
KOL SHALHEVES

צו הערן פארשידענע שמועסן און שיעורים, אין די נושאים פון:
חינוך | אמונה | השקפה
און נאך פילע טעמע'ס
אידיש, לשוה"ק, ענגליש

קול שלהבת
929.222.9900

ארץ ישראל
03-6171103
073-295110

צו באקומען וועכנטליך דעם גליון, שיקט אן אימעיל צו:

אין אידיש
e.shalhevesyiddish@gmail.com

אין לשה"ק
e.shalhevet@gmail.com

אין ענגליש
e.shalhevesenglish@gmail.com

קין און הבל!!! די צווילינג קינדער פון אדם און חוה... זייער לעבנ'ס געשיכטע איז זייער מיסטעריעז...

ווי באקאנט, האט קין געברענגט א קרבן פארן אויבערשטן און אויך הבל האט געברענגט, און דער אויבערשטער האט אנגענומען די קרבן פון הבל און נישט פון קין, פאר קין איז דאס נישט געווען אזוי באַ'טעמ'ט און ער האט געה'רג'ט הבל, קין האט באקומען א שטראף און נאך זיבן דורות איז ער געשטארבן, למעשה, אין ענדע זענען סיי קין און סיי הבל געשטארבן, און דער תכלית אויף די וועלט איז נישט ארויסגעקומען נישט פון אים און נישט פון אים, נאר פון א דריטע זון און קינד פון אדם וחוה, מ'רופט אים 'שת'!!! און טאקע, אלע צען דורות פון אדם ביז נח א.א.וו. זענען פון דער זון שת... און וואס איז מיט קין און הבל???

דאס איז עס... זייער לעבן און שאפן האט זיך אנגעהויבן און פרשת בראשית און דארט געענדיגט...

און עס שטעלט זיך די פראגע: מיט דעם אלעם, וואס יא??? וואס איז געווען די ראלע פון קין און הבל אויף די וועלט???

נאך אלע מעשיות, ווערט אין פרשת בראשית נישט דערמאנט קיין איין ווארט וואס האט זיך נאר דארט אנגעהויבן און געענדיגט, אלעס וואס שטייט דארט געשריבן האט א סיבה און פשט, און נאכמער, עס איז א יסוד מוסד וואס דערויף איז אנגעפלאנצט אלע פארזעצונגען וואס איז פארגעקומען שפעטער, ובפרט עפעס וואס איז נאך באשאפן געווארן אין די ששת ימי בראשית זעלבסט!!! קין און הבל זענען דאך געבוירן געווארן נאך פרייטאג, נאך בעפאר 'ויכולו השמים והארץ'... דעמאלטס, וואו זענען זיי??? וואו טרעפט מען זיך אן מיט זיי אין די טויזנטער דורות שפעטער וואס איז נאך פרשת בראשית??...

דער ביאור דערין איז ווי פאלגענד:

א באהאלטענע סוד!!! על פי כתבי האר"י איז משה רבינו נישט מער און נישט ווייניגער א גלגול פון הבל!

און קין?? ווער איז קין? נישט מער און נישט ווייניגער ווי רבי עקיבא וואס איז משורש קין!!!

רבי עקיבא איז קין!!! און משה רבינו איז הבל!!!

קין און הבל זענען צוויי כוחות וואס באגלייטן אונז ביז ביאת הגואל, עס קוקט טאקע אויס ווי אין פרשת בראשית האט זיך די מעשה געענדיגט... אבער, באמת איז דאס נאר די התחלה... קין און הבל וועלן זיך נאך אסאך צוזאמטרעפן אין פארשידענע געלעגנהייטן ביז זיי וועלן ביידע צוזאמען ברענגען דעם תיקון השלם.

קין ווערט אנגערופן קין... על שם מה?? **קניתי איש את ה'...** איך בין א שותף מיט'ן אויבערשטן, אדם הראשון האט אנערקענט אין זיינע כוחות, ער האט אנערקענט אין זיין חשיבות, דער אויבערשטער געבט איבער זיין וועלט אין מיינע הענט, און דערפאר האט ער גערופן זיין זון קין!!! ער האט אריינגעברענגט אין יענעם זון דעם שטארקן כח און קראפט, איך בין א שותף מיט'ן אויבערשטן, איך בין א אויסשליסליכער שותף מיט'ן אויבערשטן, דער אויבערשטער האט כביכול אנגעהאנגען זיין השפעה אין מיר...

דערנאך איז געבוירן געווארן צו אדם און חוה נאך א זון, און דאסמאל א איבערקערעניש!!! ווי אזוי רופט מען אים? הבל!!!

הבל הבלים הכל הבל... אדם הראשון האט זיך יעצט קאנצעטרירט אויף א צווייטע נקודה אינגאנצן: איך בין גארנישט, אנכי עפר ואפר... אדם כחציר יבש כציץ נובל כאבק פורח וכחלום יעוף... הכל הבל...

און דאס איז נישט קיין סתירה!!! קין און הבל זענען ביידע קינדער פון אדם הראשון!! און ביידע זענען אמת!!

מצד אחד: א מענטש איז הבל הבלים... ער פארמאגט נישט גארנישט פון זיין זייט, ער איז א יש מאין.

אבער פון די צווייטע זייט: סוף-כל-סוף האט מיר דער אויבערשטער געגעבן פאר זיין שותף, און פונעם אויבערשטנ'ס זייט בין איך ביי אים זייער חשוב, א שותף נצחי...

תכלית: ווער איז גרעסער ?? קין אדער הבל???

א שווערע שאלה!! לכאורה, אליבא דאמת, איז קין גרעסער פון הבל, קין איז דער בכור, קין ווייסט פון זיינע מעלות, ער איז מכיר אין זיין חשיבות, און דעריבער איז ער אויך אויפגעקומען פון זיין אייגענעם רעיון צו בויען קשר מיט'ן אויבערשטן, ער איז דער ערשטער וואס האט געברענגט א קרבן פאר'ן אויבערשטן. דער פראבלעם איז נאר, אז דווקא וויבאלד ער האט אזויפיל

פארזעצונג אויף זייט 3 >>>

<<< פארזעצונג פון זייט 2

<<< פארזעצונג פון זייט 2

אנערקענט אין זיינע אייגענע כוחות האט ער געהאט אין זיך אביסל גאוה, און ער האט זיך ערלויבט ארויסצוקומען מיט זיין גאוה קעגן הקב"ה און מקריב זיין שוואכע קרבנות.

דאגעגן הבל??? הבל מיט זיין טבע פון הכנעה האט פארשטאנען אז אלעס איז הבל הבלים, ער האט פארשטאנען אז ער איז גארנישט, ונחנו מה, דעריבער, ווען ער האט געגעבן און מקריב געווען פארן אויבערשטן האט ער געגעבן אלעס וועס ער האט פארמאגט, ווייל אלעס איז בטל פארן אויבערשטן.

דא!!! אין דעם פאל איז הבל בעסער פון קין, הבל האט זיך אינגאנצן מבטל געווען פארן אויבערשטן, און ער האט אלעס וואס ער האט פארמאגט אוועקגעגעבן פארן אויבערשטן, אויך די בעסטע און די שענסטע, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו... דאגעגן קין??? קין האט זיך באניצט מיט זיינע אייגענע אנערקענטע כוחות קעגן דעם אויבערשטן, דעריבער האט זיך דער אויבערשטער נישט אומעקוקט אויף אים, ואל קין ואל מנחתו לא שעה.

טאקע ריכטיג, דאסמאל האט זיך קין טועה געווען, דאסמאל האט קין געוועבט זיינע פלענער אומריכטיג, אבער מיט דעם אלעם, נישט פארגעסן אז צום סוף איז הבל געשטארבן, און קין איז געבליבן לעבן, ער איז געבליבן לעבן נאך זיבן דורות, אין וועלכע זכות? אין זכות וואס ער האט אנערקענט אין זיך, מיט א אמת'ע און ריכטיגע הכרה אז ער איז א שותף מיט'ן אויבערשטן, מיט דעם כח האט ער מצליח געווען זיך צו טרעפן און רעדן מיט'ן אויבערשטן, ער האט מצליח געווען זיך איבערצובעטן מיט זיין שותף - הקב"ה, און ער האט באקומען א געשאנק זיבן דורות, עס איז אים אפילו געלונגען צו באקומען א צייכענונג, א מתנה ער זאל שטענדיג מצליח זיין, לבלתי הכות אותו כל מוצאו... דאס איז די כח פון קין!!!

די טעג דערציילן... און די הייליגע נשמה פון הבל איז נאכאמאל אראפגעשיקט געווארן אויף די וועלט, און דאסמאל אין די דמות פון משה רבינו!! "והאיש משה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה"!!! כל כולו ענה ושפלות... הבל הבלים... "ונחנו מה..." איך בין גארנישט מיט נישט, איך בין נשמת הבל, איך לעב מיט א הכרה אז אין עוד מלבדו און אויסער דעם איז אלעס הבל...

והנה!!! בעפאר משה רבינו קומט אראפ מיט די לוחות, דער אויבערשטער ווייזט אים דור דור ודורשיו... און פלוצלינג דערקענט משה רבינו אין איינעם וואס

> ”דא פארמאג איך א געלעגנהייט צו זיין א שותף נאמן מתוך גדלות הנפש און אויסדריקן נאמנות פארן אויבערשטן!!!“

איז אים באקאנט, אדם אחד יש בסוף כמה דורות... ועקיבא בן יוסף שמו... וואס ער איז נישט מער און נישט ווייניגער נשמת קין!!! און יענער קין שטייט יעצט און דרשנ'ט על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות... משה רבינו - נשמת הבל... איז זיך מתבונן און זעהט רבי עקיבא - נשמת קין!!!

ער זעהט ווי קין אנטפלעקט זיך נאכאמאל מיט אלע זיינע כוחות, אבער דאסמאל אויפן ריכטיגן וועג...

דער קין וואס האט זיך ארומגעדרייט אויף די וועלט מיט א געפיל פון גאווה און שטאלץ "קניתי איש את ה'...", יענער קין וואס איז ארויסגעקומען קעגן דעם אויבערשטן, פלוצלינג איז דער זעלבער קין נתגלה געווארן מיט די זעלבע נאטור'ן, מיט די זעלבע כוחות, אבער אלע זיינע כוחות האט ער אוועקגעגעבן און מקדיש געווען פאר הייליגע צוועקן און געברויכן!!!

רבי עקיבא... וואס איז רבי עקיבא???

ר' עקיבא איז א תלמיד חכם - א שותף מיט'ן אויבערשטן אין מעשה בראשית!!! און דער אויבערשטער כביכול שאקלט זיך אפ פון אים... רבי עקיבא כאפט מכות פון אלע זיינע ריכטונגען, זיין גאנצער הונטערגרינט און היסטאריע איז ביטער... זיין הווה איז נאכמאל ביטער, פיר און צוואנציג טויזנט תלמידים ווערן אוועקגענומען בחייו, דאס איז געווען אין זיין הווה... און וואס איז מיט זיין עתיד? נאך מער שווארץ און ביטער... דער אויבערשטער כביכול פרובירט זיך אפצושאקלען פון זיין שותפות מיט רבי עקיבא... דער אויבערשטער כביכול ווייזט פאר רבי עקיבא ווי עס איז אים נאר מעגליך אז ער וויל אים נישט, ער איז נישט אינטערסירט אין אים... (היינט אין אונזער דור, זענען מיר זייער געוואוינט צו סימנים און צייכענעס פון הימל... ער האט געהאט אלע סימנים און באווייזן פון הימל אז דער אויבערשטער איז נישט אינטערסירט אין זיין עבודת ה'... אויב רבי עקיבא האט זיך ווייטער געהאלטן פעלזן פעסט טראץ אלע הוכחות... דאן...), דער אויבערשטער שיקט אים די רומאים די רשעים און זיי קעמען די גוף פון רבי עקיבא מיט אייזערנע קאמען...

וואס שרייט די ביטערע געשעעניש??? רבי עקיבא גיי וואקע... דו זעהסט נישט אז דער אויבערשטער ווארפט דיר אוועק און דארף דיר נישט האבן? ער איז נישט אינטערסירט אין דיר... ער וויל נישט האבן מיט דיר קיין קשר, קוק נאר וואספארא מיתה משונה ער האט פאר די אויסגעקליבן...

אבער ניין!!! רבי עקיבא איז נשמת קין!!! און קין פארמאגט זיינע שטארקע כוחות! זיין גאנצע נאמען און מהות איז קניתי איש את ה'!!! דער אויבערשטער כביכול האט מיר אפגעקויפט, און אויב דער אויבערשטער האט מיר אויסדערוועלט אלס זיין שותף און ער האט איבערגעגעבן אין מיינע הענט זיין הנהגה, וועל איך גיין מיט אים בנאמנות

פארזעצונג אויף זייט 4 <<<

אדם אחד יש

>>> פארזעצונג פון זייט 2

>>> פארזעצונג פון זייט 3

עד הסוף, זאל זיין וואס עס וועט נאר זיין...

אויך אויב ער וועט מיר ארויסווארפן, אויך אויב ער וועט מיר כביכול אוועקווארפן, וועל איך פאר יעדן פרייז פארזעצן מיך אנצוהאלטן און אנצוכאפן אין אים, און אים ליב האבן און זיך מדבק זיין אין אים, דאס איז וואס ר"ע עקיבא זאגט אין זיינע לעצטע רגעים, כל ימי הייתי מצטער מתי יבא לידי ואקיימנו... ווען וועל איך זוכה זיין מקיים צו זיין ואהבת את ה' אלוקיך בכל נפשך... אפילו נוטל את נפשך... עכשיו בא לידי ולא אקיימנו??? ווענדט זיך רבי עקיבא צו זיינע תלמידים און זאגט זיי: איך בין שורש נשמת קין!!! דער אויבערשטער האט מיר געגעבן א מתנה און מיר ערמעגליכט אים קונה צו זיין, ער האט מיר ערמעגליכט צו זיין זיין שותף פאר יעדן פרייז, איך בין כביכול אים ווערד!!! בי מלכים ימלוכו!!!

ויצאה נשמתו באחד... אין די רגע וואס רבי עקיבא איז בייגעשטאנען די שווערסטע יסורים, און דארט!!! דארט האט ער ממליך געווען דעם אויבערשטן!!!! דארט האט קין געזיגט!!!! קניתי איש את ה'... פארגאנגענע מאל האט קין גענומען זיינע כוחות און דאס גענוצט און א נישט גוטע ריכטונג, אין די ריכטונג פון גאווה און שטאלץ, זיך צו רייצן חלילה מיט'ן אויבערשטן, אויב פארמאג איך אזעלכע כוחות קען איך שטיין פעסט קעגן אים אויך, חלילה וחס.... און דעמאלטס איז קין באמת נכשל געווארן, הבל'ס קרבן איז געווארן אנגענומען און קין'ס נישט... אבער יעצט!!! קין האט גענומען די זעלבע כוחות!!! און וואו האט ער עס גענוצט? צו די גרעסטע נאמנות!!! איך בין נאמן פארן אויבערשטן אויף יעדע פרייז... זאל זיין וואס זאל זיין "ואהבת את ה' אלוקיך...", אין די רגע וואס קין האט גענומען די כח און קראפט פון "קניתי איש את ה'"

און ער האט דאס גענוצט מיט'ן גאנצע כוח אויף נאמנות צום אויבערשטן... איז נישט איבערגעבליבן פאר משה רבינו - נשמת הבל... נאר צו שטיין און פרעגן: דו פארמאגסט אזא מענטש און די געבסט די תורה דורך מיר?? שלח נא ביד תשלח... שיק די גאולה דורך רבי עקיבא...

אבער דער אויבערשטער נעמט נישט אן די טענה פון משה רבינו!!! דער אויבערשטער וויל אז די תורה זאל קומען דווקא דורך משה רבינו, דער עניו מכל אדם, נשמת הבל... וואס איז כל כולו מבוטל צום אויבערשטן, משה רבינו ווייזט פאר כלל ישראל אותות ומופתים, ער ווייזט זיי ווי גרויס דער אויבערשטער איז און ווי שטארק זיינע ענדלאזע כוחות זענען, אבער איך?? וואס בין איך... ונחנו מה... איך בין עפר ואפר, איך בין הבל, הבל הבלים...

און דורך אים!! דווקא דורך אים איז די תורה געגעבן געווארן!! ער האט זוכה געווען צו זיין די ריינסטע צינור וואס זאל זיין דער ממוצע וואס דורך איר האט דער אויבערשטער געגעבן די תורה פאר די אידן... משה רבינו שטעלט אן די טעלעסקאופ צו די ריכטונג פון אויבן... ער ווייזט פאר עם ישראל ווי גרויס דער אויבערשטער איז... אבער איך? איך בין גארנישט!!!

אבער עס וועט קומען א טאג, עס וועלן זיין טעג פון הסתרת פנים... ואנוכי הסתר אסתיר... און אינעם דור פון רבי עקיבא וועט מען שוין נישט אזוי שטארק זעהן די גדלות ה', אדרבה... איה גבורותיו איה נוראותיו... די השגחה פרטית וועט ווערן באהאלטן און דער כוחי ועוצם ידי וועט זיין די הויפט שטעלונג... דא איז שוין משה רבינו מער נישטא, ער ווייזט שוין נישט קיין אותות ומופתים... דעם אויבערשטן זעהן מיר שוין נישט... און יעצט... יעצט אין די מצב!!! וועט קומען צו מיר משה רבינו-נשמת הבל און ער וועט מיר זאגן: ונחנו מה... הכל הבל... איך וועל שאקלען מיט'ן קאפ שטארק און אים זאגן: ריכטיג, איך בין באמת גארנישט.. און אויב איך בין גארנישט דעמאלטס האב איך באמת נישט וואס צו טוהן, אלעס איז גוט... איך גיי אריין אין בעט, און איך פאל אריין אין א מצב פון הסתרת פנים...

אבער ניין!!! דא פלוצלינג קומט קין אן, ער קומט אן און זאגט: טאקע, די גרויסקייט פונעם אויבערשטן זעהן מיר נישט, אבער דא איז געקומען מיין רייע!!! צו זיין גרויס!!! דא פארמאג איך א געלעגנהייט צו זיין א שותף נאמן מתוך גדלות הנפש און אויסדריקן נאמנות פארן אויבערשטן!!! און צו ווייזן אז אין יעדע מצב גלייב איך אין אים און איך בין באגלייבט צו אים... אין יעדע מצב בין איך מיך מוסר נפש פאר אים, אויך ווען איך זעה אים נישט...

דאס איז רבי עקיבא און דאס זענען זיינע אינסטראקציע'ס צו אונז אינעם לעצטן דור!!! אין אונזער דור טארן מיר נישט גיין אין די וועגן פון הבל, מען טאר זיך נישט מבטל זיין און זאגן איך בין הבל - גארנישט... ווייל דאס ווייסן מיר זייער גוט... אדרבה, אין אונזער דור דארפן מיר נעמען די אומנות פון קין!!! און זיך איינ'חזר'ן אן אויפהער: איך בין א שותף מיט'ן אויבערשטן!!! קניתי איש את ה'... דער אויבערשטערווארט מיר... ער וויל מיין צוזאמענארבעט, ער וויל איך זאל מיטארבעטן מיט אים, ער ווארט צו זעהן ווי איך דריק אויס מיין באגלייבגייט צו אים!

גליון שלהבת

פאר סיי וועלכע הערות,
קאמענטארן און פארשלאגן וכדו'
פארבינט אייך מיטן מערכת:
e.shalhevesyiddish@gmail.com

פראגעס ענטפערס און

שאלות וואס זענען
געענטפערט געווארן דורך
הרב **עזריאל טאובער**
שליט"א

פראגע ?

איך האב א פריוואטע שאלה אויף וואס איך וועל מיר פרייען צו הערן א תשובה פון כבוד הרב שליט"א. איך בין א אינגערמאן וואס ב"ה איך זיץ און לערן, און איך האב געוואלט באקומען די ריכטיגע השקפה בנוגע 'דרייוון א קאר'. אין מיין קהילה איז דרייוון נישט אזא לכתחילה. אבער צומאל טרעף איך מיר ביי שמחות מיט נאנטע און באקאנטע, וואס פיל פון זיי קומען צופארן מיט קאר'ס, און איך זעה די מעלות און פראקטישקייט דערפון. און צומאל כאפט זיך אריין אין מיר די מחשבה "ווען איך וואלט ווען געהאט א קאר"... וואלט איך געקענט גרינגערהייט אנקומען פון איין פלאץ צום אנדערן, און איך וואלט נישט געדארפט אזוי שנעל אוועקגיין פון שמחות וכדומה צוליב דעם וואס איך דארף גיין כאפן דעם לעצטן באס וואס פארט צו מיין שטאט, און אויך וואלט דאס ערמעגליכט צו קענען גיין גרינגערהייט שפאצירן און זיך אויסלופטערן און די פראבלעמען פון באס'עס וכדומה. אויב אזוי, אפשר איז פאראן א תועלת מיט'ן גיין יעצט ארויסנעמען א 'פערמיט' צו דרייוון, און פון מאל צומאל ווען עס פעלט אויס וועל איך גיין דינגען א קאר און פארן וואו און ווען עס פעלט אויס.

פון די צווייטע זייט איז דאס א גרויסע אינוועסטירונג, סיי א "געלט אינוועסטירונג", צו צאלן עטליכע הונדערט דאללער ארויסצונעמען א פערמיט און זיך לערנען דרייוון, און סיי א "צייט אינוועסטירונג", עס פארלאנגט זיך צו אינוועסטירן העכער דרייסיג שעות פון זיך לערנען דרייוון, און מן הסתם נעמט דאס אויך היפש אוועק דעם קאפ...

איך וואלט מיך געפריידט צו באקומען די בליק פון כבוד הרב איבער דעם ענין.

יייש"כ.

ענטפער פון דער רעדאקציע !

דער כללות'דיגער ענטפער אויף אזעלכע סארט שאלות, איבער העכערן דעם סטאנדארט אין לעבן אדער נישט, איז מבואר אין די ווערטער פון רבינו הרמח"ל אין ספר מסילת ישרים (בביאור מדת הזריזות), וז"ל: "כי זה כלל גדול, **שכל קולא צריכה בדיקה...** כי אף על פי שיכולה להיות ישרה ונכוחה אמנם קרוב הדבר שתהיה מעצות היצר ומרמותיו על כן צריך לבדוק אחריה בחקירות ודרישות רבות, ואם אחר כל אלה תצדק ודאי שהיא טובה".

מטבע הדברים זענען מיר געוואוינט צו ערקלערן די ווערטער פונעם רמח"ל איבער קולות בעניני הלכה (וואס אויף דעם פארלאנגט זיך ברייטערע פלייציג'ס מקיל צו זיין), אבער דער אמת איז, אז דער כלל איז אויך ריכטיג בנוגע אלע סארט זאכן און ענינים וואס מאכן גרינגער אונזער לעבן, און אויף דעם זאגט דער רמח"ל אז א יעדע קולא ברויך א בדיקה.

דאס הייסט: יעדע העכערונג אינעם לעבנ'ס סטאנדארט, אינעם איכות החיים, וואס איר מטרה איז גרינגער צו מאכן דאס לעבן, דארף מען בודק זיין אלע אירע תוצאות און וואס עס נעמט אריין אין איר, וואס עס קען ארויסקומען פון די קולא.

און א באקאנטע און פשוטע דוגמא דערצו איז: א קאר איז קלאר א גרויסע קולא! עס איז זייער א גרויסער קולא אינעם איכות החיים, און מען דארף דאס גרינטליך אונטערזוכן און בודק זיין, אויב דער יצר הרע וועט נישט אויסניצן דעם קולה און גרינגקייט פאר זיינע מטרות, און ביי א קאר איז פאראן א קולא וואס צומאל ווערט דאס א חומרא, אויפאיינמאל ווערן אפאר פשוטע טריט א גאנצע עסק, עס ווערט א גרויסע בארג... און דער מענטש ווערט צוגעבידן צו דעם קאר ווי א געזונטער מענטש צו א ראד-שטוהל. דעריבער, ווי לאנג מען קען זיך באגיין אנדעם, איז נישט כדאי זיך צו באניצן דערמיט, ווייל עס איז נישט פאראן א זאך צו וואס מען ווערט אזוי שטארק פארקויפט ווי א קאר. נאר, אויב א מענטש מוז דאס האבן פאר עבודת ה' אדער לצרכי פרנסה. ריכטיג, עס מאכט שטארק גרינג און עס קומט שטארק צוניץ פאר'ן טאג טעגליכ'ן לעבנ'ס שטייגער, אבער אויף דעם זאגט דער רמח"ל אז יעדע קולא דארף א בדיקה. און די זעלבע איז לגבי אנדערע זאכן וואס פארלייכטערן און פארגרינגערן די לעבן פון א מענטש, דארף מען זיך מתבונן זיין און אריינטראכטן צו זאל מען זיך באניצן דערמיט אדער נישט, און ווי די איבנדערמאנטע ווערטער פונעם רמח"ל "צריך לבדוק אחריה בחקירות ודרישות רבות".

הצלחה רבה!

שאלות און תשובות קענען געשיקט ווערן צו הרב עזריאל טאובער שליט"א, דורך אימעיל: e.shalhevesyiddish@gmail.com

א טעם אין אידישקייט

תורה און יראת שמים, הלכות און מנהגים, סיפורי צדיקים און נאך

אח"ק
גליון כ"ז

ארויסגעגעבן
לזכרו ולעילוי נשמתו
פון מיין חשוב'ער פאטער
הרה"ח ר' ראובן ע"ה
ב"ר משה יוסף ז"ל שמעלצער
וועלכער האט אין זיינע
קינדער ארייגעגעבן
"א טעם אין אידישקייט"
און געשמאק צו יעדע מצוה

בסייעתא דשמיא
וועלוול שמעלצער

אווארט אויף די פרשה

דער עצה צו 'אהבת ישראל'

ואהבת לרעך כמוך אני ד' (ויקרא יט/יח).

זאגט רש"י: "אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה", און דער רמב"ם שרייבט (פ"ו מדעות ה"ג), "עס ליגט א מצוה אויף יעדן איד ליב צו האבן יעדן איינציגן איד ווי זיך אליין, ווי עס שטייט אין פסוק 'ואהבת לרעך כמוך'. דערפאר דארף מען דערציילן אין לויב און שוינען אויף די געלט פון יעדן איד, פונקט ווי ער וואלט געוואלט מען זאל אים לויבן און ווי ער וואלט געוואלט מען זאל זיין געלט שוינען."

דער הייליגער "אמרי חיים" פון וויז'ניץ זצ"ל איז געווען א שטיק "אהבת ישראל". איינמאל האט ער דערציילט, אז ווען ער איז אנגעקומען מיט טייל פון זיינע חסידים צום שטאט גראסווארדיין וועלכעס איז געווען מער אַן אשכנז'ישע קהילה, האבן זיי זיך נישט צו ליבליך באצויגן צו די געסט. האט זיך דער "אמרי חיים" געוואנדן צום ראש הקהל: "זעט אויס איר האט אונז נישט אזוי ליב... אבער מיר וועלן אייך אזוי ליב האבן, ביז ווילאנג איר וועט אונז שוין אויך ליב האבן..."

אזוי דערציילט אויך ר' אליהו ראטה, אז נאך די מלחמה האט ער אין דייטשלאנד באגעגנט אידן, וועלכע זענען געווען "מתנגדים" פונעם געבורט, און שפעטער זענען זיי פארוואנדלט געווארן אין הייסע וויז'ניצע חסידים. ר' אליהו האט אויסגעדריקט זיין וואונדער פאר'ן רבי'ן, וויאזוי ער האט מצליח געווען אויפצוטון אזא מופת, צו פארוואנדלען 'דייטשע אידן' פאר חסידים.

האט אים דער רבי געענטפערט: "איך האב זיי ליב געהאט מיט מיין גאנצע הארץ און זעל, און די ליבשאפט איז אזוי גרויס געווען, אז זיי האבן מיר אויך געמוזט ליב האבן און זיי זענען נאכגעשלעפט געווארן דעם 'כמים פנים לפנים'..."

מציבות דערציילן...

עולה לתורה זיין אין 'אחרי מות'

הרה"צ רבי אהרן דוד טווערסקי הי"ד, אב"ד גארשקוב, דער זון פון הרה"ק רבי משה מרדכי זי"ע הי"ד פון טריסק-לובלין, שרייבט:

"איך האב געהערט פון מגידי אמת א וואונדערליכע מעשה אויף הרה"ק רבי דוד'ל טאלנער זי"ע. זיין גאנצער לעבן האט רבי דוד מקפיד געווען נישט עולה צו זיין ביי די תורה אין פרשת 'אחרי מות'. דער באפעל איז באוואוסט געווארן ביי אלע חסידים פון טאלנא איבעראל, אלע האבן געוואוסט אז אין דעם פרשה זאל מען נישט מכבד זיין דעם רבי'ן מיט אַן עלי'ה. און אפילו אום יום-כיפור ווען מען לייענט פרשת 'אחרי', האט מען אים אויך נישט אויפגערופן צו די תורה, און אלע האבן מורא געהאט נישט צו פאלגן זיין באפעל.

פאר לאנגע יארן איז דער הוראה געווען א וואונדער, א חידה סתומה ביי די חסידים. ספעציעל האט זיי געוואונדערט דעם פאקט, אז אין יום-הקדוש, יום-כיפור ווען אלע אידן זענען גרייט צו באצאלן גרויסע סומעס כדי צו עולה זיין לתורה, אין אזא געהויבענע טאג זאל דער רבי נישט קריגן אַן עלי'ה? און קיינער האט זיך נישט געוואגט צו פרעגן פארוואס דאס איז אזוי.

אינעם לעצטן יאר פון זיין לעבן, יאר תרמ"ב, ווען עס איז אנגעקומען שבת פרשת 'אחרי', האט דער גבאי מכבד געווען עטליכע אידן מיט אַן עלי' לתורה, נאר צו די גרויס וואונדער, אין יענעם שבת האט דער רבי עולה געווען לתורה אנדעם וואס מען זאל אים אויפרופן, און אלע מתפללים האבן זיך דערשראקן פון דעם גרויסן סצענע. געציילטע טעג שפעטער האט זיך אלעס ארויסגעשטעלט, ווען אום י' אייר איז דער רבי ר' דוד'ל זי"ע נסתלק געווארן צו דער ישיבה של מעלה.

"וואס מען ארבעט נישט אויס, דאס האט מען נישט!"

הרה"ק רבי ישכר בער פון ראדאשיץ זי"ע

וואס מען ארבעט נישט און מען פלאגט זיך נישט דערויף, גייט לטמיון. א פויער האט דאס אמאל געזאגט פאר'ן ראדאשיצער רבי'ן, און ער האט דאס איבערגענוצט פאר עבודת השם.

ויחי ראובן

גמילות חסדים

דער טאטע ע"ה האט מקיים געווען דעם מצוה פון "גמילות חסדים" בגוף ובממון. יעדע אפיעל אין בית-המדרש האט ער מחזק געווען און געגעבן זיין נדבה, און יעדע קאנווערט וואס איז אנגעקומען צו זיין שטוב האט ער דורכגעליינט און גענומען ערנסט. דער טאטע ע"ה פלעגט ארויפשרייבן דעם דאטום אויף יעדע קאנווערט, און עס אריינגעלייגט אין זיין שופלאד אין א סדר, און איינמאל א וואך פלעגט ער צוריקשיקן עטליכע בריוו מיט זיין נדבה.

זיינע גרעסערע צדקות האט ער געגעבן שטילערהייט, כדי נישט צו מעורר זיין קיינעמ'ס אויפמערקזאמקייט. טייל זענען צוריקגעקומען צו אונזערע אויערן און טייל וועלן געוויס בלייבן פארשוויגן אויף אייביג. צום ביישפיל, א צעבראכענער איד וועלכער איז געקומען קיין אמעריקע און האט געטראגן א שווערע פארגאנגענהייט מיט זיך, האט זיך איינגעמאלדן צום טאטן בעפאר זיין אנקום און דער טאטע ע"ה האט גענומען א טעקסי - נישט מעלדנדיג קיינעם דערוועגן - און געפארן יענעם אפנעמען אין לופטפעלד און ברענגען צו זיך אהיים, וואו ער האט אים געגעבן זיך צו דערכאפן דאס הארץ און אפאר דאלער פאר צידה לדרך.

ענליך האט ער געשיקט געלט פאר א צעבראכענע אלמנה אין ארץ-ישראל, פון וועלכע מיר האבן זיך בלויז דערוואוסט הערשט לאחר פטירתו. איבערקוקנדיג זיין טשעק ביכל, וואו יעדע קליינע איינצלהייט איז פארשריבן געווארן זינט ער האט געעפנט זיין באנק-אקאונט - צוריק אין די תש"י יארן - - האבן מיר געפונען עטליכע איבערראשונגען, פון סומעס געלט וואס ער האט פארטיילט בשתיקה דא און דארט.

ער האט בשיטה נישט אוועקגעלייגט קיין געלט. אויב איז אמאל פון ערגעצוואו אריינגעקומען א גרעסערע סומע געלט, האט ער זיכערגעמאכט אז ער איז קיינעם נישט שולדיג קיין געלט, און די איבעריגע האט ער געגעבן פאר אידן וועמען ער וואלט אלעמאל געוואלט ארויסהעלפן, אבער ער האט נישט געהאט מיט וואס. יעצט האט ער דאס משלים געווען.

ביי דער "שבעה" האט איינער פון די ועד המוסדות דערציילט, אז דער טאטע ע"ה האט חודש'ליך באצאלט הונדערט דאלער פאר איינעמ'ס שכר-לימוד, נאכדעם וואס יענער האט זיך פאר אים אפגערעדט אז עס קאסט אזוי טייער. ביז די פטירה האט דער איד געמיינט אז זיין שכר-לימוד איז פשוט ביליגער געווארן, פאר סייוועלכע סיבה.

התורה חסה על ממונם של ישראל. ביים טאטן ע"ה איז א פעני אויך ווערד געווען, און ווען מען האט אים דערציילט איבער א רייכע אוונד וואו מען האט פארטיילט א רייכע סעודה מיט די טייערסטע פליישן, האט ער עס פשוט נישט געקענט פארשטיין: "דאס געלט קען מען דאך געבן פאר כולל יונגעלייט." אדער פלעגט ער זאגן: "מען קען דאך דערמיט מחי' זיין אַן ארעמאן."

ווען מען האט גערעדט צו אים וועגן 'אוועקלייגן געלט', פלעגט ער זאגן: "כ'פרוביר אוועקצולייגן וואס איך קען," און זעענדיג אונזער שטוינונג האט ער געוויזן אויף ארויף: "אין יענעם אקאונט... דארט אויבן!..."

זכר צדיק לברכה. יהא זכרו ברוך.

ובחן צדיקים

א פאטש פון אהבת התורה

רבי דוד דער בלינדער פון סלוצק

איבער די גזירה פון די קאנטאניס האט איר אוודאי שוין געהערט. אין רוסלאנד, מיט צוויי הונדערט יאר צוריק, האט געהערשט דער צאר ניקאליי-דער-ערשטער. אין יענער צייט האט דער צאר באשלאסן, אז מען דארף ערציען די קינדער אין זיין לאנד שוין פון א גאר פריע יוגנט, צו זיין א טייל פון די רוסישע מיליטער, שעצן און רעספעקטירן די הערשאפט פונעם צאר און זיך פירן לויט זיינע געזעצן. דער צאר האט באשלאסן אז שוין פון גאר יונגערהייט זאלן די קינדער אריינגענומען ווערן אין די מיליטער, און אזוי ווערלן זיי ערצויגן ווערן מיט א ריינע רוסישע ערציאונג און צוגעבן פאר די לאנד נאך פון יונגווייז אָן.

די אידישע משפחות, האבן - פארשטייט זיך - נישט געוואלט שיקן זייערע קליינע קינדער אוועק פון שטוב, צו אַן ארט וואו עס געפונט זיך נישט קיין כשר'ע עסן און אוודאי נישט קיין חינוך פאר יראת-שמים און מצוות. ניקאליי האט געשיקט זיינע סאלדאטן פארכאפן די אידישע קינדער און זיי איינשפאנען צו די רוסישע ארמיי מיט געוואלד.

די קליינע קינדערלעך ווערן אנגערופן 'קאנטאניסטן', א לשון פון 'קאנטון' - וואס איז געווען דער נאמען פון דער געגנט וואו מען האט אריינגענומען די קינדער אין מיליטער. איר קענט אליין פארשטיין אז די אידישע פאמיליעס האבן געטון אלעס אין זייער מעגליכקייט, אז די סאלדאטן פונעם צאר - די אכזריות'דיגע שליחים - זאלן נישט געפונען זייערע קינדער.

אין יענער צייט האט געוואוינט אין סלוצק, רוסלאנד רבי דוד דער בלינדער. רבי דוד, וועלכער איז יארן שפעטער געווען דער רבי פון דער בארימטער בריסקער רב, איז בכלל נישט בלינד געווען. פארוואס האט מען אים אזוי גערופן? ווייל עס איז באוואוסט געווען אז רבי דוד קוקט קיינמאל נישט ארויס פון זיינע ד' אמות, און ער איז אינגאנצן פארזינקען געווען אין די הייליגע תורה.

עס איז געווען אנהויב ווינטער, דער צדיק רבי דוד האט צוזאמגענומען די קליינע אידישע קינדגערלעך, און איז מיט זיי געגאנגען צו א באהאלטענע ארט אין איינע פון די קעלערן אין שטאט. די ערליכע מאמעס פון יענע קינדער, האבן צוגעגרייט עסן פאר א לאנגע תקופה און אביסל קליידער.

און וואס האט רבי דוד געטון מיט די ערליכע קינדערלעך אין דעם פארשפארטן קעלער אזא לאנגע צייט? אפשר האבן זיי געשפילט דארט? אפשר האבן זיי פארברענגט די צייט מיט שפילערייען? זיכער נישט! רבי דוד איז געזעסן מיט די קינדער, ווען הייליגע ספרים זענען געעפנט פאר זיי און אינאיינעם האבן זיי זיך געפלאגט אין די תורה. די קלענערע האבן געלערנט חומש, די עלטערע האבן געלערנט משניות און אפילו גמרא.

איין אוונד, אין א שטורמישע ווינטער נאכט, האט א שטארקע רעגן זיך אראפגעלאזט, און אין דעם פארשפארטן קעלער זיצט זיך א גרופע קינדער מיט רבי דוד, אויסהערנדיג מיט אַן אפענעם מויל וויאזוי מ'טוט דורך א שווערע סוגיא אין תוספות. זיין געזיכט פון רבי דוד ברענט אין אהבת התורה, און ער ערקלערט מיט התלהבות פאר די קינדער די ווערטער פון די גמרא.

אין יענער צייט איז א פאליציאנט אריבערגעגאנגען אין די גאס פון סלוצק פון איין הויז צום אנדערן און געזוכט קינדער איינצושפאנען אין די מיליטער פונעם צאר. די הייזער זענען געווען ליידיג פון קינדער, און דער פאליציאנט האט געזוכט און געזוכט. ווען דער פאליציאנט איז אריבערגעגאנגען נעבן דעם קעלער, האט ער צוגעלייגט זיין אויער און געהערט א קול תורה ארויסקומען פון איר.

”אוי, האט דער פאליציאנט פארקלאפט זיינע הענט, ”יעצט וועל איך טרעפן וואס איך זוך!” דער פאליציאנט איז אריינגעגאנגען און האט אנטדעקט דעם באהעלטעניש, ער האט אנגעכאפט איינעם פון די קינדער און אים אנגעהויבן ארויסשלעפן אינ'דרויסן. און אט האט זיך רבי דוד אויפגעשטעלט, און אראפגעלאזט א קלינגעדיגע פאטש פאר דעם פאליציאנט. דער צוטומלטער פאליציאנט האט געהויבן פיס און איז אנטלאפן.

איר קענט זיך פארשטעלן ווי הארב עס איז געווען וואס זיי האבן געטון, דערלאנגען א פראסק פאר א פאליציאנט וואס ערפילט זיין אויפגאבע אין שליחות פונעם צאר, א ווידערשטאנד אין די מלוכה! נאר נאך אסאך השתדלות איז געלונגען אפצושטילן דעם ענין.

דער סלוצקער רב, דער 'בית הלוי', האט זיך געוואנדן צו רבי דוד מיט וואונדער: ”וויאזוי האט איר זיך געוואגט צו דערלאנגען פאר'ן פאליציאנט און איינשטעלן אים און די גאנצע קהילה?”

רבי דוד האט זיך אנטשולדיגט און געענטפערט: ”דער רבי זאל מיר גלייבן, אז איך האב עס נישט געטון מיט א כוונה. איך האב דאן געהאלטן אינמיטן ערקלערן א תוספות, און פלוצלינג איז אריינגעקומען עפעס א גוי און אונז געשטערט אינדערמיט! אינמיטן דעם סברא פונעם תוספות!”

איר פארשטייט? אזוי ווייט איז ר' דוד געווען פארזינקען אינעם תורה-וועלט און אין די גמרא, אזש ער האט אינגאנצן פארגעסן דעם פלאץ און די צייט וואו ער האט זיך געפונען, און דער סיבה פארוואס ער און די יונגע קינדער האבן זיך באהאלטן אינעם קעלער... דער גוי האט אים געשטערט לערנען, האט ער זיך אויפגעשטעלט און אים דערלאנגט א פאטש!

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

דער טאטע ע"ה פלעגט זיצן און לערנען בלי הפסק, און ער האט אכטונג געגעבן נישט געשטערט צו ווערן. ער פלעגט דערציילן, איבער דעם ”איינעם מאל” וואס ער געדענקט אז ער האט געמאכט 'טראבל' אין חדר, איינמאל אין די יונגע קלאסן - ווען די בעל האט געקלינגען און מען איז געגאנגען אויף מיטאג, האט ער א שטופ געגעבן די טיר פון אַן אנדערן קלאס וואו מ'האט נאך געלערנט. דאס איז געווען די ערשטע און לעצטע מאל וואס אזוינס האט פאסירט

סבא נהלנה

וואס ליגט אין די 'פלוים'?

הלכות כשרות

יהודה'לע איז אריינגעקומען אין קיך דריי מינוט בעפאר זיין באס האט געזאלט אנקומען. ער האט שנעל אויסגעטרינקען די קאקאו, אריינגעלייגט דעם סענדוויטש אין זיין טאשקע און דאן האט ער זיך דערמאנט: "מאמע, איך וויל היינט מיטנעמען א פרוכט, אפשר אַן 'עפריקאט'." די מאמע איז ווי פארפרוירן געווארן אויפ'ן ארט, איר יודעלע וויל אַן עפריקאט? יהודה'לע עסט קיינמאל נישט קיין פרוכט, וויפיל מען פרובירט אים איינרעדן און ערקלערן די וויכטיגקייט פון די וויטאמינען אין די פרוכט און איבער זייער זיסע און וואונדערליכע טעם, האט עס קיינמאל נישט געהאלפן. איז וואס האט יעצט פאסירט?

"איך וויל האבן דריי עפריקאטס," האט יודעלע געזאגט צו זיין איבעראשטע מאמע, "נעכטן האב איך פארזוכט איין, איך מוז פארגרעסערן מיין קערל קאלעקציע. אין מיין קלאס פרובירט יעדער צו זאמלען די עפריקאט-קערלעך. עס איז גראדע געווען זייער געשמאק, איז היינט וויל איך נעמען נאך אפאר, וועל איך פארגרעסערן מיין קאלעקציע."

יעצט האט שוין די מאמע פארשטאנען און נישט באהאלטן איר שמייכל. א זעקל מיט עפריקאטס איז שנעל איינגעפאקט געווארן און יודעלע האט פארלאזט די שטוב פרייליך און אויפגעלייגט. די מאמע איז פארבליבן אין קיך, צופרידן, זייענדיג מתפלל אז אפשר איין טאג וועלן די קינדער באשליסן צו זאמלען קערנדלעך פון 'פיטשעס' און קערנדלעך פון 'פלוימען', ווייל וואס די ערקלערונגען און איבערצייגונגען וועלן נישט העלפן - וועט די קינדער-קאלעקציע יא.

אינמיטן דעם שיעור אין משניות האט זיך יודעלע דערמאנט פון די קערלעך. 'איך וועל נאר אפציילן וויפיל איך פארמאג,' האט ער געזאגט צו זיך אליין. 'דער רבי וועט זיכער נישט באמערקן.' דער שאכטל איז געלעגן אונטער'ן טיש און יודעלע האט אפגעציילט. ער פארמאגט זיבן-און-פערציג, און נאך דריי עפריקאטס אין זיין זעקל, אינאיינעם זענען זיי פופציג. יודעלע האט זיך נישט געקענט איינהאלטן. אט גייט ער ארויסנעמען די קערלעך פון די עפריקאטס און עס אריינלייגן אין זיין שאכטל, וועט ער האבן פופציג!

פארזיכטיג האט ער געעפנט דעם ערשטן עפריקאט, חיים וועלכער איז געזעסן פאר אים איז געווען געגוג הויך אים צו פארשטעלן. יודעלע האט געוואלט ארויסשלעפן דעם קערעלע און דאן האט זיין בליק געלאנדעט אויף א קליינע, ברוינע ווערימל וועלכע איז זיך לאנגזאם געקראכן אין דעם פרוכט.

יודעלע איז געווען שאקירט. א ווארעם! ער האט דערנענטערט דעם פרוכט צו זיינע אויגן, עס צו זען פונדערנאנט. ער האט געקענט באמערקן אז די ווארעם איז צוזאמגעשטעלט פון אסאך שטיקלעך.

ער איז געווען אזוי פארטון אין די קליינע ווארעם, אז ער האט בכלל נישט באמערקט ווי א שטילקייט האט באהערשט דעם קלאס...

ווען ער האט אויפגעהויבן די אויגן פונעם עפריקאט, האט ער געזען דעם רבי'ן שטיין נעבן אים.

"איך זע אז מיר האבן דא א גאסט," האט דער רבי געזאגט, און יודעלע האט אראפגעלאזט זיינע אויגן. ער האט געהערט שמועסן פון ארום. "אפשר קען איך זען דעם פרוכט?" יודעלע האט געשאקלט מיט די קאפ און דערלאנגט דעם אפענעם עפריקאט פאר דעם מלמד.

"מיר האבן דא א געלעגנהייט צו זען א וויכטיגע זאך," האט דער רבי אלעמען געזאגט, "די זומער-פרוכט קענען האבן אין זיך ווערים, און מען דארף זיי בודק זיין." דער רבי האט ארומגעוויזן דעם עפריקאט פאר אלע קינדער אין קלאס, וועלכע האבן מיט אינטערעסע זיך איינגעקוקט אויף דעם ווארעם. "און יעצט," האט ער זיך געווענדן צו יודעלע, "לייג אוועק אלעס וואס האט נישט קיין שייכות מיט'ן שיעור, און ס'איז וויכטיג אז דו זאלסט געדענקען אז ביי דעם שיעור אין משניות באשעפטיגט מען זיך נאר מיט זאכן וואס האבן צו טון מיט דער משנה. מארגן וויל איך אז דו זאלסט ברענגען א מקור צו דעם איסור פון ווערים, מן התורה," האט דער רבי באפוילן און זיך אומגעקערט צו זיין פלאץ פארצוזעצן מיט'ן שיעור.

❋

"דער איסור פון עסן ווערים איז פון די הארבע איסורים. דער וואס עסט א שרץ, אפילו די קלענסטע שרץ, קען עובר זיין אויף פיר, פינף אדער זעקס לאוין," דער זיידע האט ערקלערט און יודעלע האט געשריבן. ניין, ער האט נישט דערציילט פאר'ן זיידן וואס עס האט פאסירט צופרי, ער האט נאר געזאגט אז מען דארף שרייבן איבער דעם איסור פון עסן ווערים, און דער זיידע האט ווי אלעמאל אים גערן ערקלערט און פארברייטערט מיט פרייד.

"מיט צוויי וואכן צוריק, האבן מיר געלערנט אין פרשת שמיני, 'אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ, דער פסוק איז א כלליות'דיגער לאו וואס פארבאטן עסן שרצים. עס זענען דא נאך לאוין וואס זענען פארבינדן מיט פארשידענע סארט שרצים.

"עס זענען דא דריי סארט שרצים: דער 'שרץ המים', דער 'שרץ הארץ' און דער 'שרץ העופות', און יעדע פון זיי פארמאגט באזונדערע לאוין.

"דער 'שרץ המים' - זענען די ווערים וואס געפונען זיך אין וואסער, און עס זענען דא אזעלכע וואס טשעפן זיך צו צו געוויסע סארט פיש. דער וואס עסט זיי איז עובר אויף פיר לאוין.

"דער 'שרץ הארץ' - זענען די ווערים וואס מען טרעפט אין די פרוכט אדער אין אנדערע מאכלים. דער וואס עסט זיי איז מחויב אין פינף לאוין.

"דער לעצטער סארט, איז דער 'שרץ העוף'."

"א שרץ וואס געפונט זיך אין אַן עוף?" האט יודעלע אפגעשטעלט אויף א סעקונדע דאס שרייבן.

"ניין, ניין," האט דער זיידע געשמייכלט, "דער 'שרץ העוף' איז א שרץ וואס פליעט אליין, ווי למשל פליגן, און דער וואס עסט זיי איז מחויב אין זעקס לאוין."

יודעלע האט גענדיגט אראפשרייבן די ווערטער.

"און יעצט וועל איך דיר פרעגן א פראגע," האט דער זיידע פארגעשלאגן, "פרוביר צו טראכטן פארוואס ווערט דער שרץ אנגערופן מיט דעם נאמען?"

'שרץ,' האט יודעלע געטראכט, 'שרץ, שרץ.'

"אפשר ווייל ער לויפט?"

"יא!" האט דער זיידע הנאה געהאט. "די ווערים זענען אזוי קליין, אז מען באמערקט זיי נאר ווען זיי רירן זיך, דעריבער רופט מען זיי אזוי. און יעצט - לויף אהיים, ווייל ס'איז שוין זייער שפעט!"

דער טאטע ע"ה פלעגט אלעמאל קויפן פרוכט, און ער פלעגט דערמיט מכבד זיין די געסט. ווען מ'איז אריינגעקומען צו אים, האט ער געפרעגט: "ווילסט נישט אפשר אַן עפל?" א גאסט האט נישט געדארפט זיין דווקא איינער פון די פרעמד, נאר ווער עס איז אריינגעקומען פארברענגען. ער איז זייער נזהר געווען אין בדיקת תולעים, ער פלעגט זיך נאכפרעגן אויף וואס עס איז דא א חשש און דאן האט ער דאס מיטגעטיילט מיט אונז, אז מ'זאל וויסן אכטונג צו געבן

נוץ דיינע כוחות

שעשה לי כל צרכי | אַן אמת'ע געשיכטע | דער כח פון תפילה

שטעל זיך פאר אז יעדע צופרי, לאזט דער באשעפער נעבן דיין בעט אלע געצייג און 'עקוויפמענט' וואס דו וועסט דארפן פאר דעם טאג - די גענוי' מאס פון:

- **עסן וואס דו וועסט דארפן.**
- **ענערגיע וואס דו וועסט דארפן צו קענען טון אלעס וואס דו דארפסט טון יענעם טאג, מיט גענוג 'עקסטרע' פאר צו שפילן.**
- **די מעגליכקייט צו פארשטיין אלעס וואס דו וועסט דארפן לערנען און פארשטיין יענעם טאג.**
- **אלעס וואס דו וועסט דארפן יענעם טאג.**

דו דארפסט זיך דאס נישט פארשטעלן, ווייל ס'איז דער מציאות. יעדן טאג טוט דער באשעפער צוגרייטן פאר דיר אלעס וואס דו וועסט דארפן! כאטש דו זעסט נישט די זאכן ליגן נעבן דיין בעט ווען דו שטייסט אויף צופרי, אבער דער באשעפער, מיט זיין גרויס ליבשאפט, מאכט זיכער א דו זאלסט האבן גרייט אלעס וואס דו וועסט דארפן יענעם טאג. "שעשה לי כל צרכי" - (דער באשעפער) וואס גיבט מיר מיינע טעגליכע באדערפענישן, אז איך זאל קענעז מצליח זייז.

רבי נפתלי אמסטערדאם איז געווען א נאנטער תלמיד פון דעם גרויסן בעל-מוסר, רבי ישראל סאלאנטער וועלכער האט געלעבט אין די ת"ק יארן.

איין טאג האט הרב אמסטערדאם געזאגט צו זיין רבי'ן, רבי ישראל סאלאנטער: "זע נאר די געוואלדיגע קאפ און מח פונעם שאגת-אריה. ווען איך זאל ווען האבן זיין מח! און זע וויפיל הרב אלכסנדר דיסקין (דער מחבר פונעם ספר 'יסוד ושורש העבודה') האט ליב יעדע איד! ווען איך זאל נאר האבן זיין הארץ! און ווי אויסגעהאלטן איז דער רבי (ר' ישראל סאלאנטער) מיט זיינע מדות! ווען איך זאל נאר האבן דעם רבינ'ס כאראקטער!

"ווען איך זאל ווען האבן די אלע וואונדערליכע זאכן, וואלט איך געקענט דינען דעם אייבערשטן אויפ'ן בעסטן פארנעם!"

דער גאון רבי ישראל האט ליבליך אים געענטפערט, "נפתלי, דיין שליחות אין לעבן איז צו דינען דעם באשעפער מיט דיין מח און שכל, מיט דיין הארץ און געפילן, און מיט דיין כאראקטער.

"איינמאל דו טוסט די בעסטע אין דיין מעגליכקייט, נוצנדיג די וואונדערליכע מתנות וואס דער באשעפער האט דיר דערפאר געשאנקען, וועסטו זיין אַן אמת'ער עובד השם."

און אזוי האט מען אלעמאל געהערט פון די צדיקים, ווי מ'זאגט נאך פונעם הייליגן רבי'ן ר' זושא: "מ'וועט מיר נישט שמייסן פארוואס איך בין נישט געווען מיילעך אדער נתן, מ'וועט מיר שמייסן פארוואס איך בין נישט אויסגעוואקסן זושא." דאס בעסטע וואס זושא האט געקענט אויסוואקסן.

דער באשעפער וויל פון יעדן זיינע כוחות, און זיינע מדות. ער וויל זען וויאזוי דו נעמסט דיינע נאטורן און דו ארבעסט זיי אויס צו דינען דערמיט דעם הייליגן באשעפער.

פאסיג צו זיין דער קעניג

שטעל זיך פאר אז א מעכטיגער קעניג רופט אראפ צוואנציג קעכערס פון איבער דער גאנצער וועלט, אז זיי זאלן פאר אים אהערשטעלן א הערליכע און געשמאקע נאכטמאל.

ווען זיי קומען אָן צו דעם קיך אינעם פאלאץ, אנשטאט יעדער זאל זיך נעמען מאכן אַן אייגענע נאכטמאל לויט זיין געשמאק, טוען זיי נאכמאכן איינער דעם אנדערן, דעם מאלצייט וואס זיי זעען אז די אנדערע שטעלן אהער.

וואלט דאס פרייליך געמאכט דעם קעניג?

די זעלבע איז מיט אונז. יעדער פון אונז, ווייל מיר האבן אייגענע כוחות, אייגענע טאלאנטן און מתנות פון הימל, קען דינען דעם הייליגן באשעפער אויף זיין וועג. ווען מיר נוצן אויס אונזערע טאלאנטן צו טון מצוות, דאווענען און לערנען, טוען מיר ארויפשיקן פאר'ן באשעפער אַן אייגן-צוזאמגעשטעלטע זאך, וואס דער באשעפער וועט זייער ליב האבן.

יעדער האט געקריגן מתנות פון הימל

דער באשעפער האט יעדן באשאנקען מיט כוחות און טאלאנטן, דער שליסל איז זיך צו איבערצייגן אז מיר האבן די מתנות און זיי צו נוצן. זייער אפט טוען מיר נישט אנערקענען ווי טייער די געשאנקען זענען.

א גוטע עצה איז, זיך צו מאכן א ליסטע פון פינף ספעציעל זאכן וואס מען פארמאגט. אויב קען מען זיך נישט אויפקומען, זאל מען פרעגן א חבר אדער א קרוב. אפילו דו האסט קיינמאל נישט געטראכט אז דו פארמאגסט די טאלאנטן וואס יענער וועט זאגן אז דו האסט, שרייב זיי אראפ אויף א פאפיר און צוביסלעך וועסטו איינזען וואספארא טייערע מתנות דו האסט.

אבער קיינמאל זאלסטו נישט אראפקוקן אויף איינער וואס פארמאגט נישט די אלע מתנות. נאך אלעמען, האבן מיר די מתנות געקריגן פון דעם הייליגן באשעפער, אים צו קענען דינען אויפ'ן בעסטן וועג וואס מעגליך - נישט כדי זיך צו שפירן בעסער ווי אנדערע. מיר דארפן אויך געדענקען אז אנדערע מענטשן פארמאגן זיך זייערע כוחות און טאלאנטן, וואס מיר האבן מעגליך נישט.

לאז נישט איבער דיין טאשקע

שטעל זיך פאר אז דו וואלאנטירסט ארויסצוגיין אויף א געהיימע און געפארפולע מיסיע. דו ביסט נערוועז און דערשראקן. צי וועסטו האבן אלעס וואס נויטיג צו קענען דורכפירן דעם געהיימע מיסיע? וועסטו מצליח זיין? הארט בעפאר דו לאזט זיך ארויס, רופט דיר דיין קאמאנדיר אין א זייט, און גיבט דיר איבער א דיקע טאשקע אנגעפולט מיט אלעס וואס דו וועסט זיך נויטיגן דורכאויס דעם מיסיע.

יעצט, שטעל זיך פאר אויב דו האסט ניטאמאל געעפנט דעם טאשקע און גענוצט די אלע פערזענליכע געצייג. ווי נאריש וואלט דאס געווען? אדער נאך ערגער, וואס וואלט פאסירט אויב אנשטאט נעמען מיט זיך דיין ספעציעלע טאשקע, וואלסטו מיטגענומען א צווייטנ'ס - איינעמ'ס וועמענ'ס מיסיע איז פון גאר אַן אנדערן סארט? דו וואלסט זיך באלד איבערצייגט אז די געצייג וואס איז פאר אים געגעבן געווארן, איז נוצלאז פאר דיין הצלחה ביי די מיסיע פארוועלכע דו ביסט אויסגעקליבן געווארן. אויב עפעס, קען עס דיר נאר שווערער מאכן דאס ארומשלעפן זיך מיט א שווערע טאשקע וואס דו דארפסט נישט.

יעדן טאג טוט דער באשעפער דיר שיקן אויף א פערזענליכע מיסיע, אבער ער שיקט אונז נישט מיט ליידיגע הענט. דער באשעפער גיבט אונז אלעס וואס מיר דארפן האבן, כדי צו מצליח זיין אויף דעם מיסיע!

נאכאלץ טוען אסאך מענטשן נישט אנערקענען ווי גוט זייערע געצייג זענען, ווייל זיי זענען אזוי קאנצענטרירט אין די געצייג וואס אנדערע מענטשן האבן באקומען - אזעלכע געצייג וואס וועלן זיי נישט קענען העלפן, צו פארווירקליכן זייערע חלומות.

ווען דו זאגסט "שעשה לי כל צרכי", דארפסטו אנערקענען אז דער באשעפער האט דיר געגעבן אלעס וואס דו דארפסט צו ערפילן די ספעציעלע און וויכטיגע מיסיע וואס ער האט דיר געשיקט אויף דער וועלט אויסצופירן.

דער טאטע ע"ה פלעגט דינען דעם אייבערשטן לויט וויאזוי ער האט געלערנט פון די ספרים הקדושים אדער זיך אנגעהערט ביי צדיקים און גוטע אידן. ער האט קיינמאל נישט געקוקט אויף יענעמ'ס כוחות און יענעמ'ס טאלאנט, ער האט געוואוסט וואס זיינע כוחות זענען און מיט דעם האט ער געדינט דעם אייבערשטן יעדע מינוט אין טאג. "יענער טוט אזוי", "דער טוט א-זי" - האט ביי אים נישט אויסגעמאכט. וואס וויל דער אייבערשטער יעצט פון מיר? א פראגע וואס ער האט כל ימי חייו פארענטפערן

ווילט איר אונז מכיר-טובה זיין אויף די הערליכע בלעטער מיט וועלכע מיר זענען אייך שוין לאנגע יארן מהנה וועכנטליך?
לערנט א משנה, זאגט א קאפיטל תהלים אדער מאכט א ברכה (און, אויב מעגליך, זאגט ארויס) **לעילוי נשמת ר' ראובן ב"ר משה יוסף ע"ה**

נַקְדִּישְׁךָ

די אומשאצבארע **סגולה** און די געוואלדיגע **מעלה** פון **נישט רעדן ביים דאווענען**

פ' אח"ק - גליון מ"ה

שאינך כפוי טובה

אל כבוד מערכת נקדישך.

זעהנדיג די אלע סיפורים וואס אידן דערציילן ווי זיי האבן געזעהן ישועות נאכן זיך אונטערנעמען די קבלה טובה נישט צו רעדן ביים דאווענען, וואלט איך געוואלט מיטיילן מיין פערזענליכע ערפארונג און ארויסברענגען מיין בליק אויף דעם גרויסן ענין.

אני כשלעצמי פלעג טאקע מקפיד זיין נישט צו רעדן בשעת'ן ליינען, אבער בשעת התפלה ווי אויך בין גברא לגברא בין איך נישט געווען אזוי זהיר נישט צו רעדן. ארום צוויי יאר צוריק איז אדורך געגאנגען אריין א מחשבה אין קאפ אז מיר געפונען דאך ביי ביכורים דאס ענין פון הכרת הטוב, ווי רש"י זאגט דארט אויפן פסוק ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה, און וואו בין איך?! דער באשעפער איז דאך אזוי גוט צו מיר, איך האב א משפחה מיט קינדער, א גוטע פרנסה, אלעס גייט גוט ב"ה, איך דאך בין שולדיג פארן באשעפער אן הכרת הטוב דערויף, דארף איך כאטש טוהן דאס מינומום וואס איך קען צו דאנקען דעם באשעפער על כל החסד אשר עשה עמנו. די הכרת הטוב וואס א איד טוט איז דאך דאס דאווענען דריי מאל א טאג וואו מען דאנקט השי"ת און מען בעהט אויף ווייטער, דארף דאס דאך זיין אן עבודה בשלימות מיטן גרעסטן כבוד און מיטן גרעסטן רעספעקט, ווי פאסט דאס אז איך זאל בשעת מעשה שמועסן און פארברענגען בדברים בטלים, דאס איז דאך ממש די היפוך פון הכרת הטוב, עס איז פשוט א זלזול כלפי שמיא און א חוצפה בריש גלי. נאכמער, איך האב אריינגעטראכט אז עס איז דא אידן וואס האבן ליידער פראבלעמען און כדי צו פועל'ן א ישועה זענען זיי זיך מקבל קבלות בקדושת ביהמ"ד, פארוואס אבער זאל איךווארטן ביז עס מאכט זיך א פראבלעם ח"ו, אדרבה בשעת ווען אלעס פארט גוט, הערשט דאן דארף דאס דאווענען זיין ווי עס באדארף צו זיין, און אזוי אפען האלטן די צינור השפעות.

נאכן זיך אזוי מתבונן זיין דערינען, האב איך מיר טאקע מקבל געווען צו זיין אפגעהיטן בקדושת ביהמ"ד בכל פרטיה ודוקדוקיה, נישט אויסרעדן נישט בשעת'ן דאווענען ובשעת קריאת התורה מהכל ועד כלה אפילו נישט בין גברא לגברא. די צייט פון דאווענען, פון אדון עולם ביז אדון עולם, וועט מיר זיין געווידמעט אלס מיין פערזענליכע צייט מיטן באשעפער און בלויז מיט איהם.

וואס זאל איך אייך זאגן, אויב זענען זאכן גוט געווען ביז אהער, איז דאס זינט דאן געווארן פיהל פיהל בעסער, סיי בעניני פרנסה ווי איך האב שוין צוויי מאל באקומען א שיינע רעיס אהן דארפן צוגלייגן ארבעט, און סיי אין נאך ענינים. איך שפיר א קלארע סייעתא דשמיא וואס באגלייט מיר טעגליך און איך שפור בחוש אז דאס קומט בלויז צוליב די מיין קבלה צו זיין זהיר בכבוד התפלה.

מיט עטליכע חדשים צוריק האט מיינס א נאנטע קרוב פארלוירן זיין מקור הפרנסה, ער האט געמוזט צומאכן זיין ביזנעס און זיך שטארק געמוטשעט צו טרעפן א נייע דזשאב. צו די זעלבע צייט האט מען מיינס א ידיד ל"ע דיאגנאזירט מיט די ביטערע מחלה. איך האב מיר דאן מקבל געווען צו גיין א שטאפל העכער און כ'האב מיר מקבל געווען נישט אריינצוקוקן אין קיין שום ספר/גליון בשעת התפלה. הודו לה' אז ב"ה ביי ביידע פעלער האט מען געזעהן א ישועה, סיי מיין קרוב האט געפונען א גוטע דזשאב און סיי מיין ידיד איז שוין היינט אסאך בעסער, וכן יעזור ה' להלאה ער זאל האבן א פולקאמע רפואה בתוך שאר חולי ישראל.

צום שלוס וויל איך ארויסברענגען עטליכע נקודות, איינס, מען בעהט נישט אזויפיל, עס איז סך הכל די מינימום וואס א איד דארף טוהן אויסצודרוקן זיין הכרת הטוב צו באשעפער. לאמיר נישט ווארטן ביז מען זאל אונז שיקן רמזים פון הימל, לאמיר דאס טוהן בשמחה וברצון. צווייטנס, זיך אונטערצונעמען אזא קבלה איז אפשר נישט גרינג, בפרט אין די ערשטע תקופה, דער בעל דבר פארלייגט כוחות מען זאל דאס נישט קענען אויספירן, אבער ווי א וואך שפעטער אלס גרינגער ווערט עס. מען הייבט אהן שפירן א נענטערע קשר מיטן רבוש"ע, און דאס ברענגט א געוואלדיגע סיפוק הנפש. כל התחלות קשות ולפום צערא אגרא. דריטנס, די השפעות דערפון איז דאך געוואלדיג גרויס, עס עפענט א צינור פון בני חיי מזוני וסייעתא דשמיא אויף יעדן טריט און שריט, עס איז נישט קיין סגולה וואס עקספייערט נאך א שטיק צייט, אדרבה ווי מער מען איז נזהר דערין אלס מער השפעות באקומט מען. עס איז פשוט א שאד דאס נישט מקבל צו זיין. ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב.

ע.א.

די גרויסע צוזאג ווערט מקוים

א בחור וואס זיין זיווג איז געווען אָפּגעהאַלטן, איז געקומען צו ארץ הקודש ל"ג בעומר לכבוד די הילולא פון רשב"י, און איינגעשטאַנען אין עיר הקודש, ירושלים. זיין גאַסטגעבער האט דערקענט אויף אים אז זיין פנים איז פאַרשמאַכט און אז ער איז זייער טרויעריג, איז ער צוגעגאנגן צו איהם און האט איהם ליבליך אים געפרעגט, וואס גייט אריבער אויף דיר, וואס דריקט דיר?

האט געענפנט די בחור זיין הארץ, און אנגעהויבן דערציילן אזוי:

זיין גרויסע ברידער איז שוין פינעף און צוואָנציג יאר אלט, און ליידט פון א פאַרשידענע קראַנקייט, דעריבער איז אים זייער שווער טרעפן א שידוך. און ער, איז שוין צוויי און צוואנציג יאר, און זיין טאטע וויל נישט בשום פנים ואופן אים חתונה מאכן פאַר זיין גרויסע ברודער. ס'איז שוין אפאר יאר, וואס ער לויפט צו אלע רבנים און חכמים, די וואָרזאגערס און די וואס גיבן הבטחות, און יעדער געבט אן אנדערע צייט פאר זיין ישועה, און די צייטן גייען פארביי און זייער ישועה דאָך אלץ קומט נישט, און זייער האַרץ איז זייער צובראכן.

זיין בעל אכסניא האט זיך געוואנדן צו איהם און געזאגט: "דער חפץ חיים" (אין כתבי חפץ חיים) האט שוין געשריגן און געווארנט, אויף די אלע טיפשים, וואס זוכן צו טרעפן רפואות און ישועות אין די וועגן. און האט געזאגט: "אז אנשטאָט פאַרברענגען זייער צייט, נאָכלויפן די אלע וואס זאגן צו מיט סגולות און קמיעות, און ארויס געבן פאר זיי עטליכע טויזנטער, יעדן לויט זיין רייכקייט און זיין נויטיקייט. בעסער פאר זיי צו זיך שטארקן שטענדיג און די מצווה פון ענטפערן "אמן" און "יהא שמיה רבא" און "שתיקה יפה בשעת התפלה" וואס קומען צו זיי גרינגערהייט, און זענען מסוגל פאר אלע ישועות פארן פרט און כלל. אבער אויב ער גיבט זיין געלט צום מיסט אויף פונדרויסנדיגע סגולות וואס וועלן נישט געלונגען, גיבט ער זיין כוחות אומזיסט". דערפאַר די לייכטע און

פאר הערות אדער איבערצוגעבן פערזענליכע סיפורים שיקט אן אימעיל צו: GilyonNakdishoch@gmail.com

גלייכע וועג וואס ברענגט די מענטש אלע הצלחות אין ישועות און רפואות וואס ער דארף, איז דווקא מיט היטן זיין מויל און צינג אין בית מדרש זאל נישט רעדן אין די צייט פון די דאווענען, און ענטפערן "אמן יהא שמיה רבא" הויעך.

די גאַסטגעבער האט ממשיך געווען מיט זיסע ווערטער זיין מוסר און חיזוק שמועס, דערקלערט די גרויסקייט פון די תועלת און די גוטס פון דער וואס היט זיין מויל און צינג פון רעדן אין די צייט פון די דאווענען, און האט אים פארציילט די צוזאג פון די "תוספות יום טוב". אויך האט ער אים פארציילט פאַקטן פון מענטשן וואס האבן זיך אינטערגענומען אויף זיך די מצוה, און האבן אויסגעלייזט געווארן מיט גרויסע און וואונדערליכע ישועות, העכער פון אלע ערווארטונגען. און האט צוגענדיגט מיט א געדאַנק צו אים, די געדאַנקען פון די חפץ חיים. ביטע נעם אינטער אויף זיך אן אמת'דיגע אינטערנעמונג, זאלסט נישט רעדן מער אין בית מדרש ביים צייט פון דאווענען און קריאת התורה, און בעזרת השם יתברך נאך א יאר פון היינט, בין איך זיכער אז די וועלסט זיין נאָך דיין ברידער'ס חתונה, און אויך די וועלסט שוין זיין נאנט צו דיין יום החופה בעזרת השם.

האט אים דער גאַסט געפרעגט: א- ון אויב חס ושלום וועט דאס נישט מקוים ווערן ביי אונז? האט געענטפערט דער גאַסטגעבער, אז ער וועט קומען מיט אים, און אראפ גיין צום "תוספות יום טוב"'ס ציון, צו פאַדערן פון אים צו דערפילן זיין צוזאָג.

עס זענען אריבער עטליכע מאָנאַטן, און ביי יום טוב סוכות, רופט אהן דער בחור זיין גאַסטגעבער אין ירושלים, אין ער איז אים מבשר מיט גרויס פרייד אז זיין ברודער איז א חתן געווארן בשעה טובה ומוצלחת. זענען נישט אריבער נאך עטליכע חודשים, און נאַכאַמאָל, אין חודש אדר, האט ער גערופן מבשר זיין גוטס, אז אויך ער איז געווארן א חתן בשטו"מ.

נאָנט צו ל"ג בעומר, איז ווידער אמאָל געקומען דער בחור צו ארץ הקודש, און צוגעאנגען צו זיין גאַסטגעבער, ער האט אים איבערגעגעבן אין זיין האנט א הזמנה צו זיין חתונה, צוזאמען מיט א סומע געלט אויף די הוצאות פונעם נסיעה. ער האט אים זייער געבעטן צו קומען און נעמען א טייל מיט אים צוזאמען ביי זיין טאג פון שמחה. דאן האט ער אנגעהויבן אים פארציילן די פארשריט פון אלעס וואס האט פאַסירט מיט אים נאך ער האט געהערט פון זיין גאַסטגעבער פאריאר ל"ג בעומר.

ער האט פארציילט אזוי, אז ביי ט"ו באב יענע יאר, איז געווען די לעצטע צייט פאר זיין ישועה, לויט וואס די אלע וואָרזאגערס האבן געזאגט און ער איז נאכנישט אויסגעלייזט געווארן. דאן איז זיין הארץ געווארן צובראכן און זושמאטערט, דערפאר האט ער גלייך אינטערגענומען אמת'דיג, פראבירן דעם סגולה פון היטן זיין רייד ביים צייט פון דאווענען, און די זאך איז אים געקומען זייער שווער, מיט פיל כוחות פון מסירות נפש ממש. און דאן איז געשעהן דאס וואס מיר האבן נישט געגלייבט וועט געשען.

צווי וואכן פון אנהייבן די סגולה, פליצלונג האט מען אנגעהויבן פארשלאגן שידוכים פאר מיין ברודער, און גלייך איז ער אויסגעלייזט געווארן מיט א זווג הגון. און אויך דער וואס איז נאך אים איז אויסגעלייזט געווארן מיט א זווג הגון. און ס'איז מקויים געווארן ביי אים די צוזאג וואס ער האט אים צוגעזאגט, אז נאך א יאר וועט ער זיין נאנט צו זיין יום החופה. און פאר דעם האט ער אסאך געבעטן פון זיין גאַסטגעבער, וואס איז געווען א גוטע שליח פאר זיין ישועה, קומען און נעמען א טייל אין זיין פרייד, און זאל טאקע קומען בפועל ממש זיך פרייען מיט אים אין זיין טאג פון פרייד וואס קומט אן...

פון די מעשה, זענען שוין פאַרביי אסאך יאָרן, און דער בחור האָט זוכה געווען און אויפגעבויט א בית נאמן בישראל, און זיין קינדער זענען שוין אויך אין שידוכים. און דער אינגערמאַן פארציילט, אז אין צוגאָב זיין אייגענע ישועה וואס איז געוואקסן פון דעם, די גוטע אינטערנעמונג האט גורם געווען פאר אים אליין א גרויסע טויש אין זיין רוחניות'דיגע און גשמיות'דיגע לעבן. אין די אלע יארן פילט ער א זיסע טעם אין די דאווענען, און ער שפירט יעדן טאג אז ער שטייט און רעדט פארן קעניג, און פילט א גרויסע נאנטקייט צום באשעפער.

און אויך זעהט ער דורך די אלע יארן זייער גרויסע הצלחה אין זיין פרנסה, געשאנקען פון דעם גוטן און גרויסן און פולע הענט פונעם באשעפער. און יעצט, לויפט מען אים נאך די שידוכים, און אלע בעטן מאכן שידוכים מיט זיין קינדער, און ער זאגט נאכאמאל און נאכאמאל, פאר אלע, אז ס'איז אים קלאר אז דאס אלעס איז אים געקומען ווייל ער היט אפ, שטארק אכטונג געבן זיין מויל און צינג, און רעדט נישט גארנישט ביים צייט פון דאווענען און קריאת התורה.

(מספר כבוד בית ה')

ההעתקה לאידיש נתנדב ע"י א. י. א. ק

לברכה ולהצלחה בכל העניינים

פאר הערות אדער איבערצוגעבן פערזענליכע סיפורים שיקט אן אימעיל צו: GilyonNakdishoch@gmail.com

בעז"ה

מחשבות

מחשבות און געדאנקען אין עבודת השי"ת

פרשת אחו"ק

גליון נט שנה ב

מהוונת

ע"י מכון מחשבת החינוך

המחנך הנפלא

הרב שלמה טייטלבוים שליט"א

ווי אזוי מאכט מען א לעבין מיט דעם?

"ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'".

דער תרגום אונקלוס זאגט אויף די ווערטער וחי בהם - לחיי עלמא, דאס הייסט זיי מקיים די מצוות כדי די זאלסט באקומען עולם הבא.

רש"י אויפ'ן פלאץ זאגט אויך: " וחי בהם לעולם הבא שאם תאמר בעולם הזה והלא סופו הוא מת". אז "וחי בהם" רעדט פון די שכר אין עולם הבא און נישט פון עולם הזה.

לכאורה איז דאס א סתירה צו די גמרא אין יומא, וואס לערנט ארויס פון דעם פסוק "וחי בהם ולא שימות בהם" - אז פון דא לערנט מען ארויס אז פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, דאס הייסט אז דער פסוק רעדט דא בכלל נישט פון דעם ענין פון קיבול שכר. נאר מ'רעדט דא פון די אויפן ווי אזוי מ'דארף מקיים זיין די מצוות, און פון ווי האבן דער תרגום און רש"י גענומען צו זאגן אז דער פסוק גייט ארויף אויף די שכר פון די מצוות און נישט אויף קיום המצוות.

נאך אזאך דארף מען פארשטיין, די משנה זאגט אין פרקי אבות: "הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס" - מ'זאל מקיים זיין די תורה אין מצוות נישט מיט א כוונה צו באקומען שכר, דאס הייסט אויב אזוי אז מ'דארף נישט טראכטן פון די שכר אין עולם הבא, און נישט דאס דארף אונז ליגן אין קאפ ווען מ'מאכט א מצוה, איז ווי אזוי זאגט דער תרגום און רש"י אז די טייטש אין פסוק איז מ'זאל מאכן די מצוות כדי צו האבן עולם הבא?

*

ר' זלמן'קע האבן אים אלע גערופן מיט א ליבשאפט, יעדער איינער אין שטאט האט געוואוסט אז ווען מ'דארף א טובה איז ער די אדרעס, יעדע צובראכענע יוד, יעדער וואס האט געדארפט א הלוואה אדער א נדבה איז ר' זלמנקע געווען די אדרעס.

ר' זלמן איז געווען דער שענסטער יוד אין פרעשבורג פון יענע צייטן, א יוד מיט תורה וגדולה במקום אחד, א תלמיד חכם און א ירא שמים מחד גיסא, און א שיינער גביר מאידך גיסא, קינדער און איידעמעס אלע חשוב'ע תלמידי חכמים וואס האבן באשיינט די מזרח וואנט פון פרעשבורג וואס איז געווען א מקום תורה בימים ההם.

אויך דער מרא דאתרא דער הייליגער חת"ם סופר זיע"א האט זייער געשעצט און מכבד געווען ר' זלמן וואס איז געווען אפען און גרייט צו טוהן אלע עניני עסקנות וואס דער רב האט אים געהייסן, ר' זלמן האט זיך אויך געלאזט קאסטן מיט א ברייטע האנט פאר יעדע ענין פון צדקה וואס דער רב האט אים געבעטן.

יאהרן לאנג איז ר' זלמנקע געווען א טייל פון די שיינקייט פון שטאט, יעדער האט געוואוסט אז ער איז אויך א איש נאמן און א ירא שמים, און וועגן דעם האבן מענטשן אוועק געלייגט ביי אים זייערע געלטער, זיי האבן זיך פארלאזט אז ווען די געלט ליגט ביי אים אין סעיף וועט עס זיכער זיין געהיטן און צוריק קומען בשלמות, און אפשר וועט ער נאך טרעפן צו מאכן מיט דעם א גוט געשעפט וועלן זיי נאך האבן א שותפות אין די געווינ'ס.

ויהי היום, איין טאג קומט אן ר' זלמנ'קע אין ישיבה צום רב.

איך האב עפעס זייער וויכטיג צו רעדן מיט'ן רב, אבער דאס קען נישט זיין דא אין בית מדרש, מיר מוז'ן רעדן אין א שטילע פארמאכטע צימער - זאגט ר' זלמנ'קע.

נאך דעם שיעור גיי איך א היים - ענטפערט דער חת"ם סופר - און דו קענסט מיט מיר קומען.

ר' זלמנ'קע האט זיך צו געזעצט צום שיעור, נאך די שיעור האט ער באגלייט דעם רב אהיים.

יא ר' זלמן - פרעגט אים דער רב אונטערוועגס - וואס זאגט איהר עפעס גוט'ס.

איך קען נישט יעצט רעדן, אזוי אפען קען איינער צו הערן וואס איך רעד, לאמיר בעסער ווארטן

דבר העורך

די גאנצע עולם שטייט מיט א ערנסטקייט און קוקען צו די גרויסע עבודה פון דעם כהן גדול, דער כהן גדול מיט די בגדי לבן גייט אריבער פון איין זייט עזרה צו די אנדערע זייט, די כף קטורת אין איין האנט, די מחתה אין די אנדערע האנט, ער גייט יעצט אריין אין קודש קדשים צו מאכן די גרעסטע און די חשובסטע עבודה אין יאהר.

יעדער שטייט ערנסט און מאכט זיך זיין חשבון הנפש, טראכט איבער וואס איז געווען מיט אים די יאהר און וואס קען ער פארעכטן, מ'בעהט זיך אויס אלעס וואס מ'דארף, אלעס וואס ס'פעלט אויס אויף די נייע יאהר, ס'איז יעצט א גרויסע עת רצון, דער כהן גדול גייט אריין מקטיר זיין די קטורת.

פלוצלינג דער כהן שטעלט זיך אפ, ער קוקט זיך ארום אויף די עולם, אלע ווערן אנגעצויגן וואס איז דא געשעהן, ער רופט צו א יונגערמען ר' משה וואס האט נעכטן מזכיר געווען דעם טאטע'ן פאר א רפואה שלמה, און פרעגט אים, ווי אזוי הייסט דיין טאטע? איך גיי באלט אריין און איך וויל אויס בעהטן פאר אים.

אלע זיינע באקאנטע כאפן א ציטער, נו אויב אזוי איז די ישועה פארזיכערט, די טאטע וועט אי"ה אהיים קומען געזונטערהייט, אויב דער כהן גדול אליין אין די הויכע צייט וועט אים מזכיר זיין, וואס קען זיין בעסער פון דעם?

וואס קען זיין בעסער פון דעם?

ס'קען זיין.

די גמרא זאגט אויף דעם פסוק "יקרה היא מפנינים" אז דאס קומט אונז צו זאגן אז די תורה איז יקרה מפנינים, די תורה איז חשוב'ער פון דעם כהן גדול וואס גייט אריין לפני ולפנים, מיט אנדערע ווערטער, ווען ר' משה וועט דערמאנען זיין טאטע'ן אויף א בלאט גמרא וואס ער זעצט זיך לערנען ווי ס'דארף צו זיין, איז די בלאט גמרא אסאך שטערקער און חשובער פון דעם כהן גדול וואס גייט אריין לפני ולפנים אין קודש הקדשים.

כח התורה איז מער פון די כח וואס דער כהן גדול האט ווען ער גייט אריין אין קודש הקדשים, מ'דארף נאר איינערקענען די כח און דאס רעכטיג אויסניצן.

א גוטן שבת

ביז מ'קומט אן אהיים.

אזוי ווי מ'איז אריין אין שטוב איז דער רב אריין מיט אים אין צימער, ר' זלמן גייט צו צום פענסטער און מאכט עס צו, ער גייט אויך צו צום טיהר און שליסט איהר צו.

און דעמאלס ווען ער איז געווען זיכער אז קיינער קען אים נישט הערן, האט ער אויס געפלאצט אין א שרעקליכע געוויין וואס איז געווארן שטערקער פון מינוט צו מינוט.

מיט צובראכענע ווערטער, האט ער דערציילט דעם רב, אז די לעצטע תקופה איז אים געגאנגען זייער שלעכט מיט זיינע געשעפטן, און ער האט פארלוירען זיין גאנצע פארמעגן און ער איז שוין אפילו א בעל חוב.

למעשה שטייט דא פאר דער רב נישט ר' זלמן דער נגיד, נאר זלמן דער שנורער וואס איז שולדיג געלט פאר א האלבע שטאט, אלע געלטער וואס מענטשן האבן ביי מיר אריין געלייגט האב איך משקיע געווען אין געשעפטן און זיי האבן אלע געקראכט.

מילא איך - האט זיך ר' זלמן צוווינט - אבער וואס איז מיט די געלט פון אלע קרנות, און פון אלע יודען וואס האבן ביי מיר אוועק געלייגט אויף חתונה צו מאכן זייערע קינדער, פון ווי וועל איך דאס אלעס צוריק געבן?!

דער חת"ם סופר האט זיך צו געהערט צו ר' זלמן'ס געוויין, זיינע אויגן האבן זיך אויך אנגעפיהלט מיט טרערן, ס'האט אים זייער וויי געטוהן צו זעהן ר' זלמנ'קע אין אזא שווערע צייט, אבער צוזאמען וויינען איז נישט גענוג, וואס טוהט מען.

זאג מיר ר' זלמן - פרעגט דער חת"ם סופר - מ'קען נאך עפעס ראטעווען אדער ס'איז שוין אלעס געענדיגט?

איך האב נאך איין לעצטע טשאנס - זאגט ר' זלמן - און וועגן דעם בין איך געקומען.

אין צוויי טעג ארום הייבט זיך אן דער גרויסער יריד אין לייפציג, יעצט ווייסט נאך קיינער נישט פון מיין בראך, און וועל איך וואלט געקענט דארט אנקומען מיט א סומע געלט וואלט איך נאך עפעס געקענט מאכן. אבער ליידער האב איך אפילו נישט קיין געלט צו די נסיעה קיין לייפציג, ווער רעדט נאך פון האנדלען, אבער ס'איז קלאר אז אין די מינוט וואס מ'וועט זעהן אז איך בין נישט געפאהרן וועלן אלע פארשטיין מיין מצב און דעמאלס בין איך ערלעדיגט.

אזוי ווי דער חת"ם סופר האט דאס געהערט איז אים געווארן לעכטיג אין די אויגן, ער איז צו געגאנגען צום לעדל און ארויס גענומען פון דארט פינף הונדערט רענדלעך, געגעבן פאר ר' זלמן, און אים געזאגט:

איך האב דא געלט וואס איז אוועק געלייגט פאר א חשוב'ער ענין, איך בארג דיר דאס געלט, נעם דאס און פאר קיין לייפציג, און דער אייבישטער וועט העלפן בזכות אלע חסדים וואס דו האסט געמאכט וועסטו צוריק קומען מיט גרויס הצלחה.

ר' זלמן האט זיך זייער געפרייט, גענומען די געלט, און שנעל ארויס געלאפן זוכען א וואגען זאל אים שוין נעמען צום יריד, האפענטליך אז ער וועט נאך אניאגען אנצוקומען בייצייטענס.

ר' זלמן איז אנגעקומען קיין לייפציג, אין די ערשטע טאג ווי ער האט זיך קוים געזעגנט פון דעם בעל עגלה און נאך נישט געטראפן קיין אכסניא, האט אים גלייך געטראפן א גרויסער סוחר.

שלום עליכם ר' זלמן - איז דער סוחר צו געלאפן צו אים - הער מיך צו ר' זלמן איך האב מיט מיר א גאנצע וואגן פון סחורה, אבער איך האב יעצט באקומען א טעלעגראם אז איך מוז שנעל צוריק פאהרן, אפשר ווילסטו דאס אפקויפן פון מיר פאר האלב פרייז, איך מוז שנעל שליסן די געשעפט און ארויס פאהרן.

ר' זלמן איז דאך געווען א סוחר, און ביז אפאר מינוט האט ער אפגעקויפט די גאנצע וואגען פאר זייער א נידעריגע פרייז, ס'איז נישט אריבער א האלבע שעה און ר' זלמן האט עס שוין געהאט פארקויפט פאר דריי מאל אזוי פיל.

ר' זלמן וויל גיין זיכן א אכסניא אבער אינמיטן וועג טרעפט ער נאך א סוחר וואס טראגט אים אן זייער א גוט געשעפט.

ר' זלמן יאגט נישט אן ווייטער צו גיין און ער טרעפט נאך א גוטע געלעגנהייט פון א געשעפט צו מאכן.

און אזוי איז ר' זלמן ארום געלאפן א גאנצען טאג, נישט האבענדיג קיין צייט צו עסן און צו טרינקען, און נישט האבענדיג קיין צייט צו זוכן א אכסניא ווי צו שלאפן, די געשעפטן זענען אים נאך געלאפן די גאנצע צייט, און פון שעה צו שעה איז זיין פארמעגן געוואקסן אויף א אום נארמאלע וועג.

ביי נאכט איז ער שוין צוריק געווען ר' זלמנקע דער נגיד.

נאך אפאר אזעלכע טעג אין דעם יריד האט זיך ר' זלמן צו געגרייט אהיים צו פארן, ער איז יעצט אסאך א גרעסערער גביר פון וואס ער איז געווען אין זיינע בעסטע צייטן, ער האט ממש געשפירט ווי די ברכה פון די הייליגע רבי האט אים באגלייט די גאנצע וועג.

ער שפירט אז ער מוז אפ געבן א גרויסע הכרת הטוב פאר דער רבי, אויף די גרויסע ישועה וואס ער האט דא געהאט, אויפ'ן וועג אהיים איז ער אריין צו א יידישער סוחר און געקויפט א שיינע זילבערנע בעכער פאר דער רבי, א שטיקל הכרת הטוב אויף אזא גרויסע ישועה האט ער געטראכט ביי זיך.

ער קומט צוריק קיין פרעשבורג, נאך פאר ער גייט אהיים פארט ער אדורך ביים הייליגן רבי'ן,

שלום עליכם ר' זלמן - נעמט אים דער רבי אויף מיט גרויס שמחה - ווי אזוי איז געווען ביים יריד? האסטו געהאט א הצלחה?

ר' זלמן נעמט ארויס די פינף הונדערט רענדלעך, ערשטנס וויל איך צוריק צאלן מיין חוב.

און ר' זלמן נעמט זיך דערציילן אויף די גרויסע הצלחה און די גרויסע ישועה וואס ער האט געהאט בזכות דער רבי'ס ברכה, און פאר מיין טיפע הכרת הטוב אויף די גרויסע ישועה וואס איך האב געהאט בזכות דער רבי, האב איך געקויפט פאר דער רבי א מתנה.

ר' זלמן נעמט ארויס פון זיין טאש די שיינע זילבערנע בעכער און שטעלט עס אויפ'ן טיש פאר דער רבי.

דער חת"ם סופר נעמט דעם בעכער אין די האנט קוקט עס אדורך פון אלע זייטן מיט גרויס התפעלות, ער איז משבח די בעכער אויף א משונה'דיגע אויפן, קוקט עס אדורך נאך אמאל און נאך אמאל און ענדיגט נישט נתפעל צו ווערן פון די שיינע הערליכע בעכער.

נאך א לאנגע צייט פון התפעלות, גיבט דער חת"ם סופר דעם בעכער צוריק צו ר' זלמן,

איך וואלט מיך זייער געפרייט - זאגט דער חת"ם סופר - צו נעמען פון דיר די מתנה, אבער די תורה האט אונז געגעבן א מצוה אז מ'מעג נישט נעמען ריבית, און אויב איך וועל דאס נעמען פון דיר וועל איך עובר זיין חלילה אויף אזא איסור איז וועגן דעם גיב איך דיר דאס צוריק.

נאר יעצט האט זיך ר' זלמן געכאפט אז ער האט כמעט מכשיל געווען דעם רבי'ן מיט א איסור תורה, ר' זלמן האט איבער געבעטן דער רבי און זיך ענטשולדיגט אז ער האט נישט געכאפט וואס ער טוהט.

אבער רבי - פרעג ר' זלמן - אויב דער רבי האט געוואוסט אז ס'איז א איסור האט עס דער רבי געדארפט גלייך צוריק געבן, וואס האט דער רבי אזוי פיל אריין געקוקט און נתפעל געווארן פון דעם בעכער.

המשך בעמוד ד'

שאלות ותשובות

שאלה: איך וויל זיין א גוטער בחור און מצליח זיין, אבער ס'איז מיר נישט גרינג, איך זעה אז אנדערע בחורים פארשטיין בעסער און שנעלער פון מיר, איך האב א שוואכערע קאפ און וויניגער כשרונות פון זיי, ס'קומט מיר אן זייער שווער די לערנען.
איך שפיר מיר זייער א צוקלאפטער בחור, און איך שפיר מיך זייער שלעכט און אראפ געקלאפט צווישן אנדערע, אפילו קיינער זאגט מיר (כמעט) גארנישט אויף דעם וואס איך בין אזוי שוואך, די געפיל נעמט מיר אינגאנצן אוועק די חשק צו לערנען און צו טוהן עפעס מיט מיר און אזוי פאל איך מער און מער.
וואס קען איך טוהן ערשטנס זיך צו שפירן בעסער, אויב ס'איז בכלל שייך. און ווי אזוי קען איך שטארקן מיינע מעגליכקייטן אין לערנען?

תשובה: חלק ג':

די מסקנות פון די לעצטע וואך זענען געווען:

- יעדער מענטש ווען ער קומט אראפ אויף די וועלט באקומט ער אלע כוחות פון די גאנצע בריאה, ער באקומט כוחות פונקט אויף אזא אופן און אזא מאס וואס ער זאל קענען אויספירן זיין תפקיד אויף די וועלט.

- ס'איז נישט שייך צו מעסטן ווער איז מער און ווער איז וויניגער ווייל יעדער איינער אויף די וועלט איז אין געוויסע זאכן מער און אין געוויסע זאכן וויניגער, ס'איז נישטא קיין מענטש וואס איז מער אין אלע זאכן און די זעלבע איז אויך נישטא קיין מענטש וואס איז וויניגער און אלע זאכן.

אויב אזוי קומט אויס אז יעדער מענטש איז אינגאנצן אנדערש פון דעם אנדערן, און מ'קען בכלל נישט פארגלייכן איינעם צום אנדערן, און יעדער מענטש מיט זיינע אלע מעלות און אויך מיט זיינע אלע חסרונות וואס ער האט (אדער ער מיינט אז ער האט) קען וויסן אז ער איז א אדם השלם, און ער איז אויסגעשטעלט מיט א פונקטליכע פלאן וואס דער אייבישטער האט צו געשטעלט פאר זיין נפש.

די שאלה וואס איז נאר געבליבן אפען איז, אויב אזוי, פארוואס מוז איך מיך רעכענען מיט די סביבה וואס איך לעב צווישן זיי? און פארוואס מוז איך מיך רעכנען מיט די כללים פון דער מוסד וואס איך לערן אויב איך האב חשק צו לערנען עפעס אנדערש? פארוואס מוז איך אויסשטעלן מיין סדר היום אין מיין גאנצע התנהגות לויט זיי אויב איך שפיר אז איך וויל עפעס אנדערש?

די גמרא אין שבת דערציילט: "מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו" – דער גוי האט געבעטן פון שמאי אז ער זאל אים אויס לערנען די גאנצע תורה ווען ער שטייט אויף איין פוס, האט אים שמאי אוועק געשטיפט מיט די שטאנג וואס מיט דעם מעסט מען די הויז.

ס'איז קלאר אז דער גוי האט געבעטן א קרימע בקשה, ס'איז נישט שייך צו לערנען אפילו די א' ב' ווען מ'שטייט אויף איין פוס, און אודאי נישט כל התורה כולה.

אבער פון דעסוועגן דארף מען פארשטיין פאר וואס האט זיך שמאי אזוי אויף געפיהרט צו אים? ס'איז נישטא שענערע וועגן מסביר צו זיין פאר א מענטש אז ער רעדט שטותים נאר אים אוועק שטיפן מיט א שטעקן? ס'איז דאך נישט קיין מענטשליכע וועג אזוי צו ענטפערן?

נאר ס'שטייט אין ספרים אז דער שמועס פון שמאי מיט דער גוי איז געווען אביסל אנדערש, דער גוי איז געקומען צו שמאי און געזאגט איך וויל מיך מגייר זיין און לערנען כל התורה כולה, אבער דאס זאל גיין אויף די אופן וואס איך וועל מחליט זיין, איך וויל זאגען ווי אזוי צו לערנען איך וועל מחליט זיין וואס איז וויכטיגער און וואס נישט לפי מה שליבו חפץ.

האט אים שמאי געענטפערט: דו ווייסט איך בין א בילדער און איך מאך הייזער, קען איך דען אליין מחליט זיין ווי אזוי צו מאכן די וואנט? קען איך דען אליין באשטימען אויב ס'איז גענוג הויך און גענוג שטארק און אזוי ווייטער? ניין, מ'קען נישט אליין מחליט זיין, איך האב א אמת הבנין איך האב איינער וואס ווייזט מיר און העלפט מיר איך זאל וויסן אויב איך בוי ריכטיג אדער נישט, איך קען גאר נישט מחליט זיין אן א "אמת הבנין".

אזוי אויך זאלסטו וויסן, אויב דו ווילסט דיך אויף בויען דיין לערנען אויב דו ווילסט טאקע וואקסן א יוד און א תלמיד חכם, מוזטו האבן א אמת הבניין איינער זאל דיר אויס לערנען איינער זאל דיר ווייזן די ריכטיגע וועג און די ריכטיגע מהלך, דו קענסט נישט קומען איין טאג אן גארנישט און מחליט זיין "מה שליבו חפץ" דו ביסט נאך נישט דארט, ווילסט לערנען תורה? ווילסט שטייגן? זייער גוט! אבער נישט דו וועסט מחליט זיין ווי אזוי מ'מאכט דאס.

דער אייבישטער האט באשאפן די וועלט לויט די תורה,"אסתכל באורייתא וברא עלמא" אין די תורה איז געשריבן אלעס וואס מיר דארפן וויסן (אינסטראקשענס) כדי צו ניצן די וועלט לויט די ריכטיגע וועג עס זאל נישט קאליע ווערן.

די כללים וואס די תורה און חז"ל האבן אונז געלערנט דאס איז די יסודות וואס לויט דעם מוז זיך פירן די וועלט ס'איז נישטא אין דעם קיין חילוק וועלכע סארט מענטש דו ביסט און וואס דו האסט ליב אדער נישט.

נאך ווען דער מענטש ווערט אויף געבויעט אלץ א יוד, און ער ווייסט אלעס וואס ער דארף וויסן און ער קומט צו אזא מדרגה אז זיין גאנצע מהות איז א ערליכער יוד, דעמאלס קומט די מדרגה פון אין אדם לומד אלא במה שליבו חפץ דעמאלס קען ער זיך אויסוועלן זיין דרך און זיין הבנה אין עבודת השם, און דעמאלס קען ער גיין און טוהן וואס זיין הארץ ציהעט אים, כל זמן ס'איז אין די כללים פון די ריכטיגע באנוצען פון די וועלט דאס מיינט ע"פ דרך התורה.

ווען א מענטש לערנט צו דרייווען א קאר, ערשט פארט ער ארום מיט א טיטשער און ער פארט נאר אין די גאסן וואס דער טיטשער זאגט אים און מאכט נאר וואס מ'הייסט אים, נאך ווען דער טיטשער זעהט אז ער קען, שטעלט ער אים צו צו א טעסט, און נאכדעם באקומט ער רשות צו נעמען אליין א קאר און... פארן ווי ער וויל.

מעג ער טאקע פארן ווי ער וויל און ווי אזוי ער וויל? אדער ער דארף זיך צושטעלן צו די כללים פון די גאסן וואס די שטאט האט אוועק געשטעלט, קלאר אז ווי ער וויל מיינט צו זאגן אין די כללים האסטו דיין חלק אויסצוועלן ווי דו ווילסט און ווי אזוי דו ווילסט.

די מוסדות התורה זענען געבויעט כדי אונז אויס צו לערנען דעם דרך החיים די ריכטיגע וועג ווי אזוי צו לעבן, אין די צייט פון די לערנען מוז זיך דער תלמיד צו שטעלן צו די מסגרת פון די מוסד ווייל יעצט איז ער דער תלמיד.

ס'קען זיין אז דער תלמיד שפירט און מיינט אז ער איז קלוגער פון דער רבי און פון דער משגיח און פון אלע און ער פארשטייט בעסער פון יעדער וואס ער האט צו טוהן, די זעלבע קען אויך דער וואס לערנט זיך דרייווען שפירן

אז ער איז קלוגער פון זיין טיטשער, נו איז וואס? וועגן דעם וועל איך פארן פארקערט פון וואס יענער זאגט?! וועמען וועל איך דא אפ טוהן? איך וויל דאך לערנען און קענען, און אין דער לימוד איז ער מיין מדריך ער איז מיין "אמת הבנין" און איך מוז מיך פירן לויט וואס ער ווייזט מיר ווייל נאר אזוי וועל איך קענען וואקסן גלייך.

מסקנת הדברים אויב אוזי איז:

יעדער מענטש איז אנדערש פון דער אנדערער, קיינער איז נישט מער און קיינער איז נישט וויניגער יעדער האט זיך זיינע שטארקע כוחות און זיינע שוועכע, זאכן וואס געפעלן אים מער און זאכן וואס געפעלן אים וויניגער, זאכן וואס ער קען בעסער און זאכן וואס ער קען שוואכער, און ס'איז בסדר. אבער..

כל זמן איך בין א תלמיד און איך וויל אויף בויען מיינע כלים צום לעבן, מוז איך מאכן וואס מ'הייסט מיר אפילו מיין הארץ ציהט מיך צו א אנדערע סארט לערנען און צו אנדערע מהלכים, ווייל איך בין נאך אין די חלק פון א תלמיד און איך מוז צו קומען צו "אמת הבנין" צו א וועג ווייזער זאל מיר אויסלערנען די וועג.

ערשט נאך ווען איך בין שוין אויסגעוואקסן און איך שטיי שוין אויף מיינע אייגענע פיס, נאך וואס איך בין שוין אויף געבויעט אין מיין דרך אין עבודת השם, קען איך אין די מסגרת פון די תורה זיך אויסוועלן די וועג וואס פאסט מער פאר מיר, און ארויס ברענגען די כוחות וואס איך האב באקומען ספיציעל פאר מיר פון דער אייבישטער.

המשך מעמוד ב'

דו פרעגסט א גוטע קשיה - האט אים דער חת"ם סופר געענטפערט - די הנהגה האב איך געלערנט פון מיין הייליגע רבי, רבי נתן אדלער זצ"ל.

איין ווינטער בין איך געפאהרן מיט מיין רבי אונטערוועגס, ס'איז געווען א שטארקע קעלט און א הויכע שניי די צוויי פערדן האבן קוים געשלעפט אונזער וואגן, און אינמיטן וועג איז פלוצלינג איין פערד אראפ געפאלן און געשטארבן.

דער גוי דער בעל עגלה איז געגאנגען צו פיס צום נאנסטען דארף צו פראבירן צו קויפן א נייע פערד, ס'גייט אריבער א שעה און פון פענסטער זעהט מען שוין ווי דער גוי קומט צוריק.

פלוצלינג האט זיין רבי געגעבן א שפרינג ארויס פון וואגען און אנגעהויבן צו טאנצן מיט גרויס שמחה אויף די שניי, רבי נתן וואס איז שוין געווען א עלטערער יוד האט געטאנצט פיל מיט חיות אזוי ווי א יונגערמאן אין די שניי.

רבי וואס איז געשעהן - האב איך געפרעגט מיין רבי - לשמחה מה זה עושה?

זעהסט נישט? קוק דער גוי האט געברענגט א אקס צו העלפן פאר דעם פערד צו שלעפן, יעצט האב איך די געלעגנהייט צו מאכן די מצוה פון "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו" א מצוה וואס איך האב נאך קיינמאל נישט געמאכט, זאל איך מיך נישט פרייען און טאנצען?!

איך אויך - האט דער חת"ם סופר ערקלערט פאר ר' זלמן - איך בין נישט קיין סוחר, איך מאך נישט קיין געשעפטן, ווען האב איך דען די געלעגנהייט צו מקיים זיין די מצוה פון נישט נעמען ריבית, און יעצט וואס ס'איז צו מיר צו געקומען אזא חשוב'ע מצוה האב איך דאס געוואלט מאכן מיט די גרעסטע געשמאק און מיט די גרעסטע חשיבות וואס ס'קען זיין, וועגן דעם האב איך אזוי חשוב געמאכט דעם בעכער יעצט איז ביי מיר די מצוה אסאך חשוב'ער און אסאך געשמאקער.

*

שטייט פון הרה"ק רבי שלמה קארלינער, אז ער האט געהערט במתיבתא דרקיעא, אז אויב א יוד וועט היטן שבת בכל פרטיה ודקדוקיה, מיט אלע הידורים און מיט אלע חומרות, אבער ער האט נישט געשפירט א תענוג אינעם שבת, ער האט נישט הנאה געהאט פון דעם שבת, אזא איינער ווען ער וועט ארויף גיין אין עולם העליון וועט ער טאקע באקומען גרויס שכר אויף זיין שמירת שבת און אויף אלע מצוות וואס ער האט געטוהן, אבער ער וועט נישט קענען הנאה האבן פון דעם אזוי ווי ער האט נישט הנאה געהאט אויף דער וועלט.

ווייל די גרויסע תענוג וואס מ'האט אויף יענע וועלט פון "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה" איז א המשך צו די תענוג וואס דער יוד האט געהאט אויף דער וועלט, און ס'ציהעט זיך ארויס פון די צענוג וואס ער האט געהאט ווען ער האט געמאכט די מצווה, וואס גרעסער די תענוג און די חיות פון די מצוה איז אויף דער וועלט וועט אויך גרעסער זיין די תענוג אויף יענער וועלט.

דאס איז די פשט וואס מ'זאגט ביי די זמירות פון שבת "שכרו הרבה מאוד" - אבער ער וועט פון דעם הנאה האבען "על פי פעלו" לויט די הנאה וואס ער האט געהאט בשעת ער האט געמאכט די מצוה.

לויט דעם איז זייער קלאר דער פסוק.

דער פסוק "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" רעדט טאקע אזוי ווי די גמרא זאגט פון דער וועלט און פון די אופן וואס מ'דארף מקיים זיין די מצוות, און דאס דארף זיין "וחי בהם" אויף א לעבעדיגע אופן מיט חיות און מיט הנאה.

ווען א מענטש וועט טאקע אזוי מקיים זיין די מצוות אויף דער וועלט, וועט פון דעם ממילא ווערן א מצב וואס רש"י און דער תרגום זאגן "וחי בהם " - לעולם הבא. ער וועט אויך זיין אויף געלעבט פון דעם אין עולם הבא. ווייל די חיות פון די מצוה אויף יענער וועלט איז א המשך פון די חיות וואס מ'האט געהאט פון די מצוה אויף דער וועלט.

לויט דעם קומט אויס אז אויך לויט ווי רש"י און דער תרגום ערקלערן, איז "וחי בהם" נישט א הבטחה אויף צו באקומען שכר, די תורה זאגט נישט צו אז אויב דו וועסט מאכן די מצוות וועסטו באקומען שכר, און באמת דארף א יוד מאכן די מצוות "כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס", אבער וואס וועט זיין ווען די וועסט מאכן די מצוות מיט א חיות "וחי בהם", ס'וועט פון דעם ממילא ארויס קומען א מצב פון "וחי בהם - לעולם הבא", די וועסט זוכה זיין צו נהנה זיין מזיו השכינה לעולם הבא.

הגליון יוצא לאור ע"י
מכון מחשבת החינוך
הדרכה • יעוץ • הכוונה
לונדון יצ"ו

07341.479.294
khachinuch@gmail.com
36 Castewood RD.N16 6DW

א וועכנטליכע בלעטל ארויס געגעבן דורך בני אמונים

וכל מאמינים

תשע"ח | פרשת אחו"ק | 224

מאוצרות אמונים
פערל ווערטער איבער אמן און תפילה אין די פרשה

די תפילה פונעם צדיק איז מגין אויף כלל ישראל

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמֻתוּ" (טז א)

"בני אהרן באחד בניסן מתו, ולמה הוא מזכיר מיתתן ביום הכיפורים? ללמדך, שכשם שיום כיפורים מכפר על ישראל, כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל" (ירושלמי יומא א א)

טייטש דער שוראנער רב רבי חיים חזקיה פלויט:

אין גמרא (סנהדרין לז א) ווערט דערציילט, אז נאך די פטירה פון רבי זירא האבן די בריונים וואס האבן געוואוינט אין זיין געגענט זיך אפגערעדט: 'ביז יעצט, ווען מיר האבן געזינדיגט האט רבי זירא געדאוונט אויף אונז מיר זאלן נישט געשטראפט ווערן, אבער יעצט אויב מיר וועלן ווייטער זינדיגן, ווער וועט דאווענען אויף אונז?!' און צוליב דעם האבן זיי תשובה געטוהן.

מיט דעם קען מען מפרש זיין די כוונה פון די ירושלמי: "כשם שיום הכיפורים מכפר" - דורך תשובה און וידוי, "כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל" - ווייל זיי פארשטייען אז יעצט וועלן זיי שוין נישט האבן ווער ס'זאל דאווענען אויף זיי, און וועגן דעם טוהן זיי תשובה און זיי האבן א כפרה.

'ליקוטי חבר בן חיים' ח"ב עמ' פח

ענטפערן 'אמן' ביים ארייגאנג צום הר הבית

"בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ" (טז ג)

רבי שלמה אבן וירגא פון די פארטריבענע פון ספרד, ברענגט אין זיין ספר **'שבט יהודה'** א אלטע באשרייבונג פון א רוימ'ער איינוואוינער מיטן נאמען ווירשוריש, וואו אזוי עס האט אויסגעזעהן ווען דער כהן גדול איז געקומען פון זיין הויז צום בית המקדש אין די פארברייטונגען צו די עבודה פון יום כיפור, אינמיטן ווערט דארט געשילדערט:

"ווען זיי זענען אנגעקומען צו די אריינגאנג פון די הר הבית, האבן זיי דארט געדאוונט אויף די עקזיסטענץ פון מלכות בית דוד, און נאכדעם אויף די כהנים און אויף די בית המקדש, און די גרודער איז געווען אזוי שטארק פון די פארזאמלטע ווען זיי האבן געענטפערט 'אמן' אז די עופות וואס זענען געפליגן זענען אראפ געפאלן אויפן ערד".

דער **'מנחת אלעזר'** פון מונקאטש ערקלערט אז די עדות איז נישט קיין סתירה צו וואס עס שטייט אין גמרא (ברכות סג א) אז אין בית המקדש האט מען נישט געענפערט 'אמן', נאר: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', ווייל עס שטייט נישט אז דער כהן גדול און אלע פארזאמלטע זענען געשטאנען אין בית המקדש, נאר ביים אריינגאנג פון הר הבית, און די וואס שטייען דארט מעגן ענטפערן 'אמן' אויך אויב מ'האט ארויס געהערט א ברכה פון בית המקדש, און זיכער ביי די פריערדערמאנטע שילדערונג וואס אויך די ברכה איז געזאגט אינדרויסן פון בית המקדש.

'שבט יהודה' (מהד' לעווין-עפשטיין) עמ' קנ; "דברי תורה" מהד' ה' אות נח

'על כיסוי דם בעפר'

"וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר" (יז יג)

"בעפאר מ'דעקט צו דארף מען זאגן א ברכה: 'אשר קדשנו במצותיו וצונו על כיסוי דם בעפר'" (שו"ע יור"ד כח ב)

אנדערשט פון אנדערע ברכות המצוות וואס מ'דערמאנט נישט ביי די ברכה וויאזוי מ'טוט די מצוה, ביי די ברכה זאגט מען יא ארויס "על כיסוי הדם - **בעפר**", פארוואס?

ענטפערט דער **ט"ז** (שם ג):

די גמרא (חולין פג ב) דרש'נט פונעם פסוק: "וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר" - אין די זאמד, אז מ'דארף צודעקן די בלוט מיט זאמד פון אויבן און פון אונטן, ד.מ. אז מ'דארף שחט'ן דעם בעל חיי העכער זאמד, און נאכדעם צודעקן אויבן מיט נאך זאמד. לויט דעם פארשטייט מען פארוואס דערמאנט מען ביי די נוסח הברכה 'בעפר', כדי מ'זאל אינזין האבן ביי די ברכה אויך אויף די זאמד וואס מ'האט צוגעגרייט פארן שחט'ן, וואס דאס איז אויך אריינגערעכנט אין די מצוה.

דער **'תבואות שור'** (שם ח) ערקלערט מיט דעם וואס מיר טרעפן אז יהודה האט געזאגט פאר זיינע ברודער (בראשית לז כו): "מַה בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת אָחִינוּ **וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ**", ערקלערט רש"י: "ונעלים את מיתתו"; איז ווייל מיר טרעפן אין פסוק 'כיסוי דם' מיט א אנדערע באדייט, זאגן מיר: 'על כיסוי דם **בעפר**', ארויסברענגען די מצוה - צודעקן די בלוט מיט זאמד.

רזי אמונים
רמזים פון אמן אין די פרשה

די ציל פון דיביימער און די עסנווארג

"וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל" (יט כג)

די ווארט 'מאכל' און די ווארט 'אילן' זענען ביידע בגימטריה 'אמן', אונז צו לערנען אז דער וואס איז מקפיד ענטפערן אמן, איז זוכה אז עס וועט וואקסן א 'אילן של מאכל' ד.מ. א פרוכט-בוים אין זיין פעלד - ער וועט האבן ברייט פרנסה. נאך קען מען זיך לערנען פון דעם, אז דער עיקר ציל פון באשאפן די פירות און די עסנווארג, איז כדי מיר זאלן דורך דעם קענען פארמערן ברכות און ענטפערן 'אמן'.

'ברכת אברהם' כא

פארוואס עס האט זיך נישט געדאוונט

"וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ" (יט יט)

אין זיין פירוש על התורה ברענגט **רבי מנחם ציוני** פון שפיירא אין נאמען פון די קדמונים: "דער וואס טוהט אן א בגד פון שעטנז ביים דאווענען, דער מלאך סנדלפו"ן וואס איז קושר כתרים פארן באשעפער נעמט נישט אן זיין תפילה צוזאמען מיט די אנדערע תפילות, ווייל עס זעהט אים אויס ווי ער דינט עבודה זרה וואס גיט כח פאר די רוח הטומאה..."

א אינטערסאנטער מעשה האט פאסירט אין ישיבת מיר ווען זי איז געווען אין גלות יאפאן אין די שווערע יארן: אין דעם הייליגן טאג יום כיפור האט מען באמערקט ווי איינער פון די חשוב'ע תלמידים גייט פלוצלינג ארויס פון בית המדרש, און נאך עטליכע מינוט קומט ער צוריק ווען ער איז אנגעטוהן מיט זיין פשוט'ע און אפגעריבענע וואכעדיגע רעקל.

פאר זיינע חברים וואס האבן זיך געוואונדערט האט דער בחור דערציילט: "אינמיטן דאווענען האב איך פלוצינג געפילט אז דאס דאווענען גייט עפעס נישט ווי אייביג. איך האב פראבירט זיך מער קאנצענטרירן, איך האב געטוישט מיין פלאץ, איך האב אריינגעקוקט אין א מוסר ספר - אבער גארנישט האט נישט געהאלפן.

מיטאמאל האב איך זיך דערמאנט אין די אויבנדערמאטע ווערטער פון דער 'ציוני' און מיינע אויגן איז מיר ליכטיג געווארן; איך בין ארויס פון שול און אויסגעטון מיין שבת'דיגע רעקל און אנשטאט דעם האב איך אנגעטוהן מיין וואכעדיגע רעקל וואס איז איבערגעקוקט פון שעטנז. נאכדעם בין איך צוריק אין שול, און איך האב באלד געשפירט אז עס דאוונט זיך אזוי ווי ביז היינט".

נאך יום כיפור האט מען געשיקט דעם רעקל צו א מומחה עס איבערקוקן, און מ'האט טאקע געטראפן אין דעם שעטנז, ויהי לפלא.

'ספר ציוני'; 'נס ההצלה של ישיבת מיר' פכ"ח

ברכת האילנות אויףביימער פון ערלה

"שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל" (יט כג)

רבי עקיבא אייגער האט א ספק צי חודש ניסן מעג מען זאגן די 'ברכת האילנות' אויך א בוים פון ערלה, ווייל דער נוסח פון דער ברכה איז: "וברא בו... ואילנות טובות **ליהנות בהם בני אדם**", און פירות פון ערלה זענען אסור בהנאה.

דער טשעבינער רב וויל עס מתיר זיין, און זיין טעם איז, ווייל די ברכה באציהט זיך אויף די באנייאונג וואס השי"ת האט אריינגעלייגט אין אלע ביימער כדי מענטשן זאלן פון דעם געניסן, און נאך, פון דעם בוים וועט מען אויך הנאה האבן ווען עס וועלן זיך ענדיגן די יארן פון ערלה.

און א ראיה צו זיינע ווערטער ברענגט ער די משנה (מעשר שני ה א) אז אין א שמיטה יאר ווען אלע פירות - זענען הפקר, דארף מען אנצייכענען די ביימער וואס זענען ערלה כדי מענטשן זאלן נישט געשטרויכלט ווערן מיטן עס עסן; און אויב מיר וועלן זאגן אז מ'טאר נישט זאגן א ברכה אויף ערלה-ביימער, וואלט מען אלע יארן געדארפט אנצייכענען די ערלה-ביימער, כדי די דורכגייער זאלן נישט נכשל ווערן מיט א איסור פון א ברכה לבטלה.

הגהות רעק"א או"ח רכו א; שו"ת 'דובב מישרים' ח"ג סי' ה

"וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" (במדבר יט יח)

"דער וואס הערט ווי א איד זאגט א ברכה, אפילו ער האט נישט געהערט די גאנצע ברכה נאר די ענדע, דארף ענטפערן אמן... אזוי אויך ווען מ'הערט אז מ'זאגט א 'מי שבירך' פאר איינעם, איז ריכטיג מ'זאל ענטפערן אמן, און מיט דעם איז מען מקיים די מצוה פון **'ואהבת לרעך כמוך'** אזוי אויך זאל מען ענטפערן אמן נאך די הרחמן'ס" ('ערוך השלחן רטו א)

אמן. אהבת ה' און אהבת ישראל.

תענה אמונים

א בליק לויטן
סדר פון דאווענען

קריאת שמע - די צווייטע קאפיטל 'והיה אם שמוע' (ה)

תפילה מיט מסירות נפש

אויסער וואס דעם וואס 'תפילה' גייט אריין אין די גדר פון 'עבודת הלב', אזוי ווי עס איז ערקלערט געווארן אין דעם פריערדיגן ארטיקל אז דער עיקר פון דאווענען איז נישט נאר ארויס זאגן די ווערטער מיט די מויל, נאר עס פעלט אויס כוונה, איז פארהאן אין דעם נאך א מדריגה פון 'עבודת הנפש'. און אזוי טרעפן מיר אין אסאך פלעצער וואס מ'רופט אן דאווענען מיטן אויסדרוק 'נפש', אזוי ווי חנה האט געזאגט (שמואל א' א טו): "וָאֶשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשִׁי לִפְנֵי ה'", און אזוי אויך רופט עס אן דוד המלך ע"ה אין תהלים: "בָּרֲכִי נַפְשִׁי אֶת ה'" (קג א ועוד), "הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת ה'" (קמו א).

ערקלערט דער 'נפש החיים' (ב טו): תפילה איז אנשטאט די קרבנות, און אזוי ווי ביי די קרבנות - די נפש פון דער קרבן וואס גייט ארויף איז מכפר אויפן מענטש, אזוי אויך מיטן דאווענען - די הבל פון די ווערטער [וואס קומט פון די שורש פון זיין נפש, אזוי ווי אונקלוס טייטש (בראשית ב ז) "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" - "לרוח ממללא"] גייט ארויף און דאס איז גורם ער זאל מדבק זיין קערפער און זיין זעהל צום באשעפער.

די עבודה, איז א גרויסע עבודה, ווייל דורך דעם דערהייבט דער מענטש זיין 'נפש', וואס איז א גשמיות'דיגן כח וואס באהעפט צווישן זיין נשמה און זיין קערפער, און איז אים מדבק צום באשעפער. און וועגן דעם שטייט אויף דעם: 'ובכל נפשכם', ווייל כדי מ'זאל קענען משיג זיין די מדריגה פון שלימות דארף דער מענטש אוועקווארפן פון זיך יעדע גשמיות'דיגע תאוה און תענוג, און מייחד זיין זיינע כוחות הגוף והנפש נאר אויף עבודת ה'.

אפילו הוא נוטל את נפשכם

די משמעות פון די ציווי 'ובכל נפשך' וואס עס שטייט אין די ערשטע קאפיטל ערקלערן די חכמים (ברכות נד א): "אפילו הוא נוטל את נפשך", ריכטיג טאקע אז מ'קען נישט צוזאמשטעלן דאס דאווענען מיט די דריי הארבע עבירות וואס אויף זיי איז גע'פסק'נט: "יהרג ואל יעבור", אבער לויט די אויבנדערמאנטע ווערטער פונעם 'נפש החיים' איז ביים דאווענען אויך שייך די מדריגה פון 'מסירות נפש' - מיט דעם וואס דער מענטש באהעפט זיין זעהל צום באשעפער. און אזוי טרעפן מיר אויף אסאך צדיקי אמת וואס ביים דאווענען האט זיך זייער ליבשאפט צו השי"ת צופלאקערט אין זייערע הערצער, אזוי ווייט אז זייער זעהל האט זיך געוואלט מדבק זיין אינעם באשעפער, און זענען צוגעקומען צו התפשטות הגשמיות און זייער נשמה איז כמעט ארויסגעפלויגן פון זייער קערפער.

פון די באקאנטע צדיקים איז געווען הרה"ק דער 'דברי חיים' פון צאנז וואס האט געדינט דעם באשעפער ביים דאווענען מיט מסירות נפש ממש, און אויך אויף זיין מציבה איז אויסגעקריצט ווי פאלגנד: "עבודתו ותפילתו היתה במסירות נפש לה', ונפשו דבוק ליוצרו ממש כחד משרפי מעלה". ווען איינער פון זיינע נאנטע האבן אים געפרעגט אויף אזאך וואס ער האט געדארפט טוהן נאכן דאווענען, האט ער זיך געוואונדערט: 'איך פארשטיי נישט וויאזוי קען מען פלאנירן אויף נאכן דאווענען, ווער ווייסט צי ביים דאווענען וועט אונזער זעהל בלייבן אין אונזער קערפער...'

אני מוסר נפשי

דא איז דאס פלאץ אנצייכענען וואס די קדמונים שרייבן ('ספר הגן' ליום י"א): "יעדער וואס הערט א ברכה פון א איד איז מחויב צו ענטפערן אמן, אויך ווען ער הערט פון א פרוי אדער פון א יונג קינד... און דער סימן אויף דעם: **'אמ"ן' איז ר"ת: 'אני מוסר נפשי' - ווייל יעדער איד איז מחויב זיך מוסר נפש אויף ענטפערן אמן**, און יעדער איד איז מחויב צו זאגן הויעך די ברכות כדי די שטוב-מענטשן צי די אנדערע וואס שטייען נעבן אים זאלן הערן און קענען ענטפערן אמן, ווייל די ווארט אמן איז א עדות אויף די ברכה אז ס'איז אמת, און אויב ער וועט זאגן שטיל איז ער ווי איינער וואס וויל פארהוילן זיין עדות".

א מורא'דיגע מעשה אין דעם ענין ווערט געברענגט אין זוהר הקדוש (תרומה קסו א) אויף איינעם וואס האט חתונה געמאכט זיין טאכטער מיט א אומבאקאנטן יונגער בחור'ל, ווייל ער האט געזעהן ווי ער איז זיך מוסר נפש און שפרינגט אראפ פון דאך כדי צו ענטפערן 'אמן' אויף א קדיש, נאכדעם האט זיך ארויסגעוויזן אז דער חתן קען נישט קיין לערנען. פאר די כלה און איר פאטער האט עס זייער וויי געטוהן, און ווען רבי יוסי איז געווען ביי זייער הויז און האט צוגעזעהן זייער ווייטאג, האט ער אנגעקוקט די אויגן פונעם חתן און האט געזאגט: 'איך בין זיכער אז די וועלט וועט שיינען פון זיין אור התורה', און טאקע אזוי, א צייט שפעטער האט זיך ארויסגעוויזן אז דער יונגער בחור'ל האט באהאלטן זיינע ידיעות אין תורה, און נאכדעם איז ער טאקע געוואקסן א גדול בישראל.

הרב יעקב דב מארמארשטיין שליט"א, דער נשיא פון 'בני אמונים', לייגט צו, אז די מסירות נפש וואס עס פעלט זיך אויס יעדן טאג ביים ענטפערן 'אמן' איז ספעציעל ביי וואס ווילן אנהאלטן דעם מנהג פון די גדולי ומאורי הדורות זאגן די ברכות השחר מיט א חברותא, און אמאל איז עס פארבינדן מיט בושה, אבער דער וואס ווייסט און טוט איינערקענען די מעלה און די סגולה פון ענטפערן 'אמן', וועט זיכער נישט קווענקלען פון זיך צו 'מוסר נפש' זיין אויף די חשוב'ע מצוה.

ער ברענגט אויף דעם א וואונדערליכן רמז פון דעם לשון הפסוק (שה"ש ד ח): "תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים": די ראשי תיבות 'אריות מהררי נמרים' איז 'אמן'; אמאל שעמט זיך א מענטש צו זאגן א ברכה הויעך אדער ענטפערן אמן הויעך, אבער מיר דארפן וויסן אז דוקא דעמאלטס דארף מען זיין א גיבור כארי און א עז כנמר - לעשות רצון אבינו שבשמים.

מעשה אמונים

א וועכנטליכע ערציילונג
אויף אמן און תפילה

פארוואס איז דער פולישער גראף געווען אויפן הייליגן ציון?

דער הייליגער רבי ר' מענדעלע פון רימאנוב איז געווען באקאנט מיט זיין געוואלדיגע צדקות און מיט זיין אומבאשרייבליכע דביקות צום באשעפער. צווישן זיינע גרויסע מעלות איז ער ספעציעל געווען באקאנט מיט זיין כח התפילה. אויך וויאזוי ער איז נתקרב געווארן צו זיין הייליגער רבי דער רבי ר' אלימלך פון ליזענסק האט זיך אנגעהויבן מיט א ווארימע תפילה וואס ער האט געדאוונט, נאך ווען עפעס איז אים שווער געווען ביים לערנען. ער האט זיך דעמאלטס געשטעלט דאווענען צום באשעפער ער זאל אים באלייכטן זיינע אויגן, ביז ער האט איינגעדרימלט אינמיטן דאווענען און אין זיין חלום האט מען אים אנגעצייכנט אויפן רבי ר' אלימלך ווי דארט וועט ער טרעפן א ענטפער אויף אלע זיינע פראגן. פון יענעם טאג און ווייטער האט זיך דער רבי ר' מענדעלע מדבק געווען אין דעם הייליגן רבי ר' אלימלך און זיך נישט אוועק געריקט פון זיין הויף ביז צו זיין פטירה.

א וואונדערליכע זאך האט ער מיט יארן שפעטער דערציילט אויף דעם געוואלדיגן כח התפילה פון זיין גרויסן רבי'ן: 'אונטער די אויער איז פארהאן א געוויסע אדער וואס פאר די פטירה פון א מענטש ציטערט ער אויף און שאקל זיך; איך דערצייל ענק אז ביי מיין הייליגער רבי האב איך געזעהן ווי די אדער ציטערט דריי מאל יעדן טאג, ווען ער האט געדאוונט 'שמונה עשרה'...

דעם רבי ר' מענדעלע האט מען אנגערופן דער 'עמוד התפילה', צוליב וואס ביי זיינע שמועסן און דרשות האט ער זייער אסאך גערעדט איבער דעם ענין, און ער איז געווען א 'נאה דורש ונאה מקיים', ווען זיין וואונדערליכן כח התפילה איז באקאנט צווישן אלע מענטשן, אידן און להבדיל אויך גוים, ווען זיי קומען צו אים בעהטן א ברכה און ער זאל דאווענען אויף זיי זיי זאלן געהאלפן ווערן פון זייערע שוועריקייטן.

אסאך יארן נאך זיין פטירה, אין א געוויסע ערב ראש השנה, איז דער ציבור וואס איז ארויס אויף זיין ציון איבערראשט געווארן צו זעהן פלוצלינג ווי א שיינע וואגן קומט צו פארן צום קבר, און פון דארט איז ארויס מיט געמאסטענע טריט דער באקאנטער פולישער גראף דאראווסקי.

דער גראף דאראווסקי, איז געווען א באקאנטער שרייבער און א העלד, דעמאלטס איז ער שוין געווען העכער זיינע אכציג יארן, און די פארזאמלטע האב געקוקט מיט וואונדער אויף אים ווען ער איז אריין מיט שטאטע טריט צום הייליגן ציון, מיט די באגלייטונג פון זיין פאמיליע און אנהענגער, ער האט זיך אוועק געשטעלט נעבן די ציון און האט ארויסגענומען פון זיין טאש א צעטל און עס געלייגט אויפן קבר, נאכדעם האט ער עטליכע מינוט געדאוונט א שטילע תפילה.

ווען ער האט געענדיגט און זיך געוואנדן צוריק צו זיין וואגן, האט רבי לייב דער ראש הקהל נישט געקענט איינהאלטן זיין נייגעריגקייט, און ער איז צוגעגאנגען צו אים פרעגנדיג פארוואס האט דער אלטער גראף זיך מטריח געווען קומען צום קבר פון דעם אידישן ראבינער.

הערנדיג די פראגע האט דער גראף זיך צושמייכלט און האט אנגעהויבן דערציילן:

אכט יאר בין איך געווען, א איינציג און א באליבט קינד צו מיינע עלטערן, ווען איך בין פלוצלינג קראנק געווארן אויף א געפערליכע קראנקהייט אזוי ווייט אז עס האט שוין געהאלטן ביים ארגסטן. מיין מאמע וואס לעבט שוין נישט האט נישט געוואוסט וואו זיך אהין טראגן פון גרויס צער און ווייטאג און זי האט אלעס געוואלט טוהן לויט איר מעגליכקייט איך זאל געזונט ווערן פון מיין קראנקהייט, און אויף דעם האט זי נישט געשפארט קיין געלט אויף דער וועלט; די בעסטע דאקטוירים פון אלע עקן אין פולין זענען גערופן געווארן צו מיין בעט און מיך אונטערגעזוכט אויף די לענג און די ברייט, אבער קיין האפענונג האבן זיי נישט געהאט וואס צו זאגן, מיין קראנקהייט האט זיך געשטארקט פון טאג צו טאג און איך בין געווען אין א לעבנ'ס-געפאר.

מיין מוטער איז ארויס אויפן גאס און געוויינט ביטערליך און געשריגן מיט גרויס פארצווייפלונג, אפשר וועט איינער פון די דורכגייער טרעפן א רפואה אויף מיין קראנקהייט.

די געשרייען האבן דערגרייכט צו די אויערן פון איינע פון אונזערע שכינות, די טאכטער פון איינעם פון די רייכע פון פולין, און זי האט זיך שנעל געוואנדן צו מיין מוטער ווען זי האט צו זאגן א נייע געדאנק:

'אין די שטעטל פריסטיק (וואו דער רבי ר' מענדעלע האט געוואוינט אין זיינע ערשטע יארן) געפונט זיך א גרויסער און א הייליגער רבי וואס איז באקאנט אלץ א וואונדער ראבינער, ווער ווייסט אפשר וועט ער דיך קענען העלפן און ראטעווען דאס לעבן פון דיין זון...'

מיין טייערע מאמע האט נישט געווארט א ווילע, זי האט באלד באפוילן איינשפאנען די פערד צו די וואגן און זי איז ארויסגעפארן קיין פריסטיק. די וועג האט געדויערט ארום אכט שעה, און די שטורעמדיגע ווינטער נאכט האט נישט גרינגער געמאכט די וועג, און אין פינעף אזייגער פארטאגס איז מיין מאמע געשטאנען ביי די אריינגאנג פונעם הויז פון דעם רבי ר' מענדעלע.

כאטש די פריע שעה האט שוטין דעם רבי'נס הויז גערוישט; אזוי ווי יעדע וואך האבן די באדינער ביים רבי'ן אין הויז געזארגט אויפן באקן חלות פאר די ארימע שטאט'ס-לייט. די שיינע וואגן וואס האט זיך אפגעשטעלט ביים אריינגאנג פונעם הויף האט אלע באדינער'ס אויפמערקזאם געמאכט, און איינער פון זיי איז באלד אראפ רעדן און געוואר ווערן וואס איז מיין מאמע'ס ווילן.

מיין מאמע האט געענפערט אז זי וויל אריינגיין צום רבי'ן און בעהטן א געוויסע זאך, דער באדינער האט שנעל איבערגעגעבן די געבעהט פארן רבי'ן, אבער דער רבי האט געענטפערט אז ער וועט איר קענען אויפנעמען נאך ניין אזייגער, נאכן דאווענען שחרית.

מיין מאמע האט געווארט אומגעדולדיג, און ווען זי איז ענדליך אריין צום רבי'נס צימער האט זי באלד אויסגעבראכן אין א שטורעמישן געוויין. דער רבי וואס האט געקענט די פולישע שפראך האט איר בארואיג און געבעטן זי זאל דערציילן וואס עס דרוקט איר אויפן הארץ, נאך וואס מיין מעמע האט געשילדערט מיין שווערן צושטאנד, האט ער צוזאם געקלאפט זיינע הענט ווי איינער וואס פארשטייט נישט און האט געזאגט: 'פארוואס איז מען געקומען צו מיר? ביך איך דען א קינצלער וואס קען אויסהיילן ענקער זון נאך וואס די גרויסע פראפעסארן האט זיך שוין מייאש געווען פון זיין לעבן?'

אבער מיין מוטער האט נישט אויפגעגעבן און האט געזאגט: 'איך בין געקומען צום רבי'ן ווייל איך ווייס אז דער רבי איז דער נאנסטער מענטש צום גא-ט מיט זיין אויפפירונג, און איך בין זיכער אז צוליב דעם וועט ער בעסער צוהערן דיין תפילה ווי פון א צווייטן מענטש...'.

הערנדיג די תמימות'דיגע ענטפער איז דעם רבי'נס געשטאלט ערנסט געווארן, ער האט זיך אוועק געשטעלט אין א ווינקל און האט אנגעהויבן צו דאווענען מיט א הייליגע ברען אזוי ווי זיין שטייגער, אז זיין גאנצע קערפער איז געווארן נאס פון שווייס. אין די זייט איז געשטאנען מיין מאמע און געקוקט מיט איבערגענומענקייט.

דריי שעה האט געדויערט דעם רבי'נס דאווענען, ווען ביים ענדע, ווען דער קלונג פונעם זייגער האט געוויזן אויף צוועלעף מיטאג, האט דער רבי זיך געוואנדן צו מיין מוטער, און האט געזאגט: 'פונקט אין די צייט איז בעסער געווארן דיין קינד'ס צושטאנד, אין די נאנטע טעג וועט אים מער בעסער ווערן, און ווען ער וועט אינגאנצן געזונט ווערן ברענג אים צו מיר איך זאל אים בענטשן'.

מיין מאמע האט זיך געאיילט אהיים צו גיין און איז נישט איבערראשט געווארן הערנדיג אז די ווערטער פונעם הייליגן רבי'ן איז אינגאנצן פארווירקליכט געווארן; פונקטליך צוועלעף אזייגער, אזוי האבן געזאגט די דאקטוירים, האט די פארב פון מיין פנים אנגעהויבן צוריק קומען, און פלוצלינג האב איך גע'עפנט מיין מויל און איך האב געבעהטן וואסער צו טרינקען.

מיין צושטאנד האט זיך מער און מער פארבעסערט, ביז איך בין אינגאנצן געזונט געווארן. אשטיק צייט נאכדעם האט מיין מאמע איינגעהאלטן איר צוזאג און זי האט מיך געברענגט צום רבי'ן וואס האט מיך געוואונטשן מיט אריכות ימים, און האט מיך געבעהטן אז אגאנץ לעבן זאל איך זיך באציהען צו די אידן מיט א גוט הארציגקייט.

פון דעמאלטס ביז היינטיגן טאג, האט דער גארף אויסגעפירט, פרוביר איך צו העלפן די פולישע אידן לויט מיין מעגליכקייט, און איך זעה אויך איך זאל קומען פון מאל צו מאל אויפן קבר פונעם הייליגן רבי און דאווענען דארט.

איינער פון די באקאנטע חסידישע פארשער האט דערציילט אז צו אים איז אנגעקומען דער צעטל וואס דער גראף דאראווסקי האט ארויפגעלייגט אויף דעם קבר פונעם צדיק אין רימאנוב, און אזוי האט זיך עס געליינט: "די נשמות פון אברהם יצחק און יעקב זאלן דאווענען אויף די נשמה פון דעם נפטר מענדל טארעם. און דו מענדל, אויב דו ביזסט שוין געשטאנען פארן כסא הכבוד, דאוון אויף די אונטערגעדרוקטע פעלקער די אידן און פולין. דאוון פאר מיר, פאר מיין קינד און אייניקל. מיטשיסלעוו בן וויקטאריע.

'החסידות' עמ' 117

עיצובים shay

פרשת אח"ק תשע"ח לפ"ק - גליון ס"ט

דער מעכאניק אינמיטן נאכט

צו די חשובע ארויסגעבער פון די הייליגע גליון וואס איז מזכה דעם רבים, און איז מפרסם און פארשפרייט דעם באשעפער איבעראל.

דעם חול המועד פסח בין איך געפארן מיט די קינדערלעך צו חול המועד האלטן, מיר האבן געזען א שיינע אויסגאבע וואס איז ערשינען וואו עס איז געווען צוזאמענגענומען א ליסטע מיט הערליכע ערטער וואו מען קען גיין חול המועד האלטן, און אונזער אויג איז געפאלן אויף א געוויסער פארק, וואס עס האט אויסגעזען אז דארט וועט זיין עפעס ספעציעל.

די קינדער האבן זיך ארייננגעזעצט אין די קאר, און מיר זענען אהינגעפארן, איך דארף אייך נישט מסביר זיין וויאזוי עס זעט אויס ווען א משפחה פון זעקס קינדער לאזן זיך ארויס אין א מיני ווען...

יעדע פאר מינוט האט א צווייטער געוואלט זייןביים פענסטער, דא האט דער געזוכט די עפל, דאן האט זיך פארן צווייטן געדאכט אז דער שוועסטער האט ארייננגעקוקט אין זיין זעקל מצה, בקיצור, ס'געווען געהעריג "יום טוב אינדערוואכן"...

מיר זענען ב"ה אנגעקומען צום פלאץ, און עס איז געווען דארט זייער שיין, מיר האבן זיך פיין אויסגעגעבן פאר עטליכע שעה, און דאן האט מען זיך אויסגעדרייט.

אויפן וועג צוריק האט דאס נאכט אנגעהויבן צו פאלן, איך האב מיר אפגעשטעלט פאר א מנחה מעריב ביי א היימישע געגנט, און זיך ארויסגעלאזט ווייטער אויפן וועג.

עס איז געווארן טונקל, און מיין דזשי פי עס האט מיר ארייננגעפירט ערגעץ, כ'ווייס נישט וואו ער האט מיר געטראגן.

איך בין אבער פאלגזאם, אז ער הייסט פארן, פארט מען. און פלוצלינג טרעף איך מיר אויף א צעהאקטע ראוד, דער קאר האט זיך געווארפן, די קינדער זענען געפלויגן, פלעשלעך האבן זיך געגאסן, און אט שפיר איך ווי איך הייב אן צו פארלירן קאנטראל אויף מיין קאר.

איך האב מיר שנעל געשטעלט אין די זייט, און אנגעהויבן צו באטראכטן וואס דא גייט פאר, און איך זעה אז איינע פון די רעדער האט אויפגעפלאצט!

רבונו של עולם! איך בין אין א ווילד פרעמד פלאץ, דאס לופט יאגט זיך ארויס מיט איין אטעם פון דאס רעדל, איך האב דא א משפחה מיט זעקס קינדער, עס איז ביינאכט, וואס טוה איך דא ווייטער?

איך בין צוריק אריין אין קאר, וואו די קינדער האבן געוויינט פאר שרעק, און זיי געזאגט: **קינדער, מיר גייען זאגן צוזאמען א תפלה אין אידיש צום באשעפער אז ער זאל אונז העלפן**, און טאטי גייט דערוויל ארויסגיין קוקן צו עס איז דא איינער וואס קען העלפן.

ארויסגייענדיג האבן די קינדער אנגעהויבן דאווענען, און איך האב מיר אנגעהויבן ארומצוקוקן וואו איך קען טרעפן איינעם. איך בין אראפ די גאס, און נאך א מינוט פארט פארביי א טונקל-הויטיגער מענטש אויף א בייק.

"אנטשולדיגט, איר קענט מיר אפשר העלפן מיט א געפלאצטע רעדל?"...

יענער מעסט אן א גרויסן בליק אויף מיר פון אויבן אויף ארויף, איך האב נישט געוויסט וואס צו טראכטן...

"העי" זאגט יענער נאכן זיין שטיל א מינוט. "פון וואו קענסטו מיר מיסטער?"...

"אנטשולדיגט אז איך וועל אייך אנטוישן" האב איך אנגעהויבן טראכטן ווער ווייסט וואספארא פארשוין דאס איז... "אבער איך קען אייך נישט, איך האב געזען א פיינער מענטש פאר מיר, האב איך מיר געוואנדן פאר הילף"...

"ביסט זיכער דו קענסט מיר נישט"? פרעגט יענער איבער. "איך בין א גרויסער קאר מעכאניק, מיין נאמען איז (גיי געדענק...), איך קום יעצט פון דער ארבעט!"...

"אלזא" צינדט זיך אן ביי מיר א פלייץ פון האפענונג. "קענט איר מיר העלפן?"...

"זיכער, זיכער, וואספארא פראגע" ענטפערט יענער, אראפגייענדיג פון זיין ביציקל. ער עפנט זיין אונטערשטעטער קעסטל, און ווייזט מיר: "דא האב איך אלע מיינע געציג פאר די ארבעט פון פאררעכטן א רעדל, איך מאך דיר עס טשיק טשאק, וועסטו זען וועלכע גוטע מעכאניקער איך בין"...

וואס זאל איך אייך זאגן? איך האב אים געגעבן א פאר זאפטיגע קאמפלימענטן, און ביז עטליכע מינוט האט ער מיר אלעס פאררעכטן, פאר אומזיסט!

מיר זענען ב"ה אנגעקומען אהיים בשלום. אויפן וועג האבן מיר ווייטער גערעדט צום אייבערשטן, אבער דאס מאל איז עס געווען ווערטער פון לויב, "בו בטח לבי ונעזרתי"!

א פאזיציע ביים בעקעריי, און גאנצע מצות אין שאכטל

לכבוד מערכת ואני תפילתי. עס פעלט אוודאי נישט אויס צו שרייבן לויב ווערטער, דאס אז איר קומט ארויס כסדר מיט אויטענטישע מעשיות וואס אידן שיקן אריין, איז לכאורה אייער גרעסטע לויב...

איך בין א פרישער אינגערמאן וואס זינט מיין חתונה נאך שבועות, ארבעט אין א חמץ'דיגע בעקעריי א גאנץ יאר, ווען עס איז געקומען נאך פורים, האט מען מיר איינגעמאלדן אז איך קען גיין וואקאציע ביז מוצאי פסח, ווייל די קומענדיגע וואכן גייט מען אויסליידיגן די פריזער, און נישט באקן קיין פרישע זאכן.

איך ארבעט שווער, איך דארף באצאלן די רענט, און פלוצלינג זעה איך מיר אויפן וואסער... נישט מיין טאטע און נישט מיין שווער קענען מיר העלפן מיט געלט, און איך שטיי דא אויסגעשפילט... פון וואס וועל איך לעבן?

איך האב געהאט א חבר וואס האט געארבעט אין מצה בעקעריי, און איך האב אים געפרעגט צו ער קען מיר ערלעדיגן א דזשאב דארט, זאגט ער מיר "פארגעס דערפון, דארט ארבעט מען שוין פון חנוכה, דו גייסט נישט קענען טרעפן עפעס דארט!"...

יעדע ליינער פון ואני תפילתי ווייסט וויאזוי די מעשה גייט ווייטער... איך האב מתפלל געווען צום באשעפער, אז ער זאל מיר העלפן טרעפן א דזשאב, כאטש אויף ביז פסח.

קומענדיגע צופרי רופט מיר אהן מיין חבר, "בערל איך האב פאר דיר א דזשאב, איינע פון די ארבייטער'ס האט געווינען א ראפעל א טיקעט קיין ארץ ישראל אויף 2 וואכן, און יענער גייט איבערמארגן אוועקפארן, קענסט יענעם איבערנעמען"...

און וואס מיינט איר איז געווען יענעם'ס דזשאב? א קנעטער! דאס וואס איך האב שוין עקספיריענס צו טון... (געווענליך ניצט מען א באאש מאשין אין די חמץ'דיגע בעקעריי, אבער די מיניטשורס קנעט מען געוויסע אויס אליין.)

די מעשה איז נאכנישט פארטיג, איך האב דארט געארבעט זייער שווער און פלייסיג, און דאן האב איך באקומען א טעלעפאן קאלל פון מיין טאטע. "דו ארבעטסט אין מצה בעקעריי ערב פסח אויך" האט ער געוואלט וויסן. "מיטן באשעפערס הילף" האב איך געענטפערט.

"געוואלדיג געוואלדיג! זעסטו ווי דער באשעפער הערט אויס מיינע תפילות?" זאגט ער מיט עקסטאז. **"פאראיאר האב איך באקומען 6 צובראכענע מצות פון די ערב פסח מצות, האב איך דעמאלט געבעטן די באשעפער אז קומענדיגע יאר זאל איך האבן גאנצע**, לייג מיר דארט אוועק 6 גאנצע מצות"...

יא, די תפלות האבן גוט געהאלפן!...

הגליון נתנדב לזכות ולהצלחת מוהר"ר דוד בן פיגא הי"ו
לע"נ הרה"ק רבי חיים זאנוויל בן ר' משה מריבניץ זצ"ל
ולע"נ הילדה פעסיל הינדא ע"ה בת הר"ר אלעזר הלוי הי"ו
***
אויב ווילט איר אריינגעבען א מעשה אדער מנדב זיין א גליון,
ביטע שיקט אן אי-מעיל צו: vanitefelusy@gmail.com
אדער רופט 1631-699-8264 און לאזט א מעסעדזש

בס"ד

גליון תורני

שערי מדע

הרחבת הדעת בהיסטורי' וידיעות טבעיות
סביבות תבל ומלואה בהשקפה תלמודית

פרשת

אחרי-קדושים

תשע"ח לפ"ק

נושא השבוע

שינויי התקופות
(גיסטע טוישונגען)

הרב
משה נחום קרויס
עורך

איזון הנפש

דער בורא עולם האט אזוי אויסגעשטעלט די בריאה אז עס זאל זיך פירן אויף די דרך הממוצע, די מיטל וועג. די מושג איז שייך ביי אלע חלקי הבריאה, פון רוחני ביז גשמי, פונעם מדבר ביזן דומם, פון די וועטער ביז צו די מענטשליכע הרגשים. ווען לעבט אויף די בריאה? ווען עס איז נישט צו הייס אדער צו קאלט! ווען האט מען הנאה פון א גאר געשמאקע מאכל? ווען מ'האט נישט דערפון צופיל אדער צו ווייניג!

די מושג פון איזון איז נישט נאר ביי חיצוניות עס איז נאך מער שייך ביי אונזער פנימיות, לדוגמא די 'נפש' וואס איז אחראי אויף די 'גיסטע' פונעם מענטש, בכדי אז מיר זאלן זיך שפירן אין א גוטע און געשמאקע גיסטע פעהלט זיך אויס 'איזון הנפש', די נפש זאל זיין באלאנסירט, נישט קיצוניותדי'ג אויף פרייליכקייט, און זיכער נישט קיצנותידי'ג אויף זויער און טרויער חלילה.

פאר ווער עס דרייוו"ט ווייסט אז כדי זיך צו האלטן גראד אויפן ליניע מיז מען אנהאלטן די steering wheel די גאנצע צייט, און בשעת מעשה שטייטליך דרייען אויף רעכטס צו לינקס, און פון לינקס צו רעכטס, נאר אזוי וועט זיך די קאר האלטן גראד אויפן שאסיי. דאס זעלביגע איז מיטן נפש, די מהות הנפש איז 'תנועה'[א], נישט נאר די מהות הנפש נאר

[א] זעה באריכות שערי מדע מאמר תנועה (וישב תשע"ג) מיר וועלן מעתיק זיין א שטיקל חובת הלבבות: די **חובת הלבבות** אין שער הבחינה (פ"ה) שרייבט בזה"ל: **ממה שראוי לך להבין מכל הבריות העליונים והתחתונים מקטנם ועד גדולם, העניין הנעלם אשר בו סדר הכל והשלמתו, ואיננו מושג בחושים הגשמיים, והיא התנועה הדבקה לכל מחובר, ואין חוש מהחושים הגשמיים משיג אותה, אך השכל משיג אותה באמצעות הנע, אשר ישיגוהו החושים. ולולי התנועה, לא היתה נגמרת הוויית שום דבר מן הנמצאות ולא הפסדם. ואמר אחד מן הפילוסופים: רוח הטבעים**

די עצם הבריאה וואס איז נברא ב'רוח' איז מהותה 'תנועה', תנועה בלשון הפשטות מיינט 'מאוומענ"ט', די גאנצע חיות פון א מענטש איז בתנועה, ווייל אטמע'ן איז אריינעמען לופט און ארויסבלאזן לופט, די כדור העולם שטייט נישט אויף איין פלאץ עס גייט און ריקט זיך. א לעבעדיגע מענטש איז בתנועה, א מענטש וואס איז מלא חיות אויף און וואך איז בתנועה, דערקעגן א שלאפעדיגע מענטש איז בדומם (במקצת תנועה). אבער אפילו 'תנועה' מיז אויך זיין באלאנסירט, שטעלט אייך פאר אויב די כדור העולם וואלט ווען געלאפן צו שנעל, אדער זיך אפגעשטעלט צו שנעל, אוי ואבוי. דאס זעלביגע איז מיטן הארץ קלאפן, מיטן אטעמען אלסדונג איז מיז די תנועה גיין מיטלעמעסיג, באלאנסירט, די דרך הממוצע הנקרא בלשון הרמב"ם 'דרך המלך'.

שינוי וסת - אפילו לטובה

דא קומען מיר צו א מערקווירדיגע נקודה, בכדי אונזער נפש זאל זיך געפונען אויפן דרך המלך מיז מען דורכגיין 'גיסטע-טוישונגען', גענוי ווי ביים דרייוון זיך צו האלטן גראד דארף מען דרייען רעכטס און לינק'ס. און צומאל דארף מען באקומען א שטארקע ירידה, אדער א שטארקע עליה בכדי זיך צוריק אויסצוגראדן! לאמיר עס ערקלערן:

בכל יום ויום, בכל שעה ושעה, ובכל רגע ורגע טוען כוואליעס פון הרגשים אדורכלויפן אין אונז, די הרגשים שווימען ארויף, סיי צוליב חיצוניותדיג'ע געשעענישן, מ'זעהט איינעם, מ'הערט עפעס, אד"ג, און סיי צוליב דעם וואס די סאבקאנשענ"ס טוט אויפכאפן עפעס און בלי רצון טוט א הרגש כוואליע אדורכלויפן און עס טוישט די גיסטע. ווילאנג עס רעדט זיך פון מינערוויכטיגע הרגשים, קען מען אנגיין, אבער ווען עס האנדעלט זיך פון גרעסערע הרגשים דאן קען דאס אויפשאקלען דעם נפש.

צווישן די זאכן וואס שאקלען אויף דעם נפש קען זיין סיי עקסטרי"ם שמחה אדער חלילה עקסטרי"ם צער. די מושג פון א שרעקעדיגע בשורה רח"ל זאלן מיר קיינמאל נישט וויסן דערפון, איז פארשטענדליך אז עס עס איז גורם א שינוי אינעם תנועה און עס צוברעכט און צעווארפט דעם מענטש. דאס זעלביגע איז אבער אויך ווען מ'טוט א שידוך, מ'געבורט א קינד אד"ג די מצב שאקעלט אויף דעם נפש אויף א עקסטרים'ע פארנעם, לטובה. -

חז"ל ב**מסכת כתובות** (קי) לערנען אונז לויט איין דעה איז אפילו דאס אריבערגיין וואוינען פון א שלעכטע געגענט צו א גוטע געגענט קען גורם זיין צו א שינוי וסת וואס איז תחלת חולי מעיים, עס טוט פיזיש אפעקטירן די קערפער. לאמיר מעתיק זיין די גמרא, און זעהן וואס צוויי ווערטער פון רש"י הק' ערקלערט די מושג איבער עקסטרים אויף גוט'ס: .. **רשב"ג אומר אף לא מנוה רעה לנוה יפה מפני שהנוה היפה בודק:** גמ': **מאי בודק כדשמואל דאמר שמואל שינוי וסת תחלת חולי מעים כתוב בספר בן סירא** (משלי טו, טו) **כל ימי עני רעים והאיכא שבתות וימים טובים כדשמואל דאמר שמואל שינוי וסת תחלת חולי מעים וכו'** - באידיש: די משנה לערענט איבער די הלכה ווען א מאן קען נישט צווינגן זיין פרוי צו גיין וואוינען צו אנדערע ארט, רבי שמעון בן גמליאל לערנעט, אז אפילו פון א שלעכט ארט (ווי די לעבנ'ס קאסטן זענען הויך) צו א גוט ארט, קען מען נישט צווינגן די פרוי צו גיין אהין וואוינען. וויבאלד דאס אריבערגיין פון א שלעכט ארט צו א גוט ארט איז א טויש און געוואוינהייט, און שמואל ערקלערט אז א טויש אין א געוואוינהייט ברענגט צו קרענק. די גמרא צייכנט צו אז ארימאן ליידט שבת פון עסן די גוטע און געשמאקע מאכלים, ווייל אגאנצע וואך איז ער געוואוינט צו הארטע און אומגעשמאקע מאכלים, און דאס טויש פון נישט גוט צו גוטע מאכלים טוט אים שאטן[ב] רש"י אויף די ווערטער 'שנוי וסת' שרייבט רש"י" אפילו לטובה! זעהן מיר אז אפילו א שנוי לטובה קען גורם זיין צו חולי מעיים.

נמצא למידין אז א שינוי אפילו לטובה, אויב טוט עס גורם זיין צו א פליס פון עקסטרימע שפע איז עס נישט גוט פאר די איזון הנפש, פאר די באלאנס.

יעדער פאר זיך ווייסט זיינע אייגענע פראבלעמען זיינע עליות און ירידות, אבער יענעמ'ס עליות און ירידות ווייסט מען דאך נישט, און מ'טראכט אז ביי יענעם איז אלסדונג פערפעקט און ציכטיג. קומט **הגרש"ז אויערבאך זצ"ל** און זאגט א שטארק ווארט: **לעולם אל תקנא בחברך**, זאלסט קיינמאל נישט מקנא זיין דיין חבר, **גם אם נדמה לך שחייו מושלמים**, אפילו עס זעהט דיר אויס אז יענעמס לעבן איז ממש א מושלם, אבער, ביסט דיך טועה, און די הוכחה איז, אויב יענעמ'ס לעבן וואלט טאקע געווען מושלמים, וואלט כח האיזון הנפשי שלו געווען נפגע, זיין נפש באלאנס וואלט ווען געווען געדעמעדזש'ט, און ער וואלט ווען אינגאנצן משוגע געווען! (עמוק עמוק, יעדער מיינט אז מושלם מיינט אז אלסדונג פארט גראד אן קיין עליות און ירידות, א לעבן אן קיין עליות און ירידות איז נישט גראד עס איז א קרום לעבן, עס ברענגט צו א שפע טראמ"א). די נארמאלע מצב איז אז פאר יעדעם איז דא ביטער און זיס, די פראבלעם איז, אז מענטשן ווילן יענעמס האניג און די אייגענע ביטערקייט..

[ב] עס אינטערעסאנט צוצייכענען די **כתב סופר** (פרשת יתרו) ווי ער ערקלערט שיטת בית שמאי (ביצה טז) בית שמאי היה אוכל כל ימי השבוע לשבת, יעדעס מאל ער האט געטראפן א בהמה האט ער עס אוועקגעלייגט פאר שבת, אויב האט ער געטראפן א בעסרע בהמה, האט ער אויפגעגעסן די ערשטע און אוועקגעלייגט די צווייטע, רש"י ערקלערט: שמתוך שהיה אוכל הרזה בחול היה אוכל השמינה בשבת, ע"כ. פרעגט דער כתב סופר, וואס איז די פשט אז וויבאלד ער האט געגעבן 'איינדרוואכן' די שוואכערע בהמה האט ער געגעסן די שמינה אין שבת, צו ווען ער עסט ווען נישט די רזה איינדערוואכן וואלט ער ווען דען נישט געגעסן די שמינה אין שבת? ערקלערט דער כתב סופר א הפלדיג'ע ביאור, ווי ערוועגט לערנען אונז חז"ל אז ארימאן קען קראנק ווערן פון די גוטע שבתדיג'ע מאכלים וויבאלד ער איז בלויז געוואוינט צו נישט גוטע מאכלים, און די טויש איז גורם צו חולי מעיים. בית שמאי האט סתם אזוי נישט געגעסן קיין פלייש אינדערוואכן בלויז צוליב עסן פלייש (אלס כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך וכו' אכילת בשר תאוה). נאר וויבאלד ער האט געוואלט קענען עס שבת פיינע פעטע פלייש, האט ער געמוזט אינדערוואכן עסן פלייש, כדי עס זאל נישט זיין א שינוי וסת. ווי ציכטיג און זיס איז דברי רש"י: דוקא צוליב דעם וואס האט געגעסן די רזה אינדערוואכן האט ער געקענט עסן די שמינה בשבת, ודפח"ח.

התנועה וכשתבין סוד התנועה ותשכיל עניין אמתתה ורוחניותה, ותדע, כי היא מפלאי החכמה האלקית ותכיר רוב חמלת הבורא על ברואיו, אז יתברר לך, כי כל תנועותיך נקשרות בחפץ הבורא יתעלה והנהגתו ורצונו, הקטנה והגדולה שבהם והגלויה והנסתרת, חוץ ממה ששם ברשותך מבחירת הטוב והרע. וכאשר יתבדר לך זה, תפקד עצמך בכל תנועה שתנוע, וזכר הקשר אשר קשדך הבורא בו והתבושש ממנו תמיד, ותירא אותו ותמסר לדיגו ורצה בגזרותיו, תגיע אל רצונו ותהיה אחריתך לטוב וכו'

רזין דאורייתא בטעם הדבר (מאור עיניים)

א מענטש קעגן א מלאך הייסט א 'מהלך' ווייל א מענטש איז שטענדיג בתנועה, תנועה איז גורם צו עליות און ירידות. בספר הקדוש **מאור עיניים** (יתרו) שרייבט הייליגע ווערטער: **אך האמת הוא שהאדם אינו יכול לעמוד תמיד על מדרגה אחת, כי 'והחיות רצוא ושוב'** (יחזקאל א, יד) **שבא ומסתלק, דהיינו כשהוא דבוק בשם יתברך הוא מרגיש חיות ותענוג, ואחר כך מסתלק ונופל ממדרגתו, ויש בזה רזין דאורייתא בטעם הדבר, למה שצריך ליפול ממדרגתו.**

דער מאור עיניים שרייבט אז עס איז נישט א מצב פון בלייבן אויף איין מצב, די דרגות פון א מענטש טוישט זיך כסדר, עס איז דא תקופות וואס מ'שפירט נאנט צו הקב"ה, און מ'שפירט א הנאה רוחניות וקדושה, און עס איז דא ווען מ'שפירט א תקופה פון שפל, ווען א מענטש פאלט פון די מדריגות. אבער אויך אין די תקופה פון שפל זאל מען נישט ווערן צובראכן, הקב"ה מאכט דירעקט אזוי, און עס איז דא דערביי רזין דאורייתא, באהאלטענע סודות.

איז דער מאור עיניים ממשיך, **וטעם אחד הוא כדי שיבוא אחר כך למדרגה יותר גדולה, שבכל דבר צריך להיות העדר קודם להוויה, וכשרוצים להגביה למדרגה יותר גדולה, צריך להיות העדר קודם, לכן צריך ליפול ממדרגה שהוא עכשיו.**

דער מאור עיניים שרייבט אז די סיבה פארוואס הקב"ה האט געמאכט אז מ'זאל צומאל פאלן פון די מדריגות איז אזוי ווי מ'קען נישט גיין פאראויס אן 'איינבייגן' די קניען, ירידה היא לצורך עליה, ממילא אפילו ווען מ'איז אונטן זאל מען וויסן אז עס איז א חלק פון די ארויפגיין.

וי אבדה נפש

בספר **חכמת הנפש היהודית** דערציילט דער מחבר: א חשובע איד, בשנות ה40 אין זיין לעבן, א אנגעזענער און מכובדיגער בר דעת וואס האט געטראגן א תורהדיג'ע פאסטן און ער קומט זיך אויסרעדן אז ער ליידט נעבעך אז זיין מצב און גיסטע טוישט זיך פון איין עק צום אנדערן עק ממש קיצוניותדיג, פון א 'גרויסע' שמחה צו 'מרה שחורה'. און ער האט דערביי געגעבן צוויי דוגמאות: יעדען 'זונטאג' אינדערפרי קען איך פשוט נישט ארויסגיין פון בעט, איך שפיר ווי ממש אלסדונג שטראמט אקעגן מיר, איך עס ווייניג, ובעיקר שפיר איך אזא דיפרעסיע (הנקרא דאו"ן בלע"ז). א צווייטע דוגמא איז א יערליכע געשעניש, דאס געשעהט חודש חשון, ביי מיר, האט דער איד געזאגט הייסט עס ממש 'מר חשון' עס איז מיר ביטער דאן.

דער מחבר האט זיך מיט א שמייכל אנגערופן צום איד 'ברוך הבא צו נארמאלקייט', מיר אלע ליידן פון דעם מוצאי שבת/זונטאג אראפגקלאפטקייט, און טאקע דערוועגן האבן חז"ל מתקן געווען צו שמעקן 'בשמים' ווייל די נשמה יתירה טוט זיך פון אונז אפטון, און די נפש גייט אריבער א טראמ"א, דאס ארויסגיין פון א יום פון מנוחה א יום פון שמחה צו א געוועגליכע טאג איז א טראמ"א, די קונץ איז צו וויסן ווי אזוי צו לעבן דערמיט.

הגרש"ז אויערבאך זצ"ל האט ערקלערט די סוגיה ע"פ די הסבר פונעם דובנער מגיד אויפן פסוק (דברים לב, יח): **צור ילדך תשי, ותשכח א-ל מחוללך.** הקב"ה האט באשאפן דעם מענטש מיט 'תשי' וואס מיינט די כח השכחה? מ'רעדט נישט פון קיין שכחה לימודית, נאר פון 'שכחה רגשית'. אונזער הרגש וועלט קען נישט אנהאלטן קיין מצבים נפשיים קיצוניים פאר א תקופה מתמשכת פאר א לענגערע צייט. שטעלט אייך פאר אויב שמחת חתן ביום חופתו, אדער די שמחה פון א טאטע ביי די געבארט פון א קינד, וואלט ווען אנגהאלטן פאר א לענגערע צייט, וואלט ווען א מענטש אראפ פון זינען, אדער וואלט די שמחה ארויסגעקראכן פון אים. קל וחומר במצבי אבל ואבדון חלילה אין נישט גוטע צייטן ה"י, ווען נישט די שכחה הרגשית וואלט ווען א מענטש געווען יוצא מדעתו.

מבחינה זו איז נישטא קיין הבדל צווישן אבל און שמחה, ערקלערט הגרש"ז, לצורך מילוי תפקידו בחיים, דארף א מענטש האבן מצב קיצוניים איןביידע זייטן. אבער בחיי יום יום דארף מען לעבן בשביל הזהב.

דאס איז די הסבר פון די הרגשה בחודש חשון, עס איז נישטא נאך אזא חודש וואס פארמאגט מעברים קיצוניים ווי חודש 'תשרי'. עס פאנגט זיך אן באימת הדין, עס טוישט זיך מוצאי יום הכיפורים מיט די התפרצות פון שמחה, און ס'קומט אן לשיא השיאים בחג הסוכות און שמחת תורה. און דערנאך פאלט מען אריין אין די ווינטערדיגע טעג. די קעגנזייטיגע הרגשים ברענגט צו א צוקלאפקייט פאר די עדן הנפשות.

בלבול התקופות - מעשה

געווען איז עס זומער תש"ב בשעת ווען דמם של אחינו בני ישראל באייראפע איז געווען הפקר, אט דאן ווען די פארשאלטענע נאציש'ע מיליטער איז געגאנגען פאראויס מיט א שנעל לויפעדיגן גאלאפ איינצונעמען לאנד נאך לאנד, איז דער באוויסטער רוצח גענעראל רומל ימ"ש אנגעהויבן איינצונעמען לענדער אין צפון אפריקע צווישן זיי ליביע. גרויס זארג האט געהערשט ביי די אידן פון ארץ ישראל, ווען עס איז פאר זיי געקומען די ידיעה אז דער ארכי רוצח (הידוע מיטן צונאמען דער 'מדבר פוקס') געפונט זיך אין אלכסנדריה, מצרים. אין בלויז דרייצן טעג האבן זיך דייטשן פאראויסגעריקט פערצן הונדערט קילימעטער, ווען בשעת מעשה האבן זיי משמיד געווען אכציג פראצענט פון די בריטישע מיליטער וואס האבן זיך דארט געשלאגן מיט זיי. זיי זענען שוין אנגעקומען צו די טויערן אל-עלמיין, א מרחק פון הונדערט קילימעטער פון אלכסנדריה, און זיי האבן פלאנירט צו ענדיגן שנעל דאס איינעמונג פון מצרים, און פון דארט מארשירן פאראויס קיין ארץ ישראל להשמיד ולאבד את כל היהודים חלילה. רומל האט זיך נאך אויפגעטון אז דאס איינעמונג פון ארץ ישראל וועט זיין גאר שנעל און גרינג.

עס איז באוויסט עטליכע סיפורים איבער קדושים וטהורים צדיקי הדור וואס האבן מיט אלע כוחות געארבעט מבטל צו זיין די גזירת כליה רח"ל, צווישן **הרה"ק רבי שלמק'ה זוועהילער זצוק"ל**.

איין אומבאוויסטע פאקט איז די מעשה ווי אזוי דער גאון ומקובל חסיד ועניו מארי יחיא נחום זצוק"ל פון תל אביב, וואס איז געקומען פון תימן קיין ארץ ישראל בערך אכציג יאר צוריק, און האט געדינט אלס רב בשכונת כרם התימנים, האט פאראארבערט אויסטערלישע מעשים אז רומל און זיינע חיילים זאלן האבן א וויסטן דורכפאל.

בעת צרה, איז געווען דער מנהג פון מארי יחיא נחום צוזאמצונעמען די קינדער די תינוקות של בית רבן צאן קדשים, און מיט זיי געזאגט תהילים מיט התעוררות און השתפכות הנפש למען כלל ישראל.

ויהי היום, האט מארי יחיא נחום זצ"ל אויסגערופן א ביטול מלאכה, און פאר א התכנסות כללית אינעם בית הכנסת 'עזרת אחים' שבשכונת כרם התימנים. אנגהויבן פון אינדערפרי האבן זיך אלע איינגעזאמעלט אינעם בית הכנסת, אנשים, נשים וטף, אלטע און אינגע, ליום עצרת וזעקה. נאך

עטליכע שעה, האט מארי יחיא נחום געבעטן אז מ'זאל אים ברענגען די ארבעת המינים! דער גאנצער עולם האט זיך זייער געוואונדערט, עס איז דאן געווען תקופת 'ניסן', און ווי קומט דא יעצט אריין די ד' מינים? אבער אויפן צדיק פרעגט מען נישט קיין קשיות, די נכבדי הקהלה האבן צוזאמען געשטעלט די פיר מינים, פון איינעם'ס הויף האט מען געברענגט אן 'אתרוג', פונעם צווייטנ'ס הויף א לולב אאז"וו.

נאכדעם וואס מ'האט שוין געהאט אל פיר מינים, האט מארי יחיא נחום געבעטן אז מ'זאל ארויסנעמען דעם ספר תורה פונעם ארון הקודש, און מ'זאל עס שטעלן אויפן באלעמער. און דאן האט מארי יחיא נחום אנגעהויבן צו זאגן די סדר ההושענות וואס מ'זאגט אין סוכות, ווען בשעת מעשה האלט ער אין זיין הענט די ארבעה מינים און איז מקיף דעם בימה גאנצע זיבן מאל, כאילו מ'זאל ווען שטיין דאן אין הושנעא רבא.

דער גאנצער עולם איז געבליבן שטיין ערשטוינט איבער די אינטערעסאנטע סצענע, יעצט אינמיטן תקופות ניסן זאל מען זאגן הושענות און מ'איז מקיף די בימה מיט די ארבעת המינים, וואס קומט דא פאר? אבער מחמת כבוד הרב האבן זיי געשוויגן.

נאכן מסיים זיין, האט מארי יחיא נחום פונעם עולם אז מ'זאל אויסטון די תפילין, און זיי געהייסן אהיימגיין.

יענעם נאכמיטאג זענען אנגקומען די בשורות, אז רומל אין זיין מיליטער זענען אפגעשטעלט געווארן במדבר המערבי באופן ניסי.

ווען מ'איז געקומען צו מארי יחיא נחום, און פארציילט די פרייעדיגע בשורה, און אים דערביי באדאנקט פאר זיין עבודה, האט ער עס אוועקגעמאכט מיט א ביטול און געזאגט: אני בסך הכל בלבלתי את התקופות, איך האב בסך הכל פארדרייט די תקופות.

הגאון **רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל** האט ערקלערט וואס מארי יחיא נחום האט דא געטון. בלבול התקופות מיינט אז ער האט געטוישט די עונות השנה, דאס הייסט אז תקופות ניסן הערשט געוועגליך א אביב'דיגער איינגענעמקייט, האט ער עס פלוצים געטוישט צו די קאלטע תקופות תשרי. ווי ערוועגנט טוט די טויש פון סעזאן ברענגען אלע ערליי חלאים.

און ווי באקאנט האט רומל וחייליו אנגעהויבן צו ליידן פון פארשידענע מחלות און בויך ווייען, עד כדי כך אז מ'האט געזאגט אז די ענגלענדער האבן פארסמ'ט די וואסער, און די בויך ווייען האט פון זיי אוועקגענומען די מוט און כח זיך ווייטער צו שלאגן.

ווי וואונדערליך איז דאס וואס חז"ל לערנען אונז (נדרים לז, כתובות קי) אז '**שינוי וסת תחלת חולי מעיים**' דאס טויש סיי פון תקופות\ סעזאנען, און סיי אנדערע טוישונגן (ווי עסן, און וואוינערטער) טוט גורם זיין בויך ווייי. מארי יחיא נחום האט מיט דאס שאקלען די ד' מינים און הקפת הבימה גורם געווען צו א טויש אין די תקופה, הפלא (אמת ליעקב, 231).

עפילאג:

גיסטע טוישונגען ווילאנג עס איז נישט דראסטיש איז עס א געוואונטשענע זאך, עס ברענגט א טעם אין לעבן, כדי צו האבן א באלאנסירטע לעבן מיז מען האבן עליות און ירידות און גיסטע טוישונגען. מ'דארף נאר זעהן אז בשעת ווען מ'איז אין די ירידה mode זאל מען נישט צופיל זיך פארטיפן אין די מצב, מ'זאל די הרגשים כוואליע לאזן אדרוכשווימען און טיף ארייגקריכן דערין.

און אייך יוסף מכאובים, איר וואס ליידט פון כסדרדיג'ע ענקזייעטי ירידות, וויסן זאלט איר אז עס קומט פון די יוסיף 'דעת', גאר אסאך פון די האבן מודה געווען אז זיי ווילן נישט פארטוישן זייער מיעוט מכאובים מיט מיעוט דעת, ווייל ווען די מוסיפי דעת זענען אין די עליה מצב איז אין כדוגמתו, חזק ואמץ האלט אייך שטארק, וה' עמך.

שערי מדע
עניני חכמה ומדע על פי חז"ל

מכון שערי מדע

הרב משה נחום קרויס
עורך ראשי

■ ■ ■

להערות והארות און אזוי אויך
פאר סיי וועלכע אינפארמאציע

אדער צו ערהאלטן אונזער
וועכנטליכע גליון דורך אימעיל

פארבינדט אייך מיט'ן מכון אויף:
Moshe@dermentch.com

אדער פעקסט צו:
718.228.4311

■ ■ ■

כל הזכויות שמורות

© Copyright '15 by:

Mechon Sharei Mada

No part of this Gilyon may be reproduced in any form, without written permission from the copyright holder.

■ ■ ■

Graphics done by:

Gedank Productions
you brainstorm... we'll perform!
718.218.4583
Jobs@GedankProductions.com

Weekly Page Layout by:

מערכת להתענג
Lehisaneg@gmail.com

הילולא דצדיקיא

אחו"ק (אמור בא"י) – שנה ו' גליון 32 (291)

ע"י אלימלך הנשטטר מלמד תשב"ר בת"ת דרכי אבותינו לייקוואד יצ"ו – כתה ד'

לנדב וליטול חלק בזכות הפצת סיפורי צדיקים רופט 0652 678 347, אדער מעיל shabbosstory@gmail.com

הבהרה: מיר געבן רשות צו מאכן קאפיס פון די 'גאנצע' גליון פאר אייערע בית המדרש, מוסדות התורה וכדו', אבער עס איז **נישט ערלויבט** צו ארויס נעמען שטיקלך און מאכן קאפיס פון בלויז א חלק דערפון. **אויך איז נישט ערלויבט** צו נעמען אונזער מעשיות וואס מיר האבן אפגעטייפט און עס טוישען אויף סיי וועלכע וועג אז מען זאל עס קענען ניצען פאר אייגענע געברויך, מיר האבן אריין געלייגט אסאך ארבעט אין די מעשיות (אויב ווילט איהר אז מיר זאלן אייך שיקן מעשיות אויף א וועג וואס איהר קענט עס ניצען קען מען אונז רופען און מסדר זיין).

הרב הקדוש ר' מרדכי בן ר' יוחנן זי"ע, מרחמסטריווקא – י"ז אייר תר"פ

געבוירען: בערך אין יאר תקצ"ט אלס א צווייטע זוהן צו זיין טאטע ר' יוחנן פון רחמסטריווקא(בן ר' מרדכי מטשערנאבל) און צו זיין מאמע מרת חנה טאכטער פון ר' פנחס פון קאלק (בן ר' זאב וואלף פון זיטאמיר – אור המאיר). **אוועק**: י"ז אייר תר"פ. **חתונה געהאט**: 1) מרת מרים טאכטער פון זיין פעטער (ברידער פון זיין טאטע) ר' דוד מטאלנא אבער זי איז ליידער אוועק' 2) מרת טראנא בת ר' חנינא ליפא פון שטאט זיטאמיר (זוהן פון ר' שמואל אבא פון סלאוויטא) 3) מרת ציזא בת ר' דוד פון טאלנא, **קינדער**: 1) ר' משה רב אין אודסה, 2) ר' פנחס רב אין אוסטילה(איידעם ביי מרן מהרי"ד מבעלזא). **געווען רב**: אין רחמסטריווקא (ממלא מקומו איז געווען זיין ברידער ר' מנחם נחום). **ער ליגט**: אויף הרהזיתים לעבן ירושלים (ער איז ארויף וואינען קיין ארץ ישראל אין יאר תרס"ו ווי ער האט געוואוינט אין ירושלים.

זיין דאווענען

נאך זיין חתונה האט דער צדיק ר' מרדכי אסאך מאל נאכן דאווענען געשפירט אז ער האלט עס נישט אויס און ער גייט אוועק גיין פון די וועלט, און דאס איז צוליב דעם וואס זיין דאווענען איז געווען מיט א געוואלדיגע ברען און באהאפטענקייט צום באשעפער.

צוליב דעם האט זיין טאטע ר' יוחנן איהם באפוילן אז נאכן דאווענען זאל ער זיך באשעפטיגן און וועלטליכע זאכן, און טאקע פון דאן האט ער זיך באשעפטיגט מיט אויסקרייצן זילבער.

ער איז געווען שטארק פאכמאניש אין דעם אז אלע וואס האבן געזען זיין ארבעט זענען ממש באוואונדערט געווארן דערפון פון די הערליכע בילדער וואס ער קראצט אויס אויף זילבער.

עס האט זיך אמאל געמאכט אז א טייערע גלאז וואס ער האט געהאט בירושה פון זיינע זיידעס האט זיך צובראכן, האט דער צדיק גענומען גאלד, עס צושמאלצן און מיט דעם האט ער צוריק באהאפטן די שטיקלעך גלאז איינער צו דער אנדערע.

די וויסענשאפטלער פון גאלד און גלאז האבן זיך שטארק געוואונדערט ווי אזוי ער האט דאס געמאכט, ווייל צו שמעלצן גאלד דארף מען עס דאך מאכן זייער הייס, אבער גלאז קען פלאצן אין היץ, איז ווי אזוי האט דער צדיק געקענט באהעפטן די גלאז דורך אריין שמעלצן און איהר גאלד.

עס איז געווען איינער וואס האט געזען די געוואלדיגע זאך, האט ער געזאגט אז ער איז גרייט אפצוקויפן די גלאז פאר מליאנען, האט דער צדיק געזאגט **'פאר מיר איז עס ווערד נאך מער ווייל איך האב עס בירושה פון מיינע הייליגע זיידעס'.**

אין זכות פון צדקה

איין נאכט ווען עס איז שוין געווען גאר שפעט איז א פרוי געקומען צום צדיק מיט א קוויטל, מיט א גאר טייערע גאלדענע רענדל וואס איז געווען ווערד גאר אסאך געלט אלס א פדיון פאר דער צדיק און זי האט זיך אויסגעוויינט דאס הארץ, אז איהר זוהן ליגט נעבעך חרוב קראנק אין בעט און מען זעהט ליידער נישט קיין וועג ארויס אז ער זאל קענען געזונט ווערן.

דער צדיק האט גענומען דאס קוויטל און געליינט, אבער די געלט האט ער איהר צוריק געגעבן, זאגענדיג **'נעם דאס געלט און גיי ארויס אין גאס, און געב עס פאר די ערשטע מענטש וועמען דו טרעפסט נישט קיין חילוק ווער דאס איז'.**

כאטש וואס עס איז שוין געווען שפעט ביינאכט ווען מענטשן דרייען זיך שוין נישט אין גאס, דאך איז די פרוי ארויס אינדרויסן זעהן אויב זי וועט אפשר טרעפן איינער וואס דרייט זיך אויפן גאס צו קענען געבן דאס געלט. נאך א קורצע צייט האט זי טאקע געזען אז איינער גייט אין גאס, אבער קומענדיג נענטער האט זי באמערקט אז דאס איז דאך דער באקאנטע עושר פון שטאט, און ווי אזוי קען זי איהם אהין געבן די געלט, וואס כאטש עס איז טאקע א גאר שיינע סומע געלט, דאך פאר דער עושר איז עס דאך ממש גארנישט און עס וועט דאך אויסזעהן ווי זי מאכט חוזק פון איהם אז זי וויל איהם העלפן מיט צדקה, אבער פון די אנדערע זייט האט דאך דער רבי געזאגט אז זי זאל געבן די געלט פאר די ערשטע מענטש וועמען זי טרעפט אויפן גאס. זי שטארקט זיך און גייט צום עושר און געבט איהם אהין די געלט וואס דער צדיק האט געהייסן, און זי אנטשולדיגט זיך אז זי וויל נישט חוזק מאכן פון איהם, נאר דער רבי האט געהייסן געבן די געלט פאר די ערשטע מענטש וועמען זי טרעפט און דערפאר געב איך דיר די געלט.

ווי ערשטוינט איז די פרוי געווארן צו זעהן ווי דער יוד ברעכט אויס אין א ביטערע געוויין און זאגט איהר **'זאלסט וויסן אז באמת בין איך טאקע געווען אמאל זייער רייך, אבער ליידער לעצטנס האט זיך די מצב גאר אנדערש געטוישט אז ער פארמאגט ממש נישט קיין געלט, נאר קיינער ווייסט נישט דערפון ווייל ער שעמט זיך צו דערציילן און ער בעט פון קיינעם גארנישט נאר שפעט ביינאכט ווען קיינער דרייט זיך שוין נישט אין גאס זוכט ער ביי די מיסט צו ער קען טרעפן עסן וואס מענטשן האבן ארויס געווארפן און אהיים ברענגען פאר זיין משפחה'.** דער יוד פירט אויס **'מיט די געלט האסטו ממש געראטעוועט מיין לעבן און די לעבן פון מיין משפחה'.**

די פרוי איז געווען ערשיטערט פון הערן די רייד און זי האט געזען די ווייטע בליק פון דער רבי צו קענען העלפן די יוד, און דער רבי האט געוואלט אז זי זאל געבן די געלט פאר צדקה און בזכות דעם וועט זי געהאלפן ווערן. ביז א קורצע צייט איז דאס קינד געווארן אינגאנצן געזונט בזכות מצות צדקה.

פארברענט צו העלפן אבער נישט פאר געלט

ווען ר' **מרדכי** מרחמסטריווקא איז ארויף וואוינען קיין ארץ ישראל האט ער מיט געברענגט מיט זיך סוכה ברעטער וואס איז געווען ביי איהם זייער חשוב צוליב דעם וואס ער האט זיי נאך געהאט בירושה פון זיין הייליגע זיידע ר' נחום טשערנאבלער דער 'מאור עיניים', און עס זענען געווען אויסגעקריצט אויף איהר גאר הייליגע שמות, און אסאך צדיקים זענען געקומען קוקן און באוואונדערן די סוכה מיט איהר הייליגע ברעטער.

אין יאר תרס"ח איז געקומען צו פארן קיין ארץ ישראל א גרויסע עושר פון די שטאט בארדיטשוב, וואס ער האט געוואלט אפקויפן די הייליגע ברעטער פון ר' מרדכי רחמסטריווקא, און איז געווען גרייט צו צאלן פארדעם גאר אסאך געלט, וואס ר' מרדכי וואלט געקענט לעבן דערמיט זיין גאנץ לעבן בברייטערהייט, אבער פאר דער צדיק איז נישט אנגעגאנגען די געלט, ער האט געוואלט האלטן די הייליגע ברעטער וואס ער האט בירושה פון זיינע זיידעס אזוי זיך באמוטשעט זיי צו ברענגען קיין ארץ ישראל.

א שטיק צייט שפעטער האט זיך געמאכט אז א יודיש קינד אין ארץ ישראל איז שטארק קראנק געווארן, און די דאקטוירים האבן געזאגט אז כדי דאס קינד זאל געזונט ווערן, מוז מען איהם אסאך ארום וואשן מיט ווארעם וואסער, און ער זאל שטענדיג זיין אין א ווארעמע פלאץ.

די פראבלעם איז אבער געווען אז אין יענער צייט האט מען אנגעווארעמט וואסער און די הייזער מיט האלץ, און דאס האט מען געקויפט מיט געלט, און די משפחה פון דאס קינד האבן נישט פארמאגט די געלט צו קויפן גענוג האלץ צו היילן דערמיט דאס קינד.

ווען דער צדיק ר' מרדכי האט דאס געהערט, האט ער נישט געטראכט קיין סאך, נאר ער האט גענומען די הייליגע העלצער פון די סוכה ברעטער, אז מען זאל דאס קענען פארברענען צו אנווארעמען וואסער און ווארעם מאכן די צימער פאר דאס קינד.

פאר געלט האט ער עס נישט אוועק געגעבן, אבער צו היילן א יודיש קינד, איז ער געווען גרייט צו אוועק געבן אומזינסט, די בעסטער און חשובסטע זאך וואס ער פארמאגט.

זיין הייליגע בליק

דער צדיק האט זיך געפירט א יעדער חול המועד צו גיין צום כותל המערבי ווי עס איז געשטאנען דער בית המקדש צו גיין דאווענען.

חול המועד פסח תר"פ אויפן וועג צום כותל איינעם מיט זיינע נאנטע מענטשן, זענען ליידער געקומען עטליכע אראבער ווי זיי

האבן באפאלן דער צדיק מיט זיינע מענטשן און שרעקליך צוקלאפט די ביינער פון דער רבי מיט די מענטשן. די תלמידים זענען שנעל אוועק געלאפן פון דארט, אבער דער צדיק איז נעבעך געלעגן דארט אויף דער ערד, ווי דער גבאי ר' חיים הערש אייזנבאך האט מיט מסירות נפש זיך געלייגט אויף דער רבי צו כאפן די קלעפ אנשטאט דער רבי.

די רבי איז דער גאנצע צייט געלעגן אויף דער ערד און זיך נישט גערירט פון דארט, נאר ווען עס איז געקומען אן אראבער מיט א מעסער אין די האנט נאנט צו דער צדיק, האט ר' חיים הערש געמאכט הויעכע קולות, אז דער רבי האט געעפענט זיינע אויגן און געגעבן א קוק אויף דער אראבער. **דער קוק פון דער צדיק האט געווארפן א שטארקע שרעק אויף דער אראבער אז ער איז אוועק פון דארט.**

שמעקט פון פייער

נאך די גאנצע מעשה האט מען אריין געפירט דער צדיק און א ישיבה וואס איז נאנט צו די פלאץ, איהם צו בארואיגן. ווי נאר מען איז דארט אריין האט דער צדיק געזאגט **אז מען זאל איהם שוין ארויס נעמען פון דארט ווייל עס שמעקט פון פייער.** די מענטשן ארום זענען געווען זיכער ביי זיך, אז צוליב די קלעפ וואס דער רבי האט געכאפט ווייסט ער נישט אינגאנצן וואס טוט זיך און ער רעט נישט צו די זאך, דער רבי האט אבער נישט נאכגעלאזט נאר געבעטן אז מען זאל איהם שוין ארויס נעמען פון דארט ווייל עס שמעקט פון פייער. מען האט שנעל גערופען א דאקטאר וואס נאכן איבער קוקען דער צדיק האט ער אויך געזאגט 'אז דער רבי איז מסתמא צומישט פון די קלעפ, אבער דאך כדי ער זאל זיך שפירן רואיג זאל מען איהם ארויס נעמען פון דא צו אן אנדערע פלאץ'.

ווי נאר מען האט ארויס גענומען דער צדיק פון דער בנין, זענען די אראבער געקומען און אונטער געצינדן די בנין הישיבה וואס איז ליידער פארברענט געווארן, און דער רבי איז געראטעוועט געווארן. יעצט האט מען שוין פארשטאנען וואס דער צדיק האט געזאגט אז עס שמעקט פון פייער, ער האט געוואוסט מיט זיינע הייליגע אויגן אז די רשעים גייען ליידער פארברענען די פלאץ.

פון נאך די מעשה איז דער צדיק געווארן גאר שוואך ביז ער איז אוועק מיט א חודש שפעטער י"ז אייר תר"פ.

זיין עסען

דער צדיק האט זיך אפגעשיידט פון הנאות פון דער וועלט, ער האט געגעסן גאר ווייניג, און אסאך מאל האט ער געפאסט א גאנצע וואך פון שבת ביז שבת.

אפילו ווען ער האט געפאסט א גאנצע וואך, דאך אבער ווען ער איז אריין צו קידוש שבת ביינאכט, האט זיין פנים געשיינט און געלאכטן אזוי ווי ער האט ממש יעצט געגעסן א גרויסע און פעטע סעודה.

אויפן וועג פארענדיג צו ארץ ישראל, איז ער אריבער די שטאט בעלזא ווי עס האט געוואוינט זיין זוהן ר' פנחס פון אוסטילא וואס איז געווען אן איידעם ביי מרן מהרי"ד פון בעלזא זי"ע.

דער בעלזער רב האט גאר שטארק מכבד געווען דער צדיק. פאר דער בעלזער רב איז אריין שבת צום טיש, האט ער געזאגט פאר זיינע נאנטע **'איך דארף מיך גוט צוגרייטן, ווייל עס איז דא געקומען איינער וואס האט שוין נישט געגעסן פערציג יאר'** (ער עסט ווייניג)

דארף נאר שלאפן

עס ווערן פארציילט אויף דער צדיק גאר אסאך וואונדערליכע מעשיות ווי ער האט געהאלפן יודען.

אין ירושלים האט זיך געפונען א יוד וואס זיין טאכטער האט באקומען א שרעקליכע קרענק רחמנא ליצלן, און די דאקטוירים האבן געזאגט אז עס איז כמעט זיכער אז זי וועט ליידער נישט דערלעבן די קרענק. פארשטייט זיך אז דער יוד איז געווארן אינגאנצן צובראכן ביי זיך און ער האט נישט געוואוסט וואס צו טוהן.

אויפן וועג אהיים פון דאקטאר טרעפט איהם זיין חבר און זעהט ווי ער וויינט שרעקליך, פרעגט ער איהם וואס האט פאסירט? האט דער יוד פארציילט אלעס וואס גייט פאר מיט זיין טאכטער. זאגט דער חבר 'עס איז לעצטנס אהער געקומען וואוינען עפעס א רבי, גיי צו איהם אפשר וועט ער דיר העלפן'.

דער יוד האט בכלל נישט געהערט צו קיין חסידישע קרייזן, אבער אין א צייט פון א צרה טוט מען וואס מען קען, איז ער אריבער צום שטוב פון דער צדיק.

אין אנהייב האט דער גבאי איהם נישט געוואלט אריין לאזן ווייל יעצט איז נישט דער צייט וואס דער רבי נעמט אויף, אבער דער יוד האט געמאכט קולות אז עס איז פיקוח נפש. ווען דער רבי האט געהערט די קולות פון אינדרויסן האט ער געפרעגט וואס דאס איז? האט דער גבאי געזאגט אז דער יוד וויל יעצט אריין קומען, האט דער רבי געהייסן ער זאל אריין קומען.

דער יוד האט מיט א שווערע הארץ דערציילט וואס קומט פאר מיט זיין טאכטער, האט דער רבי געזאגט **'דיין טאכטער האט א געוויסע קראנקייט וואס זי דארף בלויז זיך אויסשלאפן פאר אפאר שעה און דערנאך וועט זי זיין געזונט און שטארק'.**

דער יוד איז שנעל צוריק געלאפן אין שפיטאל אריין ווי זיין טאכטער געפונט זיך, אבער דער דאקטאר האט איהם נישט געוואלט אריין לאזן אין צימער פון זיין טאכטער, זאגענדיג **'אז זי האט זיך אביסל אנגעהויבן צו בעסערן און זי איז יעצט איינגעשלאפן, און ער וויל איהר נישט שטערן'.**

דער יוד האט געווארט אינדרויסן פון צימער אפאר שעה ביז זי האט זיך אויפגעוועקט, אבער ווי פארוואונדערט איז ער געווארן זעהענדיג אז זי איז געזונט און שטארק.

דער יוד האט געוואלט שוין אהיים גיין מיט זיין טאכטער, אבער דער דאקטאר האט געזאגט אז זי מוז נאך בלייבן אפאר טעג אין שפיטאל צו זיכער מאכן אז אלעס איז גוט.

נאך צוויי טעג זאגט די דאקטאר **'דו קענסט איהר שוין אהיים נעמען, ווייל זי איז פונקט אזוי ווי א נארמאלע געזונטע מענטש'.**

דער יוד איז שנעל געגאנגען צום צדיק איהם צו באדאנקן, אבער דער צדיק זאגט איהם **'דאס איז אויך שוין א מופת, איך האב נאר געזאגט וואס פאר א קרענק דיין טאכטער האט'**

דער יוד וואס ביז היינט איז בכלל נישט געווען קיין חסיד, איז יעצט געווארן א גאר נאנטע חסיד פון דער צדיק.

(מקורות: הילולא קדישא ועוד)

א מעשה פון דער אור שבעת הימים דער הייליגע בעל שם טוב פאר מוצאי שבת, וואס איז א סגולה פאר גרויסע זאכען

דער בעש"ט איז אמאל געגאנגן באזוכן ר' יצחק פון דרוביטש, און דער בעש"ט האט איהם געוואלט באדינען ווייל עס איז א גרויסע זאך צו באדינען א צדיק, האט דער בעש"ט איהם אריין געברענגט א גלעזל קאווע צו טרינקן. ווען ר' יצחק האט געענדיגט טרינקן איז דער בעש"ט צו געגאנגן צום טיש צו ארויס נעמען דעם ליידיגן גלעזל.

פרעגט איהם ר' יצחק, גאנץ גוט אז דו האסט געברענגט א גלעזעל קאווע ווייל דו האסט מיר געוואלט באדינען? אבער וואס פאר א מצוה איז ארויס צו נעמען דעם ליידיגן גלעזל? ענטפערט דעם בעש"ט 'מיר געפונען יום כיפור ווען דער כהן גדול האט אריין גענומען די קטרת אין קדשי קדשים האט ער זיך אנגעטוהן די ספעציעלע ווייסע קליידער, און שפעטער ווען ער איז נאכאמאל אריין ארויס צו נעמען דעם ליידיגן לעפל אויף וואס עס איז געווען אויף איהר די קטרת האט ער זיך אויך אנגעטוהן די ספעציעלע ווייסע קליידער, זעהן מיר אז ארויס נעמען א ליידיגע זאך פון א הייליגע פלאץ איז אויך א מצוה.

ר' יצחק האט שטארק הנאה געהאט פון די תשובה און ער האט געזאגט 'איך מיין איז איך דארף איך באדינען'.

פארט איהר אויף מקומות הקדושים, איהר זאלט וויסען אז צדיקים האבן הנאה
אז מען רעט פון זיי און זיי פועלן ישועות.
קומט נישט אהן אהין ליידיג.
מיר האבן באשרייבונגען פון בערך 200 צדיקים, רופט אונז געגוג פרי און מיר וועלן פרובירן אייך צופרידן צושטעלן פאר א צוגעגליכע פרייז
shabbosstory@gmail.com
1347 678 0652

התודה והברכה
לידידי הר"ר אהרן לנגסם הי"ו
בעל החנות
judaica corner 4301 13av
העומד תמיד לימיננו
בהפצת סיפורי צדיקים 'שלא ע"מ לקבל פרס'
בלב ונפש חפצה

שערי מדע

פ' אח"ק
תשע"ה לפ"ק

מיוחד לילקוט להתענג
שע"י ביהמ"ד דברי חיים קרית יואל

נערך ע"י הרב ר'
משה נחום קרויס
הי"ו

בינה יתירה

פארווארט:

אין די היינטיגע וועלט אינעם איין אין צוואנסיגטן יאר הונדערט טוט בלאזן א ווינט און פארלאנג פון 'גלייך בארעכטיגקייט' מענער און פרויען זאלן האבן די זעלבע רעכטן. ווי עס שטעלט זיך ארויס טוען די מכלומרשט'ע זארגער פאר פרויען רעכטן גאר מזלזל זיין בכבוד האשה. אינעם מאמר 'פרויען רעכטן ביהדות' [תשא תשע"ג] האבן מיר באהאנדלט די איסור פון א פרוי צו לויפן פאר א פאזיציע און איבער די רעכטן פון פרויען צו שטימען. אינעם דיזן מאמר וועלן מיר זיך באציען איבער א מהות מיט וואס חז"ל רימען אויס דעם אשה, אז זיי פארמאגן 'בינה יתירה'. וואס איז דאס בינה? און וואס איז די גענויע אפטייטש פון יתירה? גאר וואונדערליכע דיבורים פונעם הייליגן שר שלום פון בעלזא זצוק"ל. און אינטערעסאנטע פאקטן בין איש לאשה.

יצירת האשה

ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה וגו' פון די צלע פון אדם הראשון איז חוה די אם כל חי באשאפן געווארן. אין **פרקי דרבי אליעזר** (פרק יב) איז מוסיף: **ולקח עצם מצלעותיו ו'בשר מלבו' ועשאה עזר.** פון די ווערטער פונעם פרקי דרבי אליעזר זעהן מיר אז פון די 'הארץ' פלייש' פון אדם הראשון איז די אם כל חי די מאמע פון די וועלט באשאפן געווארן[1] אט די ווערטער 'ובשר מלבו' זאגט עפעס אז א אשה איז כולו 'לב' איר געבוי איז פון די כח וואס האט מיט 'הארץ' (למען דעת ק"א). אט דאס טוט אונז מפענח זיין די מהות פונעם אשה ווי מיר וועלן זעהן אינעם פאלגענדען מאמר.

חז"ל במס' נדה (מה:) לערנען ארויס פון די פריערטדערמאנטן פסוק 'ויבן', **מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מן האיש.** פשוט פשט, אז א פרוי האט באקומען מער בינה/פארשטאנד ווי מענער. דאס מאכט אויס א חילוק במציאות לגבי הלכות, ווי צב"ש א מיידל ווערט שוין א גדולה ביי די צוועלעף יאר, אין די צייט וואס א יונגל ווערט א גדול הערשט ביי די דרייצן. און דעריבער איז בת י"ב ויום אחד נדריה קיימין, א מיידל פון צוועלעף און א טאג ווערן שוין אירע נדרים א נדר.[2]

בינה יתירה

עס איז פאראנען דריי חלקים חכמה בינה און דעת (חב"ד), וואס איז דאס בינה? די הייליגע רבי דער **חתם סופר** במס' נדה (שם) ערקלערט: **כי הבינה הוא העיון והחריף ההולך לעיין למרחוק.** די **מלבי"ם** (הכרמל, בינה) שרייבט: **בינה הוא כח נטוע באדם**, בינה איז א כח וואס איז איינגעפלאנצט אינעם מענטש, **לעבור בכל הדברים שהם חוצה לו להשיגם ולהבינם להבדיל בין האמת והשקר להבין דבר מתוך דבר:** בינה ערמעגליכט צו משיג זיין זאכן וואס זענען אינדערויסן פונעם מענטש, זיי צו פארשטיין און צו פונדאנערדשיידן צווישן אמת ליגנט און צו פארשטיין אזאך פון אזאך מ'בויט א בנין אויף א בנין (בנין מלשון בינה) מ'גלייכט צו איין זאך צום אנדערן, אט די בינה קומט ארויס פונעם נפש האדם 'להבין אמרי בינה'. ערלקערט די מלבי"ם, **ובדרך כלל כל ענין שאין בו רק דרך אחד, ואין דרך אחר הפוך ממנו נמצא במציאות, יפול תחת סוג הבינה** (או הדעת והשכל) **לא תחת סוג החכמה.** אויב איז די מציאות פון די זאך נאר איינס, ווי די ביישפיל וואס די מלבי"ם שרייבט 'די וועלט איז רונדיג' ווען איינער ווערט געווארן אז די וועלט איז רונדיג איז ער בתואר 'מבין' און נישט 'חכם' ווייל במציאות פארמאגט די וועלט נאר איין געשטעלט 'רונדיג' און נישט עקיג אדער דריי עקיג, דאס מיינט 'בינה' ער פארשטייט וואס די מציאות פון די זאך איז.

---

[1] בביאור הרד"ל (שם) כתב: ממ"ש זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי, מבואר שהצלע שלקח ממנו היה בשר ועצמות. עי"ש מה שמביא מתיקוני זוהר אודות 'בת מלך'.

[2] יעי' ברמב"ם (פירוש המשניות נדה) שכתב טעם חדש בדבר: ושני הנקבה לעונת נדרים פחות משני זכר להיות חייהן קצרים מחיי האיש לרוב. בחכמת בצלאל מבאר שכוונת הרמב"ם ליתן טעם מדוע הקדים הקב"ה בינה יתירה לאשה, וע"כ כתב לפי ששנותיהן עפ"י רוב קצרות מחיי האיש,

יעצטע, האבענדיג א שטיקל מושג וואס 'בינה' מיינט לאמיר זעהן ווי אזוי מ'פארשטייט די הייליגע ווערטער פון חז"ל אז פרויען פארמאגן 'בינה יתירה'. די **ריטב"א** (נדה שם) שטעלט א פראגע, אין מס' שבת (לג) געפונען מיר אז '**נשים דעתן קלה**' דערקעגן געפונען מיר (נדה שם) אז נשים פארמאגן בינה יתירה ס'איז לכאורה א סתירה. דעריבער שרייבט די ריטב"א, אז 'יתירה' מיינט נישט 'מער', נאר עס מיינט 'שנעלער', פרויען באקומען שנעלער בינה. די **תוספות הרא"ש** אויפן ארט ערקלערט אויך אזוי מיט מער ביאור: **פירוש 'הקדים' בה בינה יותר מבאיש, א פרוי באקומט פריערט 'בינה' ווי א מאן, כלומר, שאין לה יותר בינה אלא שבינה שלה קודמת לבוא בשנים מאשר האיש.** מ'צייכענט שוין צו אז די יסוד איז א מדרש: **ויבן, מלמד שנתן הקב"ה בינה לנקבה יותר מן הזכר, אבל הזכר לאחר שהוא גדול ויוצא לחוץ לומד בינה מבני אדם, לכך האיש כשהוא גדול מבין יותר מן האשה. כלומר הכוונה של בינה יתירה היא בינה 'מוקדמת'**. די מדרש שרייבט מער, אז ווען א מאן ווערט ערוואקסן פארמאגט די מאן 'מער' בינה ווי די פרוי![3].

די **חתם סופר** (שם) לערענט אז 'יתירה' מיינט יא 'מער', אבער ער פרעגט: **אם הדבר כפשוטו הוא תמוה קצת ומוכחש בחוש**, די מציאות צייגט אז ביי עס איז נישט יתירה באשה מבאיש. דעריבער ערקלערט די חת"ס: **אם אין בינה אין דעת, ואם אין דעת אין בינה**, בינה שרייבט די חתם סופר איז 'עיון און חריפות' און עס קוקט אויף ווייט, א ווייטע בליק, (און דאס איז א מציאות אז פרויען זעהן די אויסקום, איליך ואימלך בדיבתהו) אבער '**אגב חורפא שבשתא**' בלויז בינה אן קיין דעת קען מען מאכן טעותים, מ'דארף האבן די באלאנס פון בינה און דעת, ווייל דעת איז 'מיישב' הדברים בלבו ולעיין באחריתם הטובה היא אם רעה. שרייבט די חת"ס, בעלי חיים פארמאגן נישט קיין בינה, דערוועגן **אינם יודעים לעשות רע ולהשכיל על דבר**, בעלי חיים האבן נישט קיין שכל צו טון שלעכטס און ניצן שכל אויף זאכן (חכמה פארמאגן זיי יא, ווי די חת"ס שרייבט דארט). דעריבער נשים, פון איין זייט פארמאגן זיי בינה 'יתירה' און פון די צווייטע זייט איז דעתן 'קלה'. דעריבער האט די תורה מקדים געווען ביי נשים נדרים מיט א יאר, ווייל נשים דארפן א סייג צו פרישות (זעה בפנים).

נשים קענען טראכטן אהא די חז"ל אז מיר פארמאגן עפעס מער 'בינה יתירה' איז אויך נישט כפשוטו? אבער אויב וועט מען ארומקוקן מער אין חז"ל און זעהן די עניני מדע ארום איר ווערט מען גוט פארשטיין די חסד פון הקב"ה איבער די 'בינה יתירה'.

אלס א וויכטיגע נקודה לאמיר אויפמערקזאם מאכן, די בינה פון א פרוי מיט די דעת פון א מאן האט גוטע תוצאות, די בינה וואס מיינט זיך מתבונן זיין אין פרטים וואס א מאן לייגט נישט צו אויפמערקזאמקייט און די פרוי יא, האט געברענגט פאר די חכמי ישראל זיך שואל עצה צו זיין מיט זייערע פרויען פאר וויכטיגע באשלוסן. [כדוגמא, רבי אלעזר בן עזריה].

די מח פון די אשה

פרויען רעדן מער ווי מענער! א מקור דערויף איז איבריג, אבער חז"ל דערמאנען עס כמה פעמים, אין ברכות (מח) '**נשים דברניות הן**' פרויען זענען רעדער'ס. אין קידושין מט. פרויען פארמאגן תשעה קבים שיחה ניין מאס שיחה (באמת מער פון ניין ווייל זיי האבן אויך די 'ואחד כל העולם כולו). פארוואס האט הקב"ה אזוי באשאפן די פרוי, און צו האט 'בינה יתירה' די פארמערקייט אדער פארשנעלערקייט פון בינה טון מיט די 'פארמערטע' רעדן ביי פרויען?

די מח פארמאגט צוויי חלקים די רעכטע און די לינקע. די רעכטע איז פאראנטווארטליך אויף מאטעמעטיק, טראכטן אד"ג. די לינקע איז אחראי אויף רעדן, שפראך, קאמיוניקעשאן, הרגשים. ווי עס שטעלט זיך ארויס איז ביי מענער די רעכטע זייט מח מער אקטיוו און פיזיש גרעסער. ביי פרויען איז די לינקע זייט מער אקטיוו און פיזיש גרעסער.

נאך מער, מיידלעך פאנגן אן שנעלער צו רעדן ווי יונגעלך (בדרך כלל). און פרויען אויסערדעם וואס זיי פאנגן אן פריערט צו רעדן וועלן זיי געוועגליך קיינמאל נישט האבן קיין פראבלעם פון וואס צו רעדן, דברניות הן רעדן און רעדן.

על פי תורת הסוד (זעה לדוגמא מלבי"ם משלי לא. ותורת חסד על לשונה) איז בינה מיט לשון (דיבור) מקושר. דעריבער נשים וואס פארמאגן בינה יתירה זיי די טייטש פון 'מער' סיי די טייטש פון 'שנעלער' רעדן מער און פאנגן אן צו רעדן שנעלער. נאך מער, ווי פריערדערמאנט פון פרקי דרבי אליעזר איז די יסוד בשר האשה פון די 'הארץ' פון אדם הראשון. די קשר פון 'בינה און לב' איז דאך מפורש בקרא, 'ולבבו יבין ושב' לב איז בינה.

יעצט קומען מיר צו צום שפיץ, פארוואס טאקע האט הקב"ה באשאפן די אשה זאל רעדן איבער ניין מאל מער ווי א מאן? די ערקלערונג דערויף שרייבט דער הייליגער **שר שלום פון בעלזא** זצוק"ל: **הנה תשעה קבין זה לא מוגזם, הטעם למה נטלו הנשים תשעה קבין שיחה, הוא כדי להפיג צערן.** פרויען בעצם גייען דורך במשך חייהם מער צער ווי מענער, **דהאשה נתקללה בצער הריון וצער הלידה. לכן לצורך קיום העולם להפיג צערה ניתן לה תשעה קבין שיחה, ועל ידי זה נשכח כמעט צערה מאתה.** דעריבער האט הקב"ה געמאכט אז פרויען זאלן רעדן מער, ווייל מיט רעדן פארגעסט מען כמעט אינגאנצן פון די צער. דעריבער האט אדם געגעבן א נאמען פאר זיין פרוי 'חו"ה', ווייל חוה איז מלשון דיבור, כמו 'יחווה דעת' (ילקוט ישר אות חוה). והוא פלאי.

מיט דעם איז פארשטענדליך די עצה פון שלמה המלך (משלי יב) **דאגה בלב איש ישיחנה**, דאגה וואס קומט פון 'הארץ' (ווי ערוועהנט איז הארץ מיט רעדן מקושר) קען מען וועפערייזען דורך רעדן מיט אנדערע (לדעת חד מ"ד במס' יומא).

לסיומא: א אינטערסאנטע שטודיע: אין די ניינציגער יארן איז אין די אוניווירזיטעיט יורק און טאראנטא פארגעקומען א שטודיע צווישן נשים און גברים. מ'האט געהייסן די באטייליגטע זיצן אין א פארצימער, אנדעם וואס זיי זאלן וויסן אז מיט די ווארטן אינעם פארצימער האט זיך שוין די פארשונג אנגעהויבן. די פארצימער האט נישט פארמאגט קיין לייע"ן מאטריאל אדער אנדערע כלים וואס זענען מסיח דעת דעם מענטש. נאך צוויי מינוט האט מען ארויסגערופן אלע באטייליגטע פון די פארצימער און יעדעם באזונדער געפרעגט וועלכע אביעקטן און חפצים זענען געליגן אין די פארצימער, און אויף וועלעכע ארט זענען די חפצים געליגן. די אויסקום איז געווען זייער אינטערעסאנט: עס האט זיך ארויסגעשטעלט אז די פרויען האבן געענטפערט מיט א קלארקייט די פראגעס מיט 70% מער ווי די מענער.

דאס הייסט אז די מח פון די נשים האט מער מעיין געווען אין די פרטים ווי די מח פון די מענער. די סיבה פארוואס א פרוי איז אזוי איז פשוט, זי איז די עקרת הבית און איז פאראנטווארטליך אויף די הויז ווירטשאפט ווי יעדע חפץ ליגט, און זיי דארף צולייגן קאפ צו די פרטים פון קליידונג, קאכן, פראבלעמען און וואס אלס נישט, נאכדערצו א אידישע מאמע. אויף דעם אלעם זענען מיר זיי דאנקבאר . און דאס צייגט די חסד השם די חכמה אלקות איבער די בריאה פון מהותים בין נשים וגברים.

[3] לשי' ר' שמעון בן אלעזר (נדה שם) דדברים האמורים בתינוקת בתינוק אמורים, דהיינו שלתינוק (זכר) יש בינה יתירה שהתינוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמומית תחלה. מבארו בתוס' ומוסיף התוס' הרא"ש על אתר: ואפילו אין לו רב, רגיל לצאת ולבא ומתפקח יותר (משא"כ נקיבה כל כבודה בת מלך פנימה). ובתוס' הרא"ש מוסיף: ואפי' אין רגיל כלל אין תולדתו משתנית מאבותיו ואבות אבותיו.

כל הזכויות שמורות, להערות והארות moshe@dermentch.com

דער וואס האט זוכה געווען

ערציילונג איבער הרה"ק רבי יעקב יוסף הערמאן זיע"א

הינטער דעם נאמען 'יעקב יוסף הערמאן' שטייט א גרויסער מאן. א רב, א ראש ישיבה, א מרביץ תורה, און איינער וואס האט אויפגעשטעלט ישיבות און מוסדות התורה אין אמעריקע, אין א צייט וואס עס איז כמעט נישט מעגליך געווען צו זיין א שומר תורה ומצוות דא אין לאנד, און ער איז געווען פון די איינצעלנע וואס האבן געטוישט אמעריקע. ממש אזוי..

אין א געוויסער שטאפל אין לעבן האט רבי יעקב יוסף פארלאזט אמעריקע און איז ארויפגעגאנגען קיין ארץ ישראל. דאס אליין איז געווען א מעשה פאר זיך: וויאזוי לאזט א מענטש איבער זיין גאנצער משפחה, דעם ברייטן ציבור וואס ער האט אזוי ליב געהאט און געשעצט, און ער וואנדערט אוועק קיין ארץ ישראל? אבער ער האט געוואלט זיין נענטער צו די שכינה און ער האט באשלאסן ארויפצוגיין צו אונזער הייליג לאנד.

הרב הערמאן און זיין ערליכע פרוי האבן זיך געפאקט פעק און זענען ארויפגעגאנגען קיין ארץ ישראל. זיי האבן זיך באזעצט אין ירושלים, אין א קליינע דירה אינעם 'זכרון משה' געגנט, און אויך דארט האבן זיי אסאך אויפגעטון.

לאמיר דערציילן איבער די אנטשלאסנקייט פונעם רב אפצוהיטן יעדע קבלה וואס ער האט גענומען אויף זיך. צווישן די קבלות האט ער אויך באשלאסן אז ער וועט קיינמאל נישט שלאפן אויסער ירושלים.

*

איין טאג האט ער געדארפט פארן קיין תל-אביב ערלעדיגן עטליכע וויכטיגע זאכן. עס האט זיך אביסל פארשלעפט און ער האט פארשפעטיגט דעם לעצטן באס. 'טעקסיס' זענען נאך דאן נישט געווען.

וואס טוט מען אין אזא פאל? עס איז א פשוט'ער אונס, און מען פארבלייבט שלאפן אין תל-אביב. אבער נישט הרב הערמאן. ער האט זיך דאך אונטערגענומען נישט צו שלאפן אויסער ירושלים. אויב איז נישטא קיין טראספארטאציע, וועט ער גיין צופיס. אזוי האט ער באשלאסן, און ער האט זיך געלאזט אין וועג.

שטעלט אייך פאר נישט: א איד, בכלל נישט קיין יונגערמאן, גייט איינער אליין אין די פינסטערניש פון די נאכט, פון תל-אביב צו ירושלים. אזיוויי איר וואלט געגאנגען צופיס פון מאנסי קיין וויליאמסבורג, אדער אפילו קיין קרית יואל. שרעקעדיג. ער איז געגאנגען פינף, צען, פופצן מינוט און ענדליך האט זיך געהערט א פייף פון הינטער אים. א קאר האט זיך אפגעשטעלט נעבן אים, און דער דרייווער האט געקוקט אויף דעם מענטש וואס גייט דא אליין.

ער האט באטראכט דעם פיסגייער, און זיין הארץ האט פארפעלט א קלאפ. "הרב הערמאן? דאס זענט איר?"

"אה, שלום עליכם ר' מרדכי," האט דער גאון געזאגט. דער איד איז געווען א סוחר וואס פלעגט לערנען ביי די שיעורים פון הרב הערמאן.

"וואס טוט דער רבי דא, אינמיטן וועג, אין אזא שפעטע שעה?" האט דער דרייווער געפרעגט.

"איך גיי קיין ירושלים," האט דער רבי געענטפערט מיט א פשטות, ווי ער וואלט דא געזאגט אז ער גייט צו א דערנעבנדיגע געשעפט...

"אבער פארוואס?"

"איך האב זיך פארגענומען נישט צו איבערנעכטיגן אינדרויסן פון דעם הייליגן שטאט, איז וואס קען איך טון אז עס איז שוין נישטא יעצט קיין טראנספארטאציע?"

"ס'איז דא," האט ר' מרדכי געזאגט, "אוודאי איז דא טראנספארטאציע. קומט אריין אין מיין קאר."

באמת האט ר' מרדכי בכלל נישט געפלאנט צו פארן קיין ירושלים, אבער ער האט נישט געטראכט אפילו אויף א מינוט צו לאזן דעם רב אליין אויפ'ן גאס. ער האט זיך אויסגעדרייט אין ריכטונג פון ירושלים און אהיימגעפירט הרב הערמאן ביז זיין שטוב.

אבער נאכאלץ האט אים געגעבערט א פשוט'ע פראגע: "רבי, אפילו אויב וואלט איר געגאנגען צופיס א גאנצע נאכט, וואלט איר נישט אנגעקומען ביז ירושלים, איז פארוואס האט איר דאס געטון?"

"זייער פשוט," האט הרב הערמאן געשמייכלט צו זיין תלמיד. "ווען א איד איז מקיים א מצוה, דארף ער טון איין זאך - 'אנהייבן'. ער דארף נאר געבן א שפרונג, און דאס איבעריגע? דאס טוט שוין דער הייליגער באשעפער. ער העלפט אים."

"ער העלפט אים..." האט דער תלמיד געמורמלט צו זיך, און הרב הערמאן האט ווידער געשמייכלט. "וואס, דו זעסט נישט? דו ביסט דאך דער בעסטער באווייז, דער באשעפער האט דיר געשיקט מיר צו העלפן מקיים זיין דעם מצוה."

און פאר'ן תלמיד איז נאר געבליבן מודה צו זיין דעריין, און צו דאנקען דעם באשעפער אז ער איז דער וואס האט זוכה געווען דערצו.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הלכות נישואין

דער גאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ראש ישיבת 'קול תורה', איז אמאל געקומען אנטיילנעמען אין א חתונה. דער בעל-שמחה האט אים נישט באמערקט ווען ער איז אנגעקומען, און ווען ער האט פלוצלינג באמערקט דעם גאון, האט ער נישט געוואוסט וואס צו טון פאר גרויס צער, אז ער האט נישט מכבד געווען דעם גאון מיט א ברכה אונטער די חופה. ער איז באלד צוגעלאפן צום רבי'ן און זיך אנטשולדיגט פאר אים, אז ער האט פשוט נישט באמערקט דעם רבי'ן און ער וואלט אים זיכער מכבד געווען מיט א ברכה.

האט אים דער רבי געענטפערט:

"צו א חתונה קומט מען **געבן** א ברכה, נישט **נעמען**"...

ענטפער אויף שאלה פון די פרשה: מען דארף געבן כבוד און מכבד זיין דעם כהן מיט פארבענטשן. (רש"י כא/ח)

אינטערעסאנטע שאלות און תשובות

איך זע אסאך מאל אין 'השבת אבידה' מודעות געשריבן אין ענגלישע בוכשטאבן: "דער וואס ברענגט צוריק דעם אבידה, וועט באלוינט ווערן." צי מעג מען נעמען באצאלט פאר 'השבת אבידה'?

ענטפער: די מודעות זענען נישט פאר אזעלכע גלייכע און ערליכע מענטשן ווי דו... לויט די הלכה און יושר, טאר מען נישט נעמען קיין שכר פאר'ן מקיים זיין דעם מצוה פון 'השבת אבידה'. דער וואס טרעפט אַן אבידה, דארף עס צוריקגעבן אומזיסט, און דער ריכטיגער נוסח וואלט געדארפט זיין אזוי: "דער וואס טרעפט דאס און קערט דאס אום, וועט באלוינט ווערן דורך דער הייליגער באשעפער." אזא נוסח וואס דו האסט געזען, זענען מער פאר אזעלכע וואס טוען נישט די מצוות צוליב גרויס ליבשאפט, און געווענליך הענגט מען אזעלכע מודעות אין פלעצער וואו עס דרייען זיך אויך גוים, וועלכע וועלן זיך צוכאפן צו דעם פארשלאג און אומקערן דעם אבידה וואס זיי האבן געטראפן, צו קענען ווערן באלוינט.

דו קענסט אוודאי דעם מעשה מיט רבי יהושע וועלכער האט געטראפן דעם אבידה פון די קעניגין, און ער האט געווארט דערמיט ביז ווען עס איז אפגעלאפן דער דאטום וואס מען איז באלוינט געווארן פאר'ן עס צוריקברענגען, און הערשט דעמאלטס האט ער עס צוריקגעגעבן. מיר ווילן יעדן ווייזן, אז מיר טוען מקיים זיין די מצוה נישט צו קריגן באצאלט פון יענעם. דער באלוינונג פונעם הייליגן באשעפער איז ווערד פיל מער!

קליינע ערציילונגען

איבער גרויסע לייט

מיינע? זיינע?

דער מירער ראש ישיבה, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, האט פארמאגט א תלמיד וואס האט געוואוינט אין אמעריקע, מיט'ן נאמען 'ווייס'. ער האט דארט געדינט אלס רב אין עטליכע פלעצער, און איז געווען א געטרייער ידיד און שטיצער פאר די מירער ישיבה אין ירושלים. הרב ווייס האט זיך זייער אוועקגעגעבן פאר די ישיבה און געשאפט פאר איר געלט, אזש מען האט דערציילט אז ווען אימער דער ראש ישיבה האט זיך געפונען אין א געלט קלעמעניש, איז געווען זיין מנהג אז ער זאל זיך פארבינדן מיט זיין פריינד הרב ווייס און אים באגריסן, אז יענער זאל פארשטיין וואס ער האט צו טון, און ער זאל עס טון גלייך.

איין טאג איז הרב ווייס געקומען אין ישיבה מיט א שיינער סומע געלט צו שטיצן די לומדי תורה. ווען ער איז אריינגעגאנגען אינעם צימער פון הרב פינקל, האט ער אים געזען רעדן אין לערנען מיט א ירושלימ'ער איד וועמענ'ס קליידער זענען געווען היבש אפגעריסן. ער האט אראפגעלייגט דעם בינטל אויפ'ן טיש, מיט דער כוונה זיך באלד צו אומקערן, און אט זעט ער ווי די הרב פינקל נעמט א הויפן מטבעות פון דעם בינטל און שענקט דאס פאר דעם איד מיט וועמען ער האט זיך מפלפל געווען אין לערנען. ווען דער איד איז ארויסגעגאנגען, האט ער א פרעג געגעבן פון הרב פינקל: "איך האב דאך געברענגט דאס געלט צו שטיצן אייער תורה, און נישט יענעמ'ס תורה?" האט אים דער ראש-ישיבה געענטפערט: "דאס האב איך דיר געלערנט? מיין תורה? זיין תורה? וואו ס'איז דא תורה, דארף מען העלפן. דא איז נישטא אזא מושג, מיינ'ס אדער זיינ'ס"...

תמיד בשמחה דברי לחות פון צדיקים

יגדיל תורה

יעדע שבת פלעגט ביי 'קריאת התורה' האט דער גבאי אין בית-הכנסת זיך געפירט אין פראג צו מוסיף זיין אויף די שבעה קרואים נאך און נאך מענטשן, צו אריינברענגען דורכדעם א הכנסה פאר'ן בית-הכנסת. ווען מען האט געפרעגט דעם גבאי'ן דערוועגן, האט ער אנגעמערקט אז א גרויסער חלק פון די הכנסות זענען באשטימט פאר צדקה-צוועקן.

האט רבי ישעי'לע, דער רב פון שטאט, געזאגט דערויף:

"דער גבאי איז מקיים דעם פסוק, 'למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.' פאר צרכי צדקה טוט ער צוליגן הוספות ביי קריאת התורה, ויאדיר - ער פארמערט נדרים פון 'מי שברך'."

הכסף יענה הכל

מען האט דערציילט פאר רבי שמואל מאהליבער אויף א געוויסער רב, אז ער האט 'אפגעקויפט' די רבנות פאר א שיינע פרייז. האט רבי שמואל געזאגט:

"יעצט ווערט מיר גוט קלאר די ווערטער פון די גמרא, 'כל תלמיד חכם שאין בו דעה - נבילה טובה הימנו'. ווייל אפילו אויב דער מענטש נויטיגט זיך אין א נבילה צוליב איר פעל, צאלט ער די פרייז. אבער דער 'תלמיד חכם', נישט נאר וואס מען באצאלט נישט פאר אים, נאר ער האט נאך צוגעצאלט פון זיין טאש..."

מה רבו מעשיך השם פיש

תחח"ל להרב אברהם מייזעלס שי'

* די ספרי הטבע שרייבן אז אסאך מאל קען מען טרעפן פיש אין בורות פון אנגעזאמלטע וואסערן. אויך ברענגען זיי אז מ'האט אריינגעלייגט פישלעך אין די בורות און זיי האבן געמאכט סימנים אויף די פיש מיט זילבערנע מטבעות, און נאכדעם האבן זיי געטראפן די זעלבע פיש אין די טייכן. (ביאור הגר"א, יו"ד סי' ר"א, אות י')

* דער אוסטרובצער גאון זצ"ל איז מסביר אז אויב וואלט איין פיש איינגעשלונגען דעם אנדערן פון אונטן דורכ'ן עק, וואלט זיך דער פיש דערשטיקט. די פלוס-פעדערן וואלטן זיך געעפנט און וואלטן צעשטאכן דעם פיש. אבער אזוווי ער פאנגט אים פון קאפ ווערן די סנפירין צוזאמגעקוועטשט און זיי שעדיגן נישט. (נשמת כל חי, לד)

* דער "תנין", דער קראקאדיל (וואס מ'רופט 'אל תמסח') איז אַן אמצעי צווישן די חיות פון די יבשה און די פיש פון וואסער. ער לעבט אויף ביידע מקומות. בייטאג קומט ער ארויף אויף די טרוקעניש און ביינאכט לעבט עס אין וואסער, ווייל ער קען נישט דערהייבן די קעלט. אבער אין וואסער בלייבט דיווארעמקייט פון די זון. (מגן אבות להרשב"ץ, ח"ג דף ס"ח)

והייתם סגולה

סעודה שלישית (שלש-סעודות): אין די ערשטע יארן נאך די וועלט-מלחמה, ווען דער 'דברי יואל' סאטמאר זי"ע איז געפארן קיין ארץ-ישראל, איז געקומען צו אים אַן אדם חשוב פון די אלטע ירושלימ'ער פרושים און האט אויסגעבראכן אין א געוויין אז ער האט בתמידות אזעלכע שרעקליכע חלומות, אז ער מוז צומאל פאסטן אויף דעם אפילו שבת קודש. ער האט געבעטן פון רבי'ן א ישועה.

נאך חקירות ודרישות פרעגט אים דער רבי זי"ע אויב ער איז פארזיכטיג אין מצות סעודה שלישית? האט ער געענטפערט אז אין זייער קרייז איז מען נישט אזוי מקפיד אויף דעם. האט אים דער סאטמארער רבי געזאגט: "איר זאלט מקבל זיין אויף זיך צו וואשן אויף שלש-סעודות און זיצן אינאיינעם מיט א מנין אידן און זינגען די זמירות, וועלן די חלומות אוועקגיין. און אזוי איז געווען.

ווען מ'האט עס דערציילט פאר רבי מאטל סלאנימער זי"ע, האט ער געזאגט אז דער מקור דערפון שטייט אין די ספרי המקובלים, בשם הזוהר הקדוש. (מפי השמועה)

שיחתן של צדיקים

הרה"ק רבי דוד מקראשנוב זצ"ל פלעגט שטארק מזהיר זיין אויף התמדה בלימודים און נישט ח"ו מפסיק זיין אינמיטן לערנען, אבער ער **פלעגט זאגן:**

"אויב מ'זעט ווי חסידים רעדן פון צדיקי אמת, זאל מען מאכן א קנייטש אין די גמרא און גיין הערן וואס זיי דערציילן."

ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו' כי בענן אראה וגו' כתונת בד קודש:

די גמרא זאגט אין מס' יומא (דף י"ח ע"ב) אז די שלוחי בי"ד האבן באשוואוירן דעם כה"ג אז ער זאל נישט לייגן די קטרת אזוי ווי די צדוקים, ער האט געוויינט ווייל מ'האט אים חושד געווען, און זיי האבן געוויינט אויף דעם וואס זיי האבן אים חושד געווען.

די גמרא זאגט אין מס' ערכין (דף ט"ז ע"א) אז אויף זיבן עבירות ווערט מען נענש מיט נגעים, לשון הרע, שפיכת דמים וכו', פרעגט תוס' (ד"ה הא דאהנו) דער כתונת איז דאך מכפר אויף שפ"ד פארוואס זאגסטו אז מ'וועט נענש מיט נגעים? ענטפערט תוס' אז דער כתנת איז מכפר אויף די עבירות וואס זענען גלייך צו שפ"ד, ווי הלבנת פנים וכדומה, און נגעים קומט אויף שפ"ד ממש.

זאגט דער **בגדי אהרן** אז דאס איז דער המשך הפסוקים, **דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקודש כי בענן אראה**, אז משה זאל אנווארענען אהרן אז ער זאל נאר מאכן די קטרת כהלכתה, נישט ווי די צדוקים ח"ו, קומט דאך אויס אז מ'פארשעמט אים ווייל מ'איז חושד בכשרים, און דאס גרעניצט זיך מיט הלבנת פנים, דאך זאל מען דאס זאגן ווייל **בזאת יבא אהרן וגו' כתנת בד קודש ילבש**, און דאס איז מכפר אויף הלבנת פנים וואס איז ווי שפיכת דמים, בפרט דא וואס איז במקום מצוה וועט דער כתונת אוודאי מכפר זיין דערויף.

*

ואת שבתותי תשמורו וגו' אל תפנו אל האלילים ואלהי מסיכה לא תעשו לכם. דער **אלגזי** אין **שארית יעקב** איז מסביר דעם שייכות פון די פסוקים, ווייל דער **אבן עזרא** טייטשט **אל תפנו אל האלילים** מיינט מיט א מחשבה פון א עבירה בלב.

און **הרב מהר"י אשכנזי ז"ל מווילנא** זאגט דעם טעם פארוואס ביי אלע עבירות איז מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, נאר עבודה זרה איז זיך יא מצרף למעשה, ווייל מלאכים ווייסן נישט די מחשבות פון מענטשן, נאר דער רבש"ע אליין, ממילא ביי אנדערע עבירות קען נאר דער רבש"ע מעיד זיין, און קינדער זענען דאך **בנים למקום, ואין אב מעיד על בנו** ממילא קען מען זיי נישט מחייב זיין אויף די מחשבה, משא"כ ביי עבודה זרה ווען א איד לאזט ח"ו איבער דעם טאטן אין הימל, האט שוין השי"ת נישט קיין דין אב און ער קען מעיד זיין אויך אויף די מחשבה.

די גמ' זאגט אין מס' סנהדרין (דף נ"ח ע"ב) גוי ששבת חייב מיתה, און די **מפרשים** זענען מסביר דעם טעם ווייל **שבת** איז **שרביטו של מלך**, און ווען א **עבד** באנוצט זיך דערמיט איז דאס א **מורד במלכות**, משא"כ אידן זענען **בנים למקום**, און א זון מעג זיך משמש זיין מיטן טאטנס שטעקן.

דאס זאגט דער פסוק **את שבתותי תשמורו**, אז מ'זאל היטן שבת ווייל מיר זענען **בנים למקום**, דארף מען דאך מורא האבן פון א מחשבה זרה אז מ'מעג זינדיגן במחשבה, ווייל השי"ת קען דאך נישט מעיד זיין קעגן א בן, זאגט דער פסוק **אל תפנו אל האלילים**, אפילו **במחשבה**, ווייל דאס וואס עטס זענט מיינע קינדער איז נאר אויב **אלקי מסכה לא תעשו לכם אני ה' אלקיכם**, אבער אויב האט מען א **מחשבת עבודה זרה** ווערט עטס אויס בנים און מ'קען שוין דן זיין אויך אויף מחשבה.

*

ואהבת לרעך כמוך אני ה': זאגט רש"י אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה.

עס איז ידוע די גמרא אין מס' שבת (דף ל"א ע"א) אז א גוי איז געקומען בעטן הלל הזקן אז ער זאל אים מגייר זיין און לערנען די תורה ווילאנג ער שטייט אויף איין פיס, האט אים הלל געזאגט וואס דו ווילסט נישט מ'זאל טון פאר דיר זאלסטו נישט טון פאר קיין צווייטן **'זו היא כל התורה כולה ואידך פירושא זיך גמור'**. פרעגן די **ראשונים** מילא מצות שבין אדם לחברו זענען טאקע נכלל אין דעם פסוק, אבער ווי טרעפט מען דא אלע מצוות שבין אדם למקום?

ענטפערן די **מפרשים** לויט וואס רש"י טייטשט **לחברך לא תעביד** מיינט **ריע וריע אביך אל תעזוב**, דאס גייט ארויף כביכול אויפן רבש"ע, אז מ'זאל נישט עובר זיין אויף זיינע רייד, לויט דעם קען מען פארשטיין אז אין די ווערטער **ואהבת לרעך עמך** ליגט שוין נכלל אלע מצות ה', ווייל אז ער האט ליב דעם אייבערשטן וועט ער שוין נישט עובר זיין אויף זיינע מצוות.

דאס זאגט דער פסוק **ואהבת לרעך כמוך**, אז דו זאלסט נישט טון וואס דיין חבר האט פיינט, **אני ה'** ווייל איך דער רבש"ע בין דאך אויך אנגערופן ריע, און דאס איז א **כלל גדול בתורה**, ווייל אין דעם איז נכלל די גאנצע תורה, סיי די **מצות שבין אדם לחבירו** און סיי די מצות **שבין אדם למקום**.

קדושים תהיו

כ"ק מרן הברך משה זי"ע איז מסביר די סמיכות הפסוקים פון **קדושים תהיו** און **איש אמו ואביו תיראו**, ווייל אז א איד וויל צוקומען צו די מדריגה פון **קדושים**, מוז זיין צוויי תנאים, איינס זיך פירן אויפן וועג פון קבלת אבות, צוויי, אמונה פשוטה אן קיין שום התחכמות.

דאס זאגט דער פסוק **קדושים תהיו**, די ערשטע תנאי איז **איש אמו** ואביו **תיראו**, און זיך נישט אוועקרירן פון זייער וועג, און דער צווייטע **ואת שבתותי תשמורו**, וואס שבת צייגט אויף אמונה בה', ווי סשטייט אין פסוק כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש.

שאל אביך ויגדך

שאלה: עס איז ריכטיג אז דער זמר "ברוך ה' יום יום" וואס מ'זינגט שב"ק איז איין לאנגער זמר מיטן זמר פון "בבואו מאדום" ביז "עד שר שלום"?

אויב יא פארוואס איז עס צוטיילט אז מיר זינגען האלב שבת אינדערפרי, און האלב ביי שלש סעודות?

תשובה: יא, עס איז ריכטיג, און מ'זעהט דאס לויט די אותיותביים אנהויב פון יעדע שטיקל לויפט דעם שם המחבר "שמעון בר יצחק" וואס דער המשך איז ביי "בבואו מאדום".

די סיבה פארוואס מ'האט דאס צוטיילט איז ווייל דער ערשטער האלב זמר רעדט פון די ד' גליות וואס אידישע קינדער זענען דורכגעגאנגען, און דער צווייטער חלק רעדט פון די גאולה העתידה בב"א.

דער אבודרהם זאגט אז שבת בעת רעווא דרעווין איז דער זמן פון "יחודא שלים" וואס ווייזט אויף די גאולה העתידה בב"א.

אין מטה משה ווערט אויך געברענגט אז די דריטע סעודה איז קעגן דעם דריטן ביהמ"ק, וועגן דעם האט מען מתקן געווען דאס צו זינגען ביי שלש סעודות.

שאלה: וואס איז דער מקור וואס מ'פירט זיך צו מאכן א אוהל אויף קברי צדיקים?

תשובה: אין שו"ת דברי יואל (יו"ד סי' ק') האט דער רבי זי"ע א שיינעם שמועס איבער דעם ענין, און דער רבי איז דארט מברר אז באמת געפונען מיר נישט במשך אלע פריערדיגע דורות אנגעהויבן פון די תנאים און אמוראים און אזוי במשך אלע דורות ווייטער אז מ'זאל מאכן אן אוהל אויף קברי צדיקים.

נאך אן אריכות פירט דער רבי אויס אז עס קען זיין צוויי טעמים פארוואס מ'האט איינגעפירט במשך הדורות צו מאכן אן אוהל ביי צדיקים, איינס, צוליב דאס הארבקייט פונעם ענין פון לייגן א נישט ערליכן מענטש נעבן א צדיק, וואס איז א רעה פארן צדיק, ממילא האט מען אפגעטיילט דעם קבר פונעם צדיק מיט אן אוהל. די צווייטע איז כדי צו מעורר זיין די מענטשן צו קומען מתפלל זיין אויפן קבר *פונעם צדיק.*

היינט צוטאגס ווען מיר וויסן פון מערערע קברי צדיקים אין אייראפע, וואס מ'האט געטראפן במשך די יארן, נאכדעם וואס אלעס איז חרוב געווארן ביי די צווייטע וועלט מלחמה, איז דאס צו פארדאנקען דאס וואס די קברי צדיקים האבן געהאט אן אוהל, אזוי האט מען דאס געקענט טרעפן דורך די סימנים פון די יסודות פונעם אוהל וואס איז פארבליבן.

שאלה: פארוואס שבת ביי מנחה נאכן לייענען זאגט מען נישט 'חצי קדיש'?

תשובה: אין מגן אברהם (סי' רצ"ב סק"א) זאגט אז מ'זאגט נישט קיין קדיש, ווייל עס איז נישט דא מיט וואס מפסיק צו זיין צווישן דעם קדיש, און דער חצי קדיש פאר שמונה עשרה.

ועי' בס' ליקוטי פרדס וואס זאגט אז דער חצי קדיש פאר שמו"ע גייט אויך ארויף אויפן לייענען. אפילו מ'מאכט אינצווישן גלילה, הייסט דאס נישט קיין הפסק ווייל אלעס איז איין לאנגער סיום פון קריאת התורה.

דער פרי מגדים פרעגט אז מ'זאגט דאך "יהללו" און "לדוד מזמור", און ער זאגט אליין אז "יהללו" איז נאר איין פסוק, און "לדוד מזמור" זאגט מען נישט מעיקר הדין, ממילא קען מען נישט זאגן דערויף קדיש.

עס איז אינטערעסאנט וואס עס ווערט געברענגט אין ליקוטי מהרי"ח לויט דעם וואס רש"י זאגט אין מס' פ"ב אז שבת ביי מנחה פלעגט מען אויך זאגן די הפטורה, קען זיין אז מ'האט מתקן געווען צו זאגן "אודה" ווייל דאס איז געווען דער קביעות'דיגער מפטיר פון שבת ביי מנחה, און עס האט טאקע געוויע צען פסוקים, און דער מג"א פסק'עט טאקע אז מפטיר הייסט נישט קיין הפסק, ממילא איז 'אודה' אויך נישט קיין הפסק אז מ'זאל קענען זאגן דערויף א עקסטערע קדיש, כאטש היינט זאגן מיר דאס שוין נישט אלס מפטיר. (מס' מנהג ישראל תורה)

שאלה: עס זענען דא אסאך זאכן וואס מ'איז נזהר פון צו טון וועגן צוואת "רבי יהודה החסיד". וואס איז דאס? און ווי ווייט איז דאס מחייב?

תשובה: רבי יהודה החסיד איז געווען אין די תקופה פון די בעלי התוספות, פון די תלמידים פונעם ר"י הזקן. ער אליין ווערט דערמאנט אין תוספות (מס' בבא מציעא דף ה' ע"א תוד"ה חשיד). ער איז געווען דער רבי פונעם אור זרוע, ר"א מגרמייזא דער בעל הרוקח, און דער סמ"ג.

בעיקר איז ער באקאנט מיט זיין "ספר חסידים". ער האט אויך געשריבן א "ספר הכבוד" וואס די צוואה איז לכאורה א חלק פונעם ספר הכבוד, ווייל זיינע תלמידים וואס ברענגען צו ענינים פונעם ספר הכבוד זעהט מען אז דארט זענען דא ביאורים און הסברים אויף ענינים פון די צוואה.

די צוואה באשטייט פון הונדערטער ענינים אויף וואס ער האט זייער הארב אנגעזאגט, אז מ'זאל זיך אזוי פירן מפני הסכנה. וואס אסאך פון די זענען זייער אינטערעסאנט און אומפארשטענדליך, אבער עס ליגט דערין אסאך באהאלטן. אין ספר שבעים תמרים (סי' מ"ד) ווערט געברענגט בשם דעם בעל התניא אז צו קענען מסביר זיין וואס ריה"ח זאגט אז מ'זאל זיך נישט פוצן די שיך אינעם טאג וואס מ'גייט ארויס אויפן וועג, וואלט זיך אויסגעפעלט א חיבור גרויס ווי דער של"ה הק'.

במשך הדורות זעהט מען ווי שטארק די פוסקים האבן חייש געווען צו זיינע ווערטער, אפילו די וואס מ'האט נישט פארשטאנען האט מען אנגענומען אלס "חמירא סכנתא מאיסורא".

ועי' בתרוה"ד (פסקים סי' קל"א) ובכנה"ג (אבהע"ז סי' ס"ב הגב"י או"ד) חיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סי' ל"ז) וואס ברענגען פון זייער עדות אויף אזעלכע וואס האבן נישט געפאלגט די צוואה און זייער זיווג האט נישט עולה יפה געווען ל"ע.

אין זוהר חי (משפטים קל"ג ע"ב) שרייבט אז רבי יהודה החסיד האט געזעהן מיט רוח הקודש "בסגולה שאין זיווגים אלו עולים יפה, ומימינו לא ראינו שיצליח העובר על דבריו" וכו'.

אין ספר שולחן הטהור (סי' ר"ס ס"ד) שטייט "והעובר על כל דבריו שנאמרו ברוה"ק מסתכן בנפשו ועתיד ליתן את הדין ועבריין נקרא, כי מי יוכל לספר כוחו ומדרגתו אשר אחד מן הנביאים לא בא למדרגה קטנה של ריה"ח".

פון די אנדערע זייט טרעפן מיר יא פון די גדולי הפוסקים וואס האבן מקיל געווען אין זיינע ווערטער, און זיי האבן אויסגעדרוקט ספקות צי איז טאקע די גאנצע צוואה מעשי ידיו פון ריה"ח, בפרט ווען עס זענען דא זאכן וואס זענען זיך סותר מיט די הלכה.

אין שו"ת מהר"ם מינץ (סי' ע"ט) שרייבט "כל צוואת ריה"ח לא נתפשטו ורובם בטלות". דער מהרש"ם אנהויב פון זיינע הגהות צום ס"ח קריגט שטארק אויף אים.

ועי' בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת אבהע"ז סי' ע"ט) ווי ער שרייבט מורא'דיגע ווערטער איבער א שאלה וואס מ'האט אים אנגעפרעגט בנוגע א שידוך פון "כלה וחמותה" מיטן זעלבן נאמען: שרייבט ער אזוי "אין דרכי להשיב בענינים אלו שאין להם שורש בתלמוד ופוסקים, הכלל הגדול שאין לכל חכמים שאחר התלמוד רשות לומר דבר נגד התלמוד והאומר דבר לסתור קוצו של יו"ד מדברי התלמוד לא יחשב בכלל חכמי ישראל, ואמנם כשאנו מוצאים א' מחכמי ישראל המוחזק בתורה ויראה בלי ספק, שכתב בספר דבר הסותר לדברי התלמוד חייבים אנו למשכוני נפשין לתרץ דבריו שלא דבר רק לשעה, או למשפחה פרטית ודברי התלמוד על הכלל וכיוצ"ב אנו מוצאים לרבינו יהודה החסיד בצוואה שלו דברים שכמעט אסור לנו לשמעם וכו', אבל האמת יורה דרכו כי החסיד לזרעו אחריו צוה לדורי דורות כי ראה ברוה"ק שזרעו לא יצליח בזיוגים כאלה, ובזה אינו סותר דברי התלמוד ? ודברי החסיד הוא על הפרט. ותמהני על רוב העולם שלתת בתם לעם הארץ הוא פשוט אצלם ואין חושש להמנע מזה והוא נגד דברי חז"ל כאילו כופתה ומניחה לפני ארי ולהתחתן עם צורבא מרבנן ששמו כשמו הם שואלים, ולא תהא תורה שלימה שלנו כצוואה בעלמא. עכ"ל.

ועי' בשו"ת שב יעקב (אבהע"ז סי' קכ"ג) שו"ת רמ"ץ (יו"ד סי' פ"ז) ובחת"ס באגרות סופרים ח"ב סי' כ"ה. ועי' ביו"ד סי' קל"ח, אז די צוואה פון ריה"ח איז נאר פאר זיינע קינדער, "טוב יותר שלא לחוש לצוואת ריה"ח לדברים שלא הזכרו בש"ס ופוסקים ולא ר"י החסיד חתים עליה".

שארף דיין מח

1. אנקומען אין צייט

איינער וואס אזי געפארן אויף א בייק דארף אנקומען צו זיין ציל אין א געוויסע שעה, אויב ער וועט פארן דעם גאנצן וועג אין א שנעלקייט פון 15 מייל פער שעה, וועט ער אנקומען צו זיין ציל איי שעה פריער. און אויב ער וועט פארן די גאנצע וועג אין א שנעלקייט פון 10 מייל פער שעה, וועט ער אנקומען צו זיין ציל איין שעה שפעטער. אין וועלכע שנעלקייט דארף ער פארן, כדי אנצוקומען צו זיין ציל גענוי אין די געפאדערטע שעה?

2. געליינט א בוך

אין יאר תש"ס האט אברהם גערעכנט און אויסגעפונען, אז דער צאל פון זיינע יארן איז ענליך צום צאל פון זיין אידישן געבורטס יאר (די צענער און איינציגע, אן די טויזנטער און הונדערטער). אין וועלכן יאר איז אברהם געבוירן?

1. דער רייזנדער אויפן בייק האט געדארפט פארן אין א שנעלקייט פון 12 מייל פער שעה. פון די פראגע קומט אויס, אז דאס פארמינערן פון די שנעלקייט פון די רייזע פון 15 מייל פער שעה צו 10 מייל פער שעה, וועט פירן צו נאך א רייזע פון צוויי שעה. דאס מיינט, צוליב דאס פארמינערן פון די שנעלקייט וועט איבערבלייבן פארן רייזנדער א וועג פון 20 מייל. וויבאלד אין יעדע שעה אין וועלכע ער איז געפארן אין א פארקלענערטע שנעלקייט האט דער רייזנדער דערלייגט 5 מייל, קומט אויס אז 20 מייל האט ער דערלייגט אין א רייזע פון פיר שעה, און דעריבער איז ער געפארן צוזאמען 6 שעה אין א שנעלקייט פון 10 מייל פער שעה. זעען מיר, אז דער לענג פונעם וועג איז 60 מייל, און די צייט פון די רייזע איז 5 שעה. דעריבער דארף דער רייזנדער פארן אין א שנעלקייט פון 12 מייל פער שעה.

2. עס איז פאראן צוויי מעגליכע ענטפערס א. אברהם איז געבוירן אין יאר תש"ל און איז היינט 30 יאר אלט. ב. אברהם איז געבוירן אין יאר תר"פ און איז היינט 80 יאר אלט. יעדע געבורט יאר וועט קומען צום אויסדריק ביים עלטער פון מענטש, ווען דער צאל פון זיינע יארן וועט זיך צוגלייכן צום צאל יארן וואס איז אדורך, זינט דעם אנפאנג פונעם יאר הונדערט אין וועלכן ער איז געבוירן, ביז זיין געבורט. דעריבער יעדע אנגעגעבענע יאר דארף מען צוטיילן דעם צאל פון אירע איינציגע אין צוויי דער רעזולטאט וואס וועט זיך באקומען. איז דער געבורטס יאר פון די וואס זייער עלטער איז גלייך, אינעם יעצטיגן יאר, צום יאר פון זייער געבורט.

מַיין שֵׁיינֶע מַעֲשֶׂה'לֶה

סיפורי צדיקים
ללמד דרכי ישרים

הָרַהַ"ק רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל מֵרִימְנוֹב זְצוּקַ"ל

בְּאַחַת הֶעָרִים בְּפּוֹלִין הָיוּ קְבוּצָה שֶׁל חֲסִידֵי הָרַבִּי ר' מֶענְדֶעלִי רִימְנוֹבֶער, מִידֵי תְּקוּפָה הָיוּ נוֹהֲגִים לִשְׂכֹּר עֲגָלָה כְּדֵי לִנְסֹעַ לִשְׁבּוֹת בְּצֵל רַבָּם.

כַּאֲשֶׁר הָיוּ מַגִּיעִים לָעִיר, הָיוּ הַחֲסִידִים פּוֹנִים לְקַבֵּל בִּרְכַּת שָׁלוֹם מֵרַבָּם וְהוֹלְכִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. הַבַּעַל עֲגָלָה הָיָה הוֹלֵךְ לָאַכְסַנְיָא דּוֹאֵג לְמִסְפּוֹא לַסּוּסִים, וְעֹנֶג שַׁבָּת הָיָה מְקַיֵּם עַל יְדֵי 'שֵׁינָה בַּשַּׁבָּת תַּעֲנוּג'... וּלְאַחַר הַשַּׁבָּת הָיָה מַחֲזִירָם.

בַּדֶּרֶךְ חֲזָרָה הָיוּ הַחֲסִידִים יוֹשְׁבִים וּמְסַפְּרִים בְּהִתְלַהֲבוּת עַל הַהִתְרוֹמְמוּת שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם בְּצֵל הָרַבִּי, הַבַּעַל עֲגָלָה הָיָה רוֹאֶה אֶת הָאוֹר בְּעֵינֵיהֶם וְרֶגֶשׁ הַתַּעֲנוּג הַנִּשְׁפָּךְ בְּדִבּוּרֵיהֶם, חָשַׁב לְעַצְמוֹ: "מַדּוּעַ שֶׁלֹּא אֶטְעַם אַף אֲנִי תַּעֲנוּג זֶה?!"

בַּפַּעַם הַבָּאָה שֶׁהִזְמִינוּ אוֹתוֹ הַחֲסִידִים, הֶחְלִיט כִּי יָבֹא אַף הוּא לִרְאוֹת מִמַּה מִתְעַנְּגִים הַחֲסִידִים כָּל כָּךְ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְרִימְנוֹב הוֹבִיל אֶת הַסּוּסִים לָאֻרְוָה שֶׁבָּאַכְסַנְיָא, וְהוּא הָלַךְ לְהִתְרַחֵץ וְלִלְבֹּשׁ בִּגְדֵי שַׁבָּת. אֶת הַתְּפִלָּה הִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל הָעִיר, סָעַד אֶת סְעוּדַת שַׁבָּת וְתָפַס מְנוּחָה קְצָרָה, אַחַר כָּךְ הָלַךְ לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הָרַבִּי ר' מֶענְדֶעלִי. הָרַבִּי הִשְׁמִיעַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִדִּבְּרוֹת קָדְשׁוֹ, אַךְ הַבַּעַל עֲגָלָה לֹא הִצְלִיחַ לְהָבִין מְאוּמָה, אַךְ זֹאת קָלְטוּ אָזְנָיו שֶׁהָרַבִּי אָמַר: "כַּאֲשֶׁר יְהוּדִי עוֹשֶׂה הַכֹּל לִכְבוֹד שַׁבָּת קֹדֶשׁ, אֲזַי הוּא זוֹכֶה לִטְעֹם טַעַם שַׁבָּת".

הַדְּבָרִים נִכְנְסוּ לְלִבּוֹ וְלֹא נָתְנוּ לוֹ מָנוֹחַ: "הֲלֹא אַף אֲנִי יְהוּדִי" - הִרְהֵר "וְאַף אֲנִי חָפֵץ לִטְעֹם טַעֲמָהּ שֶׁל שַׁבָּת".

לִקְרַאת הַשַּׁבָּת הַבָּא אָמַר לְזוּגָתוֹ: "מֵעַתָּה אֲנִי בְּעַצְמִי אֶעֱסֹק בְּכָל צָרְכֵי הַשַּׁבָּת!" וְכָךְ עָשָׂה, הוּא הָלַךְ לִקְנוֹת עוֹפוֹת, לָקַח אוֹתָם לַשּׁוֹחֵט, הִכְשִׁירָם וֶהֱכִינָם כָּרָאוּי. כָּךְ גַּם בַּדָּגִים וּבִשְׁאָר מַטְעַמֵּי הַשַּׁבָּת טָרַח וְהֵכִין, גַּם אֶת שְׁאָר צָרְכֵי שַׁבָּת כְּנִקָּיוֹן וְכִבּוּס וְסִדּוּר, הַכֹּל עָשָׂה עַל הַצַּד הַטּוֹב בְּיוֹתֵר עַד שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת.

וְאָז הִתְחִיל לְהַרְגִּישׁ אֵיךְ שֶׁאוֹר גָּדוֹל מְאִירָה בּוֹ, דָּבָר שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ מִיָּמָיו. לְבֵית הַכְּנֶסֶת הָלַךְ בְּשִׂמְחָה וְהִתְלַהֲבוּת, הַתְּפִלָּה הָיְתָה בְּשַׁלְהֶבֶת אֵשׁ קֹדֶשׁ, כְּשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ הִתְחִיל לְזַמֵּר "שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם" בְּרֶגֶשׁ עִלָּאִי, קוֹל הַקִּדּוּשׁ נִשְׁמַע לְמֵרָחוֹק, כָּךְ כָּל הַסְּעוּדָה הָיְתָה בְּהִתְלַהֲבוּת בִּלְתִּי רְגִילָה, מִתּוֹךְ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת רִקּוּדִים וּמְחוֹלוֹת. כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּלַּיְלָה כָּךְ נִשְׁנָה בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁכָּל מַכִּירָיו תְּמֵהִים וּמִתְפַּלְאִים עַל הַנְהָגָה חֲדָשָׁה זוֹ.

בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית גָּבְרָה הָאֵשׁ, וּמַמָּשׁ לֹא מָצָא מָנוֹחַ לְכַף רַגְלוֹ מֵרֹב הִתְלַהֲבוּת, בְּכָל רְמַ"ח אֵבָרָיו וּשְׁסָ"ה גִּידָיו הִרְגִּישׁ כִּי "הַשַּׁבָּת נֹעַם הַנְּשָׁמוֹת וְהַשְּׁבִיעִי עֹנֶג הָרוּחוֹת", בִּבְחִינַת "שַׁבָּת קֹדֶשׁ נַפְשִׁי חוֹלַת אַהֲבָתֶךָ".

וְהִנֵּה אַךְ הִבְדִּיל עַל הַכּוֹס, הִרְגִּישׁ לְפֶתַע אֵיךְ שֶׁחֲשֵׁכָה נוֹפֶלֶת עָלָיו, בְּבַת אַחַת הִרְגִּישׁ שֶׁנָּפַל מֵאִגְרָא רָמָא לְבֵירָא עֲמִיקְתָּא, אֵין אוֹר, אֵין הִתְלַהֲבוּת, שׁוּב הוּא בַּעַל עֲגָלָה פָּשׁוּט שֶׁל יְמוֹת הַחוֹל. אַךְ בָּזֹאת הִתְנַחֵם בְּלִבּוֹ: "הֲרֵי בְּעוֹד שִׁבְעָה יָמִים שׁוּב יִהְיֶה שַׁבָּת, וְעוֹד פַּעַם אֶזְכֶּה לָאוֹר הַגָּדוֹל".

בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁבוּעַ טָרַח וְיָגַע בַּהֲכָנוֹת לַשַּׁבָּת, בְּיֶתֶר הִתְלַהֲבוּת מִמַּה שֶּׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הַקֹּדֶם, כִּי כְּבָר רָאָה אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, וּכְבָר יוֹדֵעַ הוּא מַה טַעֲמָהּ שֶׁל שַׁבָּת. בְּהַגִּיעַ זְמַן הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת הַמְתִּין לְהַרְגָּשַׁת הָאוֹר וְהַמְּתִיקוּת שֶׁל שַׁבָּת, אַךְ לְמַרְבֶּה צַעֲרוֹ לֹא הִרְגִּישׁ מְאוּמָה. "אוּלַי בְּבֵית הַכְּנֶסֶת זֶה יָבֹא" - חָשַׁב, אַךְ לֹא בְּמִנְחָה אַף לֹא בְּקַבָּלַת שַׁבָּת וְעַרְבִית, אֲפִילוּ בַּקִּדּוּשׁ וְהַסְּעוּדָה לֹא הִצְלִיחַ לְהַרְגִּישׁ מְאוּמָה. כָּךְ עָבַר עָלָיו כָּל הַשַּׁבָּת בְּרוּחַ שִׁמָּמוֹן בְּלִי שׁוּם הַרְגָּשָׁה.

לְאַחַר הַבְדָּלָה הִתְיַשֵּׁב לַעֲרֹךְ אֶת חֶשְׁבּוֹן נַפְשׁוֹ מַדּוּעַ אֵרַע לוֹ כָּךְ, עַד שֶׁהֶחְלִיט כִּי כְּכָל הַנִּרְאֶה לֹא הִדֵּר דַּיּוֹ, וְעָלָיו לִטְרֹחַ יוֹתֵר וּלְדַקְדֵּק בְּיֶתֶר דִּקְדּוּק בְּכָל הֲכָנוֹתָיו. כָּךְ עָשָׂה לִקְרַאת הַשַּׁבָּת הַבָּאָה, אַךְ כָּל זֶה לְלֹא הוֹעִיל, גַּם שַׁבָּת זוֹ עָבְרָה עָלָיו בְּלֹא כְּלוּם. וְכָךְ עוֹד שַׁבָּת וְעוֹד שַׁבָּת.

בִּרְאוֹתוֹ זֹאת הֶחְלִיט הַבַּעַל עֲגָלָה כִּי עָלָיו לִנְסֹעַ לְרִימְנוֹב, לְסַפֵּר לָרַבִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו בַּשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה, וְכֵיצַד עָבְרוּ עָלָיו הַשַּׁבָּתוֹת הָאֲחֵרִים, וְלִשְׁאֹל אֶת הָרַבִּי מַה עָלָיו לַעֲשׂוֹת כְּדֵי שֶׁשּׁוּב יִזְכֶּה לִטְעֹם אוֹתוֹ טַעַם מָתוֹק.

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְפַאֲתֵי הָעִיר רִימְנוֹב רָאָה שָׁם הִתְקַהֲלוּת גְּדוֹלָה, כַּאֲשֶׁר שָׁאַל לְפֵשֶׁר הִתְכַּנְּסוּת זוֹ, אָמְרוּ לוֹ כִּי זֶה עַתָּה שָׁבִים הֵם מֵהַלְוָיָתוֹ שֶׁל הָרַבִּי... כַּאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת הַבַּעַל עֲגָלָה תֵּכֶף נָפַל מִתְעַלֵּף, כְּשֶׁהֵקִיץ מֵעִלְּפוֹנוֹ שְׁאָלוּהוּ הָאֲנָשִׁים מַה הָיָה הַקֶּשֶׁר שֶׁלּוֹ לָרַבִּי, שֶׁעַד כְּדֵי כָּךְ חַלָּשָׁה דַּעְתּוֹ כְּשֶׁשָּׁמַע אֶת הַבְּשׂוֹרָה הַקָּשָׁה. סִפֵּר לָהֶם הַבַּעַל עֲגָלָה אֶת הַדְּבָרִים כַּהֲוָיָתָן, וְשֶׁעַכְשָׁו בָּא לִשְׁאֹל אֶת הָרַבִּי מַה לַעֲשׂוֹת, "וְהִנֵּה" - פָּרַץ בִּבְכִי נִסְעָר "אֵין לִי אֶת מִי לִשְׁאֹל".

הָיָה שָׁם אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי תַּלְמִידֵי הָרַבִּי ר' מֶענְדֶעלִי, שֶׁנַּעֲנָה וְאָמַר: "אַסְבִּיר לְךָ מַה קָּרָה! בַּשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה עָשִׂיתָ הַכֹּל לִכְבוֹד שַׁבָּת קֹדֶשׁ, לָכֵן הִרְגַּשְׁתָּ טַעַם שַׁבָּת כְּפִי שֶׁאָמַר הָרַבִּי. אֲבָל בַּשַּׁבָּת הַשְּׁנִיָּה עָשִׂיתָ כְּבָר כְּדֵי לְהַרְגִּישׁ אֶת הַטַּעַם וְהַהֶאָרָה הַנִּפְלָאָה שֶׁזָּכִיתָ בַּשַּׁבָּת שֶׁלְּפָנֶיהָ, אֲבָל לֹא לִכְבוֹד הַשַּׁבָּת.

נִתְקַבְּלוּ הַדְּבָרִים עַל לִבּוֹ, וְהוּא הִתְחִיל שׁוּב לַעֲשׂוֹת הַהֲכָנוֹת שֶׁיִּהְיוּ אַךְ לִכְבוֹד שַׁבָּת, וּבְסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר נַעֲשָׂה לְחָסִיד בַּעַל מַדְרֵגָה, וְהָיָה אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי הַיּוֹשְׁבִים אֵצֶל הָרַהַ"ק הַשַּׂר שָׁלוֹם מִבֶּעלְזָא זי"ע.

ידוע תדע

לקט ידיעות ומדרשים נפלאים בפרשת השבוע

- **השעיר לא הי' יכול לילך מפני רוב העוונות שעליו!**

ונתן אותם על ראש השעיר (טז, כא), מי שעבר עבירה אחת קנה לו קטיגור אחד, וכל אותם קטיגורים הי' הכהן מתגבר עליהם בשם מ"ב שהוא שם הגבורה, וכופתם ונותנם על ראש השעיר. ולכן היו עושים סוכות ומשימין בהם מאכל ומשתה ואומרים לו: הרי מאכל וכו', **לפי שהי' נושא השעיר על כתפו, שהשעיר לא הי' יכול להלוך מרוב העוונות שהם אותם קטיגורים שהיו חלים ובאים על ראש השעיר בעל כרחם בכח השם.** וג' פעמים הי' הכהן גדול מזכיר את השם, ובפרט על שעיר המשתלח, אחד כדי שיהי' לו כח - אותו האיש הנושאו - לישא אותו, ולא יצטרך לאכול וכו'. ואחד כדי שיוכל השעיר לסובלם, ואחד לכפות אותם המקטרגים על השעיר וכו'. **שפתי כהן**

- **למה הכניס הכהן גדול את הקטורת קודם שהכניס את הדם?**

ונתן את הקטורת (טז, יג). שהרי נאמר למעלה (פסוק ב) כי בענן אראה אל הכפורת וכדי שלא להסתכל בשכינה כדכתיב (שמות לג, כ) **כי לא יראני האדם וחי, צריך להחשיך את הבית תחילה בנתינת הקטורת,** זהו שנאמר וכסה ענן הקטורת את הכפורת, ואחר כך יביא את הדמים שם. **חזקוני**

- **דברי האור החיים הקדוש מושגים רק ברוח הקודש!**

בקרבתם לפני ה' וימותו (טז, א). עיין מה שכתב בזה רוח אפינו בספר אור החיים, **ודבריו בלתי מושגים רק ברוח הקודש,** רק תחילת דבריו מובנים למעיין קצת וכו'. **ערבי נחל - דרוש א'**

- **ביום הכיפורים הי' הכהן גדול כמלאך ה'!**

וכל אדם לא יהי' באוהל מעד (טז, יז). בשנה שמת בה שמעון הצדיק, אמר להם, בשנה זו הוא מת. אמרו לו, מנין אתה יודע? אמר להם בכל שנה ושנה הי' זקן אחד לבוש לבנים ומעוטף לבנים נכנס עמי ויצא עמי, שנה זו נכנס עמי ולא יצא עמי. אמר ר' אבהו, וכהן גדול לא אדם הי'? [ואם כן הי' לו לכתוב 'ואדם אחר לא יהי' באוהל מועד, אך 'וכל אדם' משמע שום אדם כלל] אלא כהדא דאמר רבי פנחס, **בשעה שהי' רוח הקודש שורה עליו הי' פניו בוערות כלפידים עליו [ולא הי' בגדר אדם אלא בבחינת שרף ומלאך]** הדא הוא דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. **ויקרא רבה פכ"א י"א**

- **איזה סוד אפשר לידע רק כשהוא בן ל"ג שנה?**

וגורל אחד לעזאזל (טז, ח). ר' אברהם (האבן עזרא) כתב, אמר רב שמואל אף על פי שכתוב בשעיר החטאת שהוא לשם, גם השעיר המשתלח הוא לשם. ואין צורך, כי המשתלח אינו קרבן, שלא ישחט. ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מלת עזאזל, תדע סודו וסוד שמו, כי יש לו חברים במקרא, **ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלש תדענו** (ע"כ). והנה ר' אברהם נאמן רוח מכסה דבר, **ואני הרכיל מגלה סודו שכבר גילו אותו רבותינו ז"ל במקומות רבים** וכו'.

רמב"ן, ומפרש באריכות שהכוונה של ל"ג היינו לפסוק ל"ג דהיינו ולא יזבחו את זבחיהם לשעירים עיי"ש באריכות. ובספר עזרה להבין פי' שכוונת האב"ע על פל"ג בספר דברים. ורבינו בחיי מפרש כוונתו על פסוק הל"ג מפסוק זה והוא פי"ז פ"ז ושם מפרש האב"ע דלשעירים אלו השדים עיי"ש. ועי' בס' לב אהרן

נערך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מח"ס מגדים חדשים על פמ"ג יו"ד

מנהג עליה המונית למירון בל"ג בעומר

עולים מירונה ■ יום סגולתה ■ ועוד...

הראשון שמזכיר מנהג עליה המונית למירון לפני כחמש מאות שנה:

נוהגים לעלות ביום ל"ג בעומר לציון המציונת של התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי, והנה הראשון שמזכיר מנהג זה, מצינו לרבינו הגדול רבינו עובדיה מברטנורא זלה"ה מפרש המשניות שמתאר כבר מנהג זה בימיו לפני כחמש מאות שנה בשנת רמ"ט, וכותב במכתב לאחיו בזה"ל: בי"ח אייר יום מיתתו, באים מכל הסביבות, ומדליקים אבוקות גדולות, שהרבה עקרות נפקדו וחולים נתרפאו בנדר ונדבה שהתנדבו למקום ההוא, עכ"ל.

וכן המקובל הריא"ז מרגליות זצ"ל (בספרו הילולא דרשב"י עמ' צ"א) מעתיק מספר 'שבחי ירושלים' הקדמון מאותו תקופה משנת רפ"ב שמזכיר מנהג קיבוץ הגדול והשמחה רבה במירון בל"ג בעומר, ע"ש.

רבינו האריז"ל קיים מנהג זה לעלות למירון:

ומי לנו גדול מהאר"י הקדוש אשר מעיד עליו נאמן ביתו המקובל האלקי רבי חיים ויטאל בספרו 'שער הכוונות' (דף פז:), שראה לרבו האריז"ל שהלך ביום ל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו מירונה.

רבי חיים ויטאל כותב לפני כד' מאות שנה שהוא מנהג שנהגו ישראל:

ואגב כותב שם מהרח"ו בזה"ל: ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קבר רשב"י ורבי אלעזר אשר קבורים בעיר מירון כנודע, עכ"ל. והרי בזמנו שהיה בערך לפני כארבע מאות שנה, כותב כבר בלשון: "מנהג שנהגו ישראל", ולשון זה אומרת שהיה כבר מנהג קדמון שמלפנים נהגו כן (וזה עולה בקנה אחד עם עדותו של הרע"ב מברטנורא כמאה שנה קודם זה, שכבר נהגו אז להתקבץ מכל הסביבה לעיר מירון כנ"ל).

וכן המשיך מנהג זה האור החיים הק' כעדותו של הגר"ש העליר זצ"ל:

וכן המשיך מנהג קדמון זה משיח ה' ה'אור החיים הקדוש', וכמו שמעיד רבה של צפת"ו ה"ה הגר"ש העליר זצ"ל (בסוף ספרו 'כבוד מלכים') בזה"ל: ואעיד אני באמת, כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים, אשר אבותם ראו וספרו להם כי הרה"ק רבי חיים בן עטר זי"ע היה פעם אחד בהילולא פעיה"ק צפת"ו, וכשעלה למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל המקדש ירד מהחמור וכו', ובעת ההילולא היה שמחה שמחה גדולה, עכ"ל שם.

רבי שבתי מתלמידי הבעש"ט: 'מצוה לילך על קבר של רשב"י בל"ג לעומר':

וכן מצינו לעוד קדמונים שהזהירו לקיים מנהג עתיק זה, וכמו שכתב המקובל האלוקי רבי שבתי תלמיד הבעש"ט הקדוש ב'סידורו' (סדר ספירת העומר) בזה"ל: מצוה לילך על קבר של רשב"י ובנו ר"א בל"ג לעומר, עכ"ל. ובהילולא דרשב"י (עמ' ק"ו) מוסיף ע"ז שידוע שכל מה שכתב רבי שבתי בסידורו הוא ממה ששמע מקדוש ה' רבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע.

'אם דר בארץ ישראל ילך לשמוח על קברו':

וכן מצינו לאחד מגדולי המקובלים בדורו בספר 'משנת חסידים' (מסכת אייר) כתב בזה"ל: וביום ל"ג לעומר אין להתאבל ביום זה כלל על החורבן שלא יענש, אלא מצוה לשמח שמחת רשב"י, ואם דר בארץ ישראל ילך לשמוח על קברו, ושם ישמח שמחה גדולה, וכל שכן אם הוא פעם ראשונה שמגלח ראש בנו ומניח הפיאות שהיא מצוה, עכ"ל. (ואגב מצינו להדברי חיים ששיבח את הספר הנ"ל וכתב עליו בשו"ת 'דברי חיים' (אבן העזר ח"א סי' ק"א) בזה"ל: ידוע שכל דבריו המה סולת ברורה וממנו אין להסיר, עכ"ל ע"ש).

אחד מפוסקי השו"ע העטרת זקנים: מנהג א"י לילך על קבר רשב"י בל"ג בעומר:

וכן מצינו לאחד מגדולי מפרשי השו"ע ה"ה ה'עטרת זקנים' שכתב בסי' תצ"ג בזה"ל: מנהג ארץ ישראל שנוהגין לילך על קברי רשב"י ז"ל ובנו רבי אלעזר ז"ל ביום ל"ג לעומר, עכ"ל.

בלשון האחרונים והמקובלים מבואר שעיקר הוא השמחה על קברו:

עוד יש להעיר בזה, שכאשר נעיין בלשון האחרונים והמקובלים הנ"ל רואין שהזכירו בעיקר המנהג בהשמחה שצריכין לשמוח שם ולא בתפלה ותחנונים, וכלשונו של מהרח"ו ב'שער הכוונות' שמזכיר מנהג זה כותב: מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קבר רשב"י ואוכלים ושמחים שם. וכן מביא שם להלן מנהג האריז"ל שבעת שהיה שם עשה שם יום משתה ושמחה. וכן הגר"ש העליר שמתאר מנהג האור החיים כותב: בעת ההילולא היה שמח שמחה גדולה. וכן לשונו של ה'משנת חסידים': 'ואם דר בא"י ילך לשמוח על קברו ושם ישמח שמחה גדולה':

אלקא דרבי שמעון בר יוחאי ענני

חצר הקודש במירון המתה מאדם באותה שנה, תשי"ח, כמו בכל שנה ושנה. אוטובוסים עצרו בשיפולי ההר, ופרקו את נוסעיהם הירושלמיים המיוגעים בתום נסיעה ארוכה בת שבע ושמונה שעות. הנוסעים נשמו לרווחה, הנסיעה הקשה באה אל קיצה. הם ירדו מן הרכב, מתחו את גופם והחלו מטפסים במעלה ההר. להגיע כבר אל השמחה הגדולה, שמחת ההילולא של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי. עם רדת הליל, החלו כוכבי ערב מנצנצים ברקיע המכחיל שהשחיר והלך מרגע לרגע. במערה ליד הציון, בחצר ובכל מקום התפללו מנינים מנינים תפילת ערבית. הנה נספרה הספירה:

"**היום** שלושה ושלושים יום שהם.."

על הגג כבר צבאו המוני חוגגים, מקיפים בעיגול את עמוד ההדלקה. הלהבה פורצת במלוא עוזה מן האגן המלא בגדים, טבולים בשמן זית, ומאדימה את פניהם של האנשים, ושירת "בר יוחאי נמשחת אשריך", מתרוננת במחולות סוערים.

שעות ארוכות נמשכים הריקודים בחצר ללא הפסקה. מדי פעם פורש רוקד עייף וצמא מן המעגל, ניגש אל פח מלא מים קרים ודולה מתוכו כוס מים צלולים וזכים לרוות את צמאונו. ואם רעב הוא, אל דאגה, יצחק-חיים טויבעס מסתובב בחצר וחצאי פיתות בידו: חצאי פיתות ממולאים בירקות כבושים שהכל קוראים להם "גיזאיירטס", ובנתחי דגים מלוחים. לא רק הוא מחלק את חצאי הפיתות לרעבים. ארגזים מלאים חצאי פיתות כאלו הוא מוסר לידי גבאיות הצדקה המפורסמות של מירון: גיטלה "די פרומע" (הצדקת), סבתא מרים, וחנה'לה "די קארלינערקע" והללו לא ינוחו ולא ישקטו עד שכל הרעבים ישבעו ויוכלו להמשיך לרקד במשנה כוח ומרץ.

הנה כי כה האווירה באותם ימים היתה שונה בתכלית ממה שקורה בימינו אלה. לא עשרות ברזים עם מי פטל, ולא חלוקת קפה ותה בכמיות אדירות על ידי אנשי החסד של "יד עזרה" ושאר אירגוני החסד ועושי הצדקה. ומי חלם אז על נהרות יין ומיץ ענבים הניתכים כגשמי ברכה על ראשי המבקרים מאוצר הברכה של ח"י רוטל. ברכת השפע של דורנו לא שלחה אפילו רמז דק באותם ימים של לפני ארבעים שנה ויותר. הצמצום הנורא נתנו אותות בכל שטחי החיים. אבל טוב לב ורצון להיטיב היה קיים בכל הזמנים. יצחק-חיים טויבעס הוא אחד מאותם יהודים בעלי חסד.

יצחק-חיים טויבעס יהודי פשוט היה. מבני צפת היקרים, המסולאים בפז, פנימיותו זכה וטהורה. אדם נעים הליכות וטוב לב,-מוכן לבוא לעזרת הזולת בכל עת ואפילו במחיר דמיו שלו. פרנסתו קשה כקריעת ים סוף, בכל זמן משנה הוא את מקצועו, אבל מזלו הביש רודף אחריו בכל פינות שהוא פונה. מתקיים בו מאמר העולם ."מלאכות הרבה וברכות מעט". אולם תמיד צהלתו על פניו, מזגו טוב ונעים בכל ימות השנה, על אחת כמה וכמה בליל ל'ג בעומר, לילו הגדול של יצחק-חיים.

* * *

בין אשמורת ראשונה ושניה, נחלשו מעט קולות הכליזמרים, והרוקדים נחו כמה רגעים ממלאכתם הארוכה. יצחק-חיים ישב מוקף בחבורת סועדים, והללו מתמיהים כנגדו ושואלים אותו, "יצחק-חיים, מה ראית על ככה? סעודה זו שאתה מהדר בה בכל שנה ושנה בליל ל"ג בעומר - על שום מה?"

יצחק-חיים נראה כמי שהמתין לשאלה שתישאל. ענין גדול יש לו בסיפור הנס שאירע לו בליל ההילולא.

הוא פותח ומדבר:

אתם יודעים, עוד לא נחתי היום, עד עכשיו עבדתי, מן הבוקר. ללא הפסקה. צריך לדאוג לכל הציבור הגדול. בבוקר השכם כבר עמדתי להתפלל, ומיד אחרי כן, רצתי להביא את הירקות וכל היתר. כך בדיוק זה היה אז, לפני עשרים וחמש שנה, אלא שאז לא היה לי את האוטומוביל שיסחב לי את הסחורה מצפת עד מירון, נעזרנו בחמורים. זה היה נראה אחרת לגמרי.

* * *

יומיים לפני ל'ג בעומר של אותה שנה, שנת תרצ"ג. השכים יצחק-חיים קום. צעיר היה עדיין לימים. לאחר שסיים להתפלל, תיכן צעדיו לבתי שכניו הערביים, שאל מהם את חמוריהם והחל מעמיס על גבם את הכלים. פחים ריקים כדי למלא בהם מים קרים לרוות את צמאון עולי הרגל. סלים קלועים מלאים ירקות ופירות, וקמח לאפות בו פיתות ורוגאלאך. כשסיים להעמיס על

ואולי י"ל בטעם הדבר שכיון שנקרא בזוה"ק יום פטירתו: "הילולא" (כ"ה בזוה"ק ח"א דף ריח. וח"ג דף רצו:) והילולא הוא מלשון 'חופה וחתונה', וא"כ הוא עת רקוד ולא עת ספוד, וגם בשמחה אפשר לפעול כל הישועות.

'השמחה ביום הזה על ציון רשב"י היא שלא כדרך הטבע':

ולא בכדי התבטא ה'בני יששכר' בספרו (מאמר ל"ג בעומר) בזה"ל: נתאמת לנו מאנשי אמת, אשר השמחה ביום הזה על ציון רשב"י היא שלא כדרך הטבע, דכתיב: "אור צדיקים ישמח", עכ"ל.

'ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה':

ובאמת מצינו להחיד"א בספרו 'עבודת הקודש' (מורה באצבע סי' ח' אות כ"ג) שכתב נמי בזה"ל: יום ל"ג לעומר ירבה שמחה לכבוד רשב"י זי"ע, כי הוא יום הילולא דיליה, ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה, כידוע ממעשה ממהר"א הלוי זלה"ה [שנענש על שאמר 'נחם' ביום זה], ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם משום רבנן קדישי, עכ"ל.

ומשמע מלשון זה דלאו דוקא במקום קבורתו, אלא בכל מקום אשר נמצא יש לשמוח בשמחת רשב"י, וזהו רצונו הקדוש.

המנהג להדליק הדלקה וללון בליל ל"ד בעומר במירון:

הגה"ק ממונקטש זי"ע בספרו 'דברי תורה' (ח"ג אות מ"ו) הביא שהמנהג שמלבד שעושין הדלקה במירון בליל ל"ג בעומר עושין נמי הדלקה למחרתו בליל ל"ד, ולנים שם ונוסעים משם ביום ל"ד לאחר התפלה, וסיים שם בזה"ל: ויש לו שורש וסמך מה שעושים שם לינה עד יום שלאחר ל"ג בעומר שטעון לינה, כמו עולי רגל בחג שטעון לינה, וכדדריש בזוה"ק על 'שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך פני האדון ה' דא רשב"י, דהוי כמקבל אפי שכינתא ברגל, עכ"ל. ובאמת דב'שער הכוונות' הנ"ל מובא שהאריז"ל שהה שם ג' ימים, אכן כהיום כמעט שאין זכר למנהג הזה.

ג' ימים לפני ההילולא וג' ימים לאחריו חשיב כיום ההילולא:

בשו"ת 'נחלה לישראל' (סי' נ"א) כתב דשמע בשם צדיק מפורסם, דג' ימים לפני ההילולא של צדיק וכן ג' ימים לאחריו חשיב כיום ההילולא עצמו לענין הליכה על הציון, וכן מביאים בשם הרה"ק מהר"ם מטשערנביל זצ"ל על ג' ימים שלאחריו. ונוגע זה לאותן שקשה להם להגיע ביום ההילולא עצמו לציון שיכולין להקדים או לאחר.

המנהג העתיק להרבות במדורות ביום זה:

המנהג להרבות במדורות בל"ג בעומר, וכמו שכתבנו בריש דברינו כבר זכר מנהג זה לטובה הרע"ב מברטנורא [לפני כחמש מאות שנה].

וכן מצינו בספר 'אהבת ציון' שעלה לארץ ישראל בשנת תקכ"ד ביחד עם עליית תלמידי הבעש"ט ומתאר שם הדלקה במירון ששופכין לתוכו שמן ומטילין לתוכו בגדים מבלאות של צמר גפן או פשתן, וכן כותב בספר 'חיבת ירושלים' [שעלה לארץ בשנת תקע"ז] שלוקחים בלויי בגדי צמר גפן ופשתים וטובלים אותה בשמן ומדליקים אותן, וכן מבאר מנהג זה ה'בני יששכר' במאמרו על ל"ג בעומר.

מקובל ביד יושבי ארצנו כי נשמת רשב"י תתנוסת על הדלקתו:

ובספר 'מסע מירון' (חיברו אחד מאנשי ירושלים של מעלה שעלה לארץ שנת תרמ"ח) כותב בתו"ד בזה"ל: ומקובל הוא ביד יושבי ארצינו הקדושה, כי נשמת התנא האלקי רשב"י תתנוסס על הדלקתו, עכ"ל.

המנהג להרבות בנרות לכבוד רשב"י:

וכן היה המנהג להרבות בנרות לכבודו, ואף בחו"ל, [ובסיפורי אנשי שם אות א' הביא עובדא מענין זה מעיר לבוב, שבביהכ"נ הגדולה הדליק שם השמש הרבה נרות לכבוד רשב"י, ופעם אחת בא גבאי ביהכ"נ וראה איך שהשמש מרבה בנרות וקצף עליו מאוד ונתן צו לכבות הנרות, ולא עברו ימים וחלה ומת רח"ל].

המנהג של שריפת בגדים יקרים:

ולפנים היה המנהג להדליק בהדלקה גם בגדים יקרים, וכמו שמעיד הגר"ש העליר זצ"ל שכן נהג האור החיים הקדוש, וכן מסופר על הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע ששלח מידי שנה 'מטפחת משי' להדלקה, וכן הרה"ק רבי ברוך ממעזבוז זי"ע קנה בכל שנה 'סודר חדש' ושלחו למירון להשליכו למדורה.

ואף שהיה כמה מגדולי הדור ה'שואל ומשיב' ועוד שפקפקו על דבר זה, שיש בזה איסור משום 'בל תשחית', כבר יצא רבה של צפת הגר"ש העליר בקו' 'כבוד מלכים' להגן בעד מנהג זה, וסיים שם בלשון זה: וחוששני מעונש מי שמערער על זה. וכן הבן איש חי בשו"ת 'תורה לשמה' (סי' ת') מצדיק מנהג זה.

מנהג קדום לירות בקשת:

מנהג קדום היה לירות ב'קשת' ביום זה, וכמו שהביא ה'בני יששכר' בשם הרה"ק מרימנוב זי"ע, וכן נזכר בשאר ספרי החסידות, וב'עטרת ישועה' להרה"ק מדיזקוב קורא אותו: מנהג צדיקים. וכן ב'מאור ושמש' קורא אותו: מנהג ישראל תורה. וכן הובא מנהג זה בספר 'ישמח ישראל' (אלכסנדר), וכל אחד האריך בטעם מנהג זה. וב'זכור לאברהם' (ח"ב עמ רפ"ט) הביא שכן נהג רבינו זי"ע (מלבד בשנתו האחרונה לא רצה לנהוג כן ויהי הדבר לפלא).

ביום ל"ג לעומר עומד רשב"י על ציונו ומברך כל אחד ואחד:

ונסיים בדברי הריא"ז מרגליות בספרו 'הילולא דרשב"י' (עמ' ק"ג) שכתב בזה"ל: אומרים משמא דהאריז"ל אשר ביום ל"ג לעומר עומד התנא האלקי על ציונו הקדוש ומברך לכל אחד ואחד הבאים שמה למירון לשמוח שם בשמחת הילולא רבתי שלו, עכ"ל.

גבם של כמה חמורים שם פניו אל ביתה של הגבאית הצדקנית נחמ'קיל.

"יצחק-חיים'ל יקירי, שלום עליכם" הקבילה אותו נחמ'קיל בשמחה, "מה שלום אמך, ידידתי טויבא שתחיה?"

"אמא לא מרגישה טוב" ענה יצחק-חיים קצרות, "את יודעת, כרגיל, לדאבונינו".

אמו של יצחק-חיים, מרת טויבא, אשה חולנית ולמודת סבל ויסורים קשים שהיתה מצעקת מתוך כאביה בקולי קולות. כדי להסיח את דעתה במקצת מן היסורים, היתה נחמ'קיל הגבאית נכנסת אליה לבקרה מדי פעם, מספרת לה כל מיני סיפורים ומשכיחה ממנה לשעה קלה את כאביה האיומים.

"הכל מוכן?" שאל יצחק-חיים.

"מה מוכן ואיפה מוכן?" "וכי היום התחלתי במלאכה? והרי מן הקיץ של שנה שעברה כבר התחלתי להתכונן לקראת ל"ג בעומר. אינני נחה אף לרגע כדי שהכל יהיה כאן בהגיע הזמן!"

ואכן, במשך חודשי הקיץ שלאחר ל"ג בעומר אשתקד, בעונת הירקות, כאשר הם בשפע ובזול, היתה נחמ'קיל קונה הרבה מלפפונים וכובשת אותם בתוספת תבלינים ומלח ושום בפח, לאחר כן היה ה"בלעכער" ר' שלום בן מרדכי מעשיל סגל, מלחים את הפחים וסוגר אותם הרמטית, עושה מהם פחי שימורים. כמו כן היה מתקין ידיות למאות קופסאות שימורים שנאספו בכל ימות השנה. אלו שימשו כעין כוסות ונטלות שזכו לשם "קווארטלאך".

את כל הפחים האלו היתה נחמ'קיל מחזיקה בחצר ביתה לעת מצוא. כעת בא יצחק-חיים ונטל בזרועותיו את הכל. הטעין על חמוריו ויצא למירון.

כשהגיעה השיירה ליעדה החל יצחק-חיים פורק את משאה. פחים ריקים למים, פרימוסים, פתיליות, שקי פחם, שקי קמח, פחי שימורים ושאר ירקות. מן הקמח היו נשים צדקניות אופות פיתות ופלצליך (עוגיות מלוחות מטוגנות) ורוגלאך. את הפיתות היו לשות במי פירות, במיץ תאנים ביחוד, כדי שלא יצטרכו ליטול ידים לאכילתן, כי המים היו מצרך יקר המציאות במירון. לבישול התה והקפה היו מתנדבות שהיו מעלות מים בפחים מהמעיין הסמוך בדרך לא דרך.

לאחר שסיים יצחק-חיים לפרוק את כל המשאות, ואף סידר את כל המצרכים ב"קאבה", אותו כוך קטן ועשן שבתוכו הצטופפו גבאיות הכנסת אורחים שניצחו על מלאכת הכנת האוכל לכל הבאים, החל משוטט בחצר כשידיו תחובות בכיסיו.

ראתה אותו נחמ'קיל שהוא פנוי ממלאכה ופנתה אליו בבקשה, "יצחק-חיים, עוד היום גדול, אין כרגע נשים מתנדבות שיאותו לרדת אל המעיין לשאוב מים. כדאי לנצל את השעות היקרות עד רדת היום. בכל החצר אין אפילו טיפת מים אחת לשתיה ולנטילת ידים, הואל נא לרדת עם החמורים למעיין ולמלא את פחי המים הריקים שהבאת מצפת. כבר עכשיו האויר חם, אני צופה כי ל"ג בעומר השנה יהיה יום חם מאד. המונים יבואו להשתתף בהילולא, ואנשים רבים יתורו בצמאון אחר מים לשתיה".

כבר אמרנו שיצחק-חיים טוב לב הוא, בזקנותו כמו בצעירותו,

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ה"ה הגאון הצדיק רבי **אלישע הלוי יונגרייז** שליט"א
אבדק"ק ור"מ טעפליק פעיה"ק ירושלם תובב"א

לרגל שמחתו – שמחתינו באירוסי בנו ביקר בנש"ק יראתו קודמת לחכמתו הרב **ברוך** שליט"א מבחירי ישיבת טשעבין המעטירה, עב"ג בת הרה"ג **אשר אנשיל כץ** שליט"א אבדק"ק קהילות החרדים. ונכדת הצדיקים הק' מתו"א ונדבורנא ולמעלה בקודש זיע"א.

ובחדא מחתא נשגר ברכותינו הלבביות מריחוק מקום וקירוב הלב אל פני המנורה הטהורה פאר מקודשים ממעתיקי השמועה ומגדולי מוסרי ומחזיקי התורה בדורינו הרה"צ המפורסם עמוד התורה והחסד

כ"ק **מרן האדמו"ר מז'מיגראד** שליט"א אבדק"ק דברי חיים.

ותערב תפילתנו לפני אדון כל שיעלה הזיווג יפה יפה לתפארת האבות הק' ולתפארת בית ישראל והבית בהבנותו יהיה מקדש לה' ולתורתו ולמצוותיו ויזכה אבדק"ק שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח ומתלמידיו כבניו. ויזכוהו מן השמים להגדיל תורה ולהאדירה.

המברכים מקרב הלב תלמידיו המתאבקים בעפר רגליו
רבני ולומדי כולל "**דברי אהרן**" טעפליק ירושלם תובב"א

דערציילונגען פון צדיקים

א דין תורה פון הימל

ווי ס'איז באוואוסט פלעגט דער שטייגער זיין אמאליגע צייטן, אז יעדע תקופה איז פארגעקומען אין צענטער פון שטאט א גרויסע מארק פון אלע סארט סחורות, און אלע סוחרים פון די ארומיגע שטעטלאך און דערפלאך פלעגן קומען צו פארן צו דעם יריד איינקויפן זייערע סחורות פאר ביליג, און דערנאך האבן זיי עס פארקויפט פאר טייערער.

דער מארק עפנט זיך, די פארקויפער'ס עפענען שוין אויף זייערע טישלאך און לייגן ארויס זייערע סחורות, און זיי ווארטן אויס אויף די פרעכטיגע וועגענער זאלן זיך אונטער רוקן און ארויס שארן די מענטשן וואס קומען דא אויסליידיגן זייערע קעשינעס.

חנינא'לע דרייט זיך אין מארק אהער און אהין. ער איז נישט געקומען צו פארן פון דערווייטנס צום יריד. ער איז א היימישער איינוואוינער וואס האט הנאה צו זעהן ווי אלע חשוב'ע לייט קומען צום יריד ביי זיין שטאט און מוזן אנקומען דא כדי צו מאכן געשעפטן. וואס פארדינט ער פון דעם? ווייסט ער אויך נישט! אבער ער דרייט זיך ארום אין מארק און ער קוועלט און שעפט נחת פון זיין געבורט'ס שטאט.

מיט איינמאל איז געפאלן זיין בליק אויף א איד, וועלכע איז געשטאנען ביי איינע פון די טישלאך און איינגעקויפט אסאך סחורה, ווען ער האט געענדיגט אנלאדענען זיין וואגן מיט די שיינע סחורה, האט ער ארויס גענומען מיט א ברייטע האנט די גאנצע געלד פון זיין לעדערנעם בייטל, און באצאלט דעם מוכר, ווי עס פאסט פאר א גביר.

חנינא'ס שארפע אויגן האבן אבער אויפגעמערקט, אז פון גרויס איילעניש האט דער גביר נישט באמערקט אז ער האט נישט גוט אריין געלייגט צוריק דעם בייטל אין קעשינע, און ס'איז אראפ געפאלן אויף דער ערד, און דער גביר איז זיך געגאנגען ווייטער זיין וועג נישט וויסנדיג פון גארנישט.

א שטאך צו טוהן – וואס יעדער ערליכער איד וואלט געטוהן – און אנהייבן שרייען "ר' איד ס'איז אייך אראפ געפאלן אייער טייסטער", האט זיך דער יצר הרע אריין געכאפט אין איהם, און זיך גענומען שלאגן מיט זיין שוואכע הארץ, ווען פון איין זייט שפירט ער ווי די געלד לאכט צו איהם, און ער קען זיך נישט איינהאלטן, אבער פון די צווייטע זייט קיזלט איהם אין אויער דער שטרענגער לאו פון "לא תגנבו!"...

זיין ענגער מצב אין פרנסה האט צוגעברענגט אז ליידער האט זיך דער יצר הרע געשטארקט אויף איהם, ויפן כה וכה וירא כי אין איש - ער זעהט אז קיינער מערקט נישט, הייבט ער אויף דעם בייטל און לייגט עס אריין ביי זיין קעשינע!

אין אנהייב האט איהם זיין הארץ גענומען קלאפן. וואס הייסט, ווי מעג מען אנרירן פרעמדע געלד? איין געדאנק האט איהם געמוסר'ט: מ'טאר נישט גנב'ענען! א צווייטער געדאנק האט איהם געזאגט: געב נישט אפ! ס'וועט זיך שוין מאכן א אנדער געלעגנהייט...

אזוי קלערנדיג און ראנגלענדיג זיך צווישן די צוויי געדאנקען, איז שוין יענער גביר אינגאנצן אוועק פונעם יריד, און ווען ער האט שוין ענדליך מחליט געווען יא אפצוגעבן און האט אנגעהויבן נאכלויפן יענעם האט ער איהם שוין נישט געטראפן, און מער האט ער איהם שוין נישט געזען. אזוי האט ער זיך אויך בארוהיגט אז ער איז גארנישט שולדיג ווייל ער האט דאך שוין געוואלט באצאלן, און וואס קען ער טוהן אז ער האט יענעם נישט געטראפן...

דערווייל האט ער זיך אנגעהויבן באניצן מיט די גע'גנב'עטע געלד, און האט זייער שיין מצליח געווען, ער איז געווארן א גרויסער עושר, ביז ער האט בכלל פארגעסן פון וואו איז דער מקור פון זיין רייכקייט.

♦♦♦

ווען יענער גביר איז אהיים געקומען האט ער געכאפט זיין גרויסן בראך... דארטן האט ער זיך דערוואוסט פון זיין צרה. ער זוכט זיינע געלד אין אלע זיינע קעשינעס אבער ער טרעפט עס נישט. בעלי חובות האבן איהם גענומען דריקן און ער האט פארלוירן זיין פרנסה, ווייל קיינער האט איהם שוין מער נישט געטרויט, און אזוי איז ער אראפ שטערקער און שטערקער ביז ער איז לא עלינו פון גרויס צער און הארץ ווייטאג געשטארבן.

זיין ווייב איז געבליבן נעבאך א ארעמע צובראכענע אלמנה. די קינדער האבן זיך געוואלגערט אין די גאסן. עס איז נישט געווען ווער ס'זאל אכטונג געבן אויף זיי און ווער ס'זאל זיי צאלן געלד פאר א מלמד, און דער מצב דארטן איז געווארן ערגער און ערגער.

♦♦♦

אין א צייט ארום, ווען דער געווארענער גביר ר' חנינא איז געווען פארזינקען אין א זיסן געשמאקן שלאף, חלומ'ט ער זיך ווי יענער גביר קומט אראפ פון הימל און באווייזט זיך פאר איהם, און מיט א שטרענגן טאן באפאלט ער איהם: "רשע, פארוואס האסטו מיר גע'הרג'עט? דו האסט מיר אומגליקליך געמאכט! צוליב דיר ליידט מיין ווייב און קינדער פון א ביטערע ארעמקייט, און מיינע קינדער וועלן בלייבן עם-הארצים, און אלעס איז אין דיין שולד! זאלסט וויסן אז איך לאדן דיר איין צו א דין תורה אין עולם האמת!!!"

מיט שרעק האט ער זיך אויפגעכאפט פון זיין שלאף, אבער ער האט זיך פראבירט צו בארוהיגן אז "חלומות שוא ידברון" – חלומות רעדן פאלש און זיי מיינען גארנישט.

אבער א צווייטע נאכט האט זיך איבער גע'חזר'ט די זעלבע זאך, און נאכדעם א דריטע נאכט, ביז ער האט איהם געענטפערט אין חלום: "גוט, איך בין מסכים צו גיין צו א דין תורה, אבער נישט אויף יענע וועלט, ווייל וואס וועסטו האבן פון דעם אז אויך מיין ווייב און קינדער וועלן בלייבן יתומים?"

האט איהם דער גביר געפרעגט אוואו ער וויל פירן דעם דין תורה, האט ער איהם געענטפערט אז ער וויל זיך עס איבער טראכטן, און ער האט זיך אויפגעכאפט.

גלייך אינדערפרי איז ער געפארן צום צדיק רבי אהרן קארלינער זצ"ל. און איהם דערציילט די גאנצע מעשה, און איהם געפרעגט צו ער קען מאכן ביי איהם די דין תורה. האט ר' אהרן איהם געזאגט אז ער זאל פארן צום צדיק ר' אהרן טשערנאבלער זצ"ל און ער וועט עס קענען באווייזן צו טוהן.

איז ער געפארן צו ר' אהרן טשערנאבלער און איהם אלעס דערציילט, האט ער איהם געזאגט אז אויב ער וועט זיך נאכאמאל חלומ'ען זאל ער זאגן אז ער וויל אז די דין תורה זאל זיין ביים טשערנאבלער רב. אזוי איז טאקע געווען, ער האט אזוי געזאגט יענעם אין חלום, און יענער האט צוגעשטימט.

♦♦♦

אין דעם באשטימטן טאג איז חנינא געווען ביי ר' אהרן טשערנאבלער, און דער דין תורה האט זיך אנגעהויבן.

ר' אהרן האט אויסגערופן אז דער נפטר זאל אנהייבן צו פארלייגן זיינע טענות, און יענער האט ווייזט אויס אנגעהויבן צו רעדן, און קיינער האט נישט געהערט, אבער ר' אהרן האט נאכדעם איבער געזאגט די טענות וואס יענער האט גע'טענה'ט אז חנינא איז שולדיג אין זיין טויט א.א.וו. און ער פרעגט חנינא'ן וואס ער האט צו ענטפערן.

חנינא האט אנגעהויבן צו טענה'ן אז ער האט באמת יא געוואלט אפגעבן די גאנצע געלד, אבער ער האט איהם שוין נישט געזען מער, און איהם אוודאי נישט געקענט, איז וואס האט ער געקענט טוהן אז ער האט אפילו נישט געוואוסט אוואו ער וואוינט... ענדליך פרעגט איהם דער צדיק: "דו פארלאזט זיך אויף מיין פסק דין?"

האט ער געענטפערט: "יא", נאכדעם האט ער איהם געזאגט אז אויך דער אנדער צד איז מסכים.

רבי אהרן טשערנאבלער האט דורגעטראכט דעם ענין און האט ארויס געגעבן זיין פסק דין ווי פאלגענד: "דו זאלסט אהיים פארן און מאכן א פונקטליכן חשבון וויפל געלד און פארמעגן דו האסט, און העלפט פון דעם זאלסטו אוועק געבן פאר די ארעמע אלמנה, און די אנדער העלפט איז פאר דיר, און דו אליין זאלסט פארן אין יענע שטעטל און דינגען גוטע מלמדים וועלכע זאלן מחנך זיין די קינדער, און אויך פון דיין העלפט זאלסטו געבן אסאך צדקה!"

ער איז אהיים געפארן ביי זיך אין שטוב און געטוהן פונקטליך וואס דער טשערנאבלער צדיק האט איהם געהייסן און האט אוועק געגעבן העלפט פון זיין רייכקייט פאר די אלמנה, די קינדער האט ער באזארגט מיט גוטע מלמדים, און האט אויך אנגעהויבן טיילן אסאך צדקה פאר די וואס האבן געדארפט...

נאכדעם איז ער געפארן נאכאמאל צום צדיק און איהם געדאנקט אויף דעם וואס ער האט איהם געראטעוועט פון די שרעק און איהם ארויסגעגעבן א ריכטיגע תשובה!

לעילוי נשמת הרה"צ לוחם מלחמות ה'
הר"ר **משה** בהר"ר **רפאל צבי מיכל** ע"ה
הונצח ע"י בנו המלמד הר"ר **יעקב שלום העלער** שליט"א

מכתבים או הערות למערכת **"אונזער מידות בלאט"** אפשר לשלוח לת.ד. **57929** י-ם
או בפקס: **1532-6274907** לתרומות והנצחות בפלפון **05276-621-69 / 05731-233-83**

קורץ און שארף

שארף געענטפערט...

איינער פון די **גדולי הרבנים** פון דעם פריעדיגן דור האט אמאהל מוסר געזאגט פאר די אידן אין זיין שטאט פארוואס זיי האלטן אפן זייערע געשעפטן אין **חול המועד**. האבן זיי זיך פארענטפערט, אז זיי דארפן האבן די פארדינסטן איינצוקויפן עסנווארג לכבוד חול המועד און יום טוב. האט דער רב זיי געזאגט, אז ווער ס׳האט נישט קיין עסן לכבוד חול המועד און יום טוב, וועט ער זיי פארזארגן מיט **אלע געברויכן**.

איין איד, נישט קיין גרויסער **חכם** און נישט א קליינער **נַאר**... האט געפאלגט, און פארמאכט זיין געשעפט. - ער איז געקומען צום רב כדי ער זאל מקיים זיין זיין צוזאג. דער רב האט איהם טאקע אנגעפַּאקט מיט **אלעס גוטס** לכבוד יום טוב.

ארויסגייענדיג, האט ער באגעגנט דעם רב׳ס א שכן - א מאדערנער איד, וועלכער האט בשום אופן נישט געוואלט פארשליסן זיין געשעפט. און דער איד פרעגט יענעם: וואס האט דיר דער רב געגיבן? האט ער געענטפערט: פון אלעס גוטס: **וויין**, **חלות**, **פיש** און **פלייש**!

רופט זיך אהן דער איד: איין זאך האסטו פארגעסן צו בעטן פונעם רב. אביסל פון זיין **שֵׂכֶל**!!... - דער נארישער איד טראכט נישט קיין סאך, און גייט צוריק צום רב און בעט איהם אביסל פון זיין **שכל**...

האט דער רב געענטפערט: וויין, חלות, פיש און פלייש, האב איך געהאט איבריג, - האב איך דיר **געקענט** געבן. שכל אבער, האב איך ליידער **נישט** איבריג, קען איך דיר נישט געבן דערפון. - אבער דא נעבן מיין הויז, וואוינט א איד מיט **איבריגע שכל**. בעט פון איהם, אפשר וועט ער דיר אביסל **אוועק שענקן**!!...

מיט א שמייכל...

א גרויסער תלמיד חכם...

דער רב פון גלונא ר׳ **יוקל הורוביץ**, האט אמאהל געשריבן א בריוו צום ראש הקהל וואס זיין נאמען איז געווען **שלום**. ביים ענדע פון די בריוו, האט דער רב געשריבן א שיינע ברכה א **מליצה** וואס האט געשטימט מיט זיין נאמען: ״**ואתה <u>שלום</u> וביתך <u>שלום</u> וכל אשר לך <u>שלום</u>**״.

דער ראש הקהל, וועלכער איז געווען נישט קיין קליינער **עם הארץ**, האט געמיינט אז דאס איז אן אנגענומענע נוסח ביי יעדן בריוו, האט ער צוריק געשריבן א בריוו מיט די זעלבע נוסח: ״**ואתה <u>יוקל</u> וביתך <u>יוקל</u> וכל אשר לך <u>יוקל</u>**״...

זי קויפט פלייש ביים גוי...

יאהרן צוריק, ווען אין **אמעריקא** איז דאס אידישקייט געווען זעהר **שוואך**, און אידן - וועלכע אין דער **אלטער היים** אין אייראפע האבן זיך אויפגעפיהרט ערליך - האבן קומענדיג קיין אמעריקא זיך אנגעהויבן ליידער נאכצולאזן אין אידישקייט. - האט אמאהל פאסירט, אז א **פרומער** איד איז געפאהרן באזוכן זיין ברודער אין א פארווארפענעם דערפל ערגעץ אין אמעריקא. יענער האט איהם איינגעלאדענט צו **עסן** מיט איהם נאכטמאהל.

דער פרומער ברודער האט זיך אבער אפגעזאגט דערפון, צוליב די **כשרות** פראבלעמען פון די מאכלים. דער בעל הבית האט דאס פארשטאנען, האט ער זיך אנגערופן צו זיין ברודער מיט ווינדער: וואס? דו פארלאזט זיך נישט אויף די **כשרות** פון מיין הויז? ביי מיר פיהרט זיך א שטרענג **כשר׳ע קיך**!!

ער רופט זיין ווייב און פרעגט איהר ווי אזוי זי האט היינט **כשר** געמאכט די **פלייש**? ענטפערט זי: היינט האב איך **נישט** כשר געמאכט די פלייש, ווייל איך האב עס געקויפט ביי א **אידישער** פלייש געשעפט. אבער ווען איך קויף פלייש ביי א **גוי**, מאך איך עס **אליין** כשר!!...

פערל ווערטער אויף פרקי אבות (פרק ג׳)

<משנה ב׳> **שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הרי זה מושב לצים.** - קען מען אזוי טייטשן: ״**שנים שיושבים**״, אז 2 אידן זיצן אינאיינעם - ״**ואֵין**״ און די מידה פון ״**אַיִן**״ [דאס איז **ענוה**] ״**ביניהן**״, געפונט זיך צווישן זיי, און זיי פיהרן זיך אויף מיט ליבשאפט און פריינדשאפט - דאן: ״**דברי תורה**״, ווערט דאס שוין גערעכענט ווי דברי תורה. אבער טאמער ס׳איז פארקערט, יעדער האלט זיך פאר א ״**יֵשׁ**״ - דאן: ״**הרי זה מושב לצים**״ איז דאס א **לצים** זיצונג.

(הרה״ק ר׳ מנחם מנדל מוואָרקא זי״ע)

<משנה ד׳> **הנעור בלילה, והמהלך בדרך יחידי, והמפנה לבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו.** - זאגט דער הייליגער רבי ר׳ **אלימלך** פון **ליזשענסק** זי״ע אזוי: ״**הנעור בלילה**״ - דאס מיינט א צדיק וואס איז **וואַך** (שלאפט נישט) אין די פינסטערע **גלות** וואס איז צוגעגליכן צו **נאכט**, און ער איז שטענדיג מתפלל אז אידן זאלן זיין בשמחה. ״**והמהלך יחידי בלילה**״ - ער גייט אין דעם אייבערשטענ׳ס וועגן ״**אליין, שטילערהייט**״ קיינער זאל נישט וויסן דערפון. ״**והמפנה לבו**״ - און זיין הארץ טוהט ער אינגאנצן אוועקגעבן, ״**לבטלה**״ - אויף מבטל צו זיין די שלעכטע גזירות פון אידן. זאלסטו וויסן אז: ״**הרי זה מתחייב בנפשו**״ - ער טראכט אלעמאהל ביי זיך אין הארץ אז ער איז א שולדיגער מענטש, און ער האט נאכנישט אנגעהויבן צו דינען דעם באשעפער.